

**IURIS RESPONSUM
D.D. IOANNIS ARIAS
MALDONATI A
CONSILIIJS REGIS
CATHOL., ...**

Juan Arias Maldonado, Serafino :
da#Gesù Maria

71

15.11.73

E. 245. Google

Ex libris D. M. P. ...

I V R I S

A
1

RESPONSVM

D. D. IOANNIS ARIAS

MALDONATI

A CONSILII REGIS CATHOL.

Mediolani Senatoris,

Ac in eadem Mediolanensi

Prouintia,

C. Transp. me.

Tum Militaris Iustitiæ Generalis Præfecti,

cum etiam redditus Dimidiæ Annatæ Re-

gij Commissarij, Regiæq; Visitationis

Iudicis executoris.

In quo soluitur ardua controuersia, an scilicet urgente
necessitate, Ecclesiastici teneantur ex bonis tem-
poralibus Rempublie. iuuare.

13.42-6.6

1914 C 6

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

IACOBVS VALERIVS I. C. ³

Ecclesiastico Lectori.

Abes, Amicè Lector, in ardua, ac
 perdifficili controuersia, erutum ex
 benè cognito legum Diuinarum
 pænù veritatis exemplar, æquo
 quidem iure est resoluta quæstio,
 si factò meliore comprobabitur; Hostilium ar-
 morum fulgetra, nostræ Patriæ belli mala por-
 tendentia, animos stimulant, & in arma vocant,
 ergò per tela, per hostes, pro Patria pugnādum,
 Tu verò, cui liberalitas Catholici Regis nostri,
 in ipso ingruentiū malorum cumulo, beata hæc
 otia fecit tuo fælici otio vtare? perlege? & fa-
 ctò approba? & qui in communi bonorum vber-
 tate aleris, inq; ipso tranquillo Patriæ sinù fo-
 ueris, in communi malorum necessitate, te gra-
 tum tuamq; , quam profiteris, pietatè proferas,
 viriliter agas, Et spontè tuis Amicè mutueris,
 nè fortasse exteris hostibus per vim effundere
 cogaris. Id statuunt Diuina, ac humana iura,
 Patria ex debito postulat. Ratio ipsa suadet,
 cogit necessitas communis. In communi ergo
 indigentia, iusta, ac necessaria liberalitate
 vtare? Valè.

5.

Quidquid improbauerit Sancta Ma-
 ter Ecclesia, improbum estò, nam
 secundum eius mentem me
 sentire corde, & ore
 profiteor.

I N D E X.

- 1 **P** *Principatus temporalis ratio.*
- 2 **P** *Principatus temporalis à Deo ratione probatur.*
- 3 *Principum auctoritas non à iure gentium contrahitur.*
- 4 *Princeps suos tenetur defendere.*
- 5 *Principatus temporalis antiquior.*
- 6 *Principatus temporalis nulli alij temporali potestati subijcitur.*
- 7 *Potestas Ecclesiastica, & civilis suos habent fines diversos.*
- 8 *Potestas spiriitualis sublimior.*
- 9 *Potestas Ecclesiastica in spiriitualibus, non in temporalibus consistit.*
- 10 *C. per venerabilem, qui filij sint legitimi expenditur.*
- 11 *Potestatum confusio vitanda.*

- 12 Ecclesiastici regimini temporali subsunt.
- 13 Potestas Ecclesiastica temporalem potestatem in subsidium exercet.
- 14 Respublica temporalis potest se tueri contra quemcunq;
- 15 Princeps iniurios Ecclesiasticos, è finibus eijcere potest.
- 16 Principes Ecclesiasticos varijs modis mulctare.
- 17 Reges Hispania cum Ecclesiasticis mitius agunt.
- 18 Ecclesiasticos iniuriam inferentes, quatenus repellere, vel occidere liceat.
- 19 Potestati Ecclesiastica in secularem aliquid licet, & è contra.
- 20 Ecclesiastici necessitate exigente contribuere tenentur.
- 21 Ecclesiasticicines, socij, & potior pars Reipub.
- 22 Ecclesiastici iuramento fidelitatis prestant.
- 23 Ecclesiastici vocati à Principe comparere tenentur.
- 24 Pars ad conseruatione totius concurrere tenetur.
- 25 Temporalis potestas absq; ope Ecclesiastica destrueretur.
- 26 Commoda, qui percipit, sustinet incommoda.
- 27 Societas Leonina, quæ
- 28 Necessitate urgente omnia communia.
- 29 Aliena occupare, quando liceat.
- 30 Necessaria iusta.
- 31 Necessitas ipsa lex.

- 32 *Necessitas humana, & diuina præcepta frangit.*
 33 *Necessitas lege caret.*
 34 *Necessitas fragilitatis humane patrocinium.*
 35 *Necessitate Dij parent.*
 36 *Ecclesiastici ad onera, quæ propriam utilitatem respiciunt, tenentur.*
 37 *Leges ciuiles non repugnantes iuri canonico seruande.*
 38 *Ecclesiastici pro defensione Ciuitatis uigilias agere tenentur.*
 39 *Ecclesiastici sicuti laici necessitate urgente uigilare debent.*
 40 *Pontifices personaliter defensionem Ciuitatum assistunt.*
 41 *Personalia onera, qui tribuit, longè magis realia tenetur tribuere.*
 42 *Patriam defendere pium opus.*
 43 *Impossibilia censentur, quæ pietatem ledunt.*
 44 *Ecclesiasticorum bona à liberalitate Principis, uel populi procedunt, & sequunt.*
 45 *Temporalia bona uenenum spiritualibus.*
 46 *Donatarius tenetur donanti succurrere.*
 47 *Imperij postulatio à Sum. Pontific. Adriano.*
 48 *Sacra humanis usibus destinantur.*
 49 *Sacris diebus operari ex causa licet.*
 50 *Princeps uasa sacra ex causa capere potest.*
 51 *Ecclesie ex causa incastellantur.*

- 52 Belli necessitate urgente sacra vacationes sublatæ.
 53 Belli impetu sacra profanantur.
 54 Sacrorum usus, iustior apud conciuēs, quam
 apud hostes, & 56
 55 Reipub. detrimentum ad Ecclesiasticos spectat.
 57 Durum est ledi non inuari suis rebus.
 58 Gallorum famosum sacrilegium.
 59 Principi competit ius se defendendi contra Eccle-
 siasticos.
 60 Tributa iusta denegans, perduelis est.
 61 Ecclesiastici ex debito iustitiæ conferre debent in
 casu necessitatis.
 62 C. non minus, C. aduersus de immunit. Ecclē-
 siar. interpretantur.
 63 Immunitas Ecclesiasticorum bonorum iure hu-
 manæ concessa, & 66
 64 Ecclesiastici à censu, non à tributo immunes.
 65 C. quinquam de censibus interpretatur.
 67 Defensio à iure naturali primo procedit.
 68 Naturalia iura immutabilia.
 69 Ecclesiasticorum bonorum immunitas iure diu-
 no concessa.
 70 Lex fortior in concursu vincit.
 71 Seruitus secundum naturam est.
 72 Immunitas Ecclesiastica personarum, locorum,
 & rerum cessat in pluribus casibus.
 73 Publica utilitas priuilegio Ecclesiasticorū præfer-
 tur.

- 74 *Ius naturale dupliciter accipitur.*
 75 *Præcepta propriè naturalia immutabilia.*
 76 *Præcepta propriè naturalia admittunt declarationem.*
 77 *Præcepta naturalia secundum quid admittunt episkiam.*
 78 *Lex, & priuilegia rebus stantibus vigent.*
 79 *Causa superueniens mutat dispositionem legum*
 80 *Publicum bonum melius priuato.*
 81 *Ecclesiasticos teneri ad contributionem in casu necessitatis à sacris canonibus definitum, & num. 83.*
 82 *Auctoritate DD. comprobatur conclusio, & 84, 85, 86, 87.*
 88 *Ex sacris litteris exempla.*
 89 *Exempla Greca, Romana, & Egiptia.*
 90 *Exempla Italica.*
 91 *Exempla Gallica, & de Bulla Bonifatij VIII.*
 92 *Exempla Hispanica.*
 93 *Exemplum Anglicanum.*

An ex bonis temporalibus Ecclesia-
sticorum, & Ecclesiarum Respu-
blica indigens iuuanda sit sep-
tennio post Gallorum irrup-
tionem in Mediolani
Ducatu.

Recta est hæc quæstio, quia de potestate temporalis Principum Ecclesiæ, & Orbis agitur; de qua plura per assentationem ad nutum Regnantium aliqui scripserunt; mens nostra est, non quæ præsentis causæ intersuunt, scribere, sed quæ veritatis, & iustitiæ fundamentis nituntur indagare.

In primis quædam summam de potestate Principum proponuntur.

Secundò, quæstio principalis firmatur.

Tertiò, an, & quando Sum. Pont., vel Prælatorum requiratur consultatio.

Quartò, quid agendum si Ecclesiastici humiliter petitum assensum denegent.

Quintò, ad quem spectet vtilitatis, vel necessitatis declaratio, & quomodo probetur.

Sextò,

b. Sextò, super quibus bonis, quomodo, & per quem collatio fit distribuenda, & exigenda.

- I. Ad primum Hominum cætus quos ciuitates appellamus, ex quibus Prouinciæ, & Regna constant, & in quibus potestas Ecclesiastica, & ciuilis consistit, & exercetur, non arte, vel arbitrio, sed natura precisè, & necessariò coaluere, & cum à natura ipsa proueniant, & naturalia firma, & immutabilia sint, consequens est ciuitates necessariò existere, adeo vt nulla vi, vel lege, nec orbis totius consensu prohiberi, aut tolli possint, & pari ratione, qua ipsæ prohiberi non possunt, nec instrumenta necessaria ad ipsarum conseruationem, & inecolumitatem, & quia congregationes istæ, scè societates hominum ex indiuiduis componuntur, ad eas conseruandas necessaria est vis quædam unitiua, & prouidentia, scè vniuersalis potestas, nam si omnes æquales essent, & pro libito vnusquisq; viueret, vt Cyclopes Getuli, vel Aborigines, in varia studia Ciuitas distraheretur, omne enim Regnum in se diuisum desolabitur; & vbi non est Gubernator dissipabitur populus, pari ratione, qua corpus naturale conseruari non potest, nisi adesset vis vniuersalis, & suprema, quæ omnia membra unitim viuificat, & ad vsus suos subordinat; corpus

misticum Reipub. interiret, si eius membrâ ad communem bonum vniformiter non concurrerent assentiendo vi illi vnitiuæ, & ordinatrici, pænes quam publica potestas residet, & à qua legum vitales spiritus dimanat, ex quo D. Augustinus ait generale pactum esse societatis humanæ Regibus obedire, quæ cum iure naturali necessario constituta sit, & ius naturale à Deo supremo Conditor procedat, manifestum est, hanc publicam potestatem, sine qua Respublica constare non potest, non esse arbitrarium hominum inuentum, iurisue positiuui, sed Dei munus, hinc Paulus 13. ad Rom. ait, *qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit: & illud non est potestas nisi à Deo*; Salamon. sap. 6. & prouerb. 8. 16. 25. *per me Reges regnant, & Christus. non haberes potestatem in me ullam, nisi desuper tibi data esset*, l. pri. C. de vet. iur. enucle. Auth. quomodo oporteat, §. testatur, Aut. de nō alienand. reb. Eccles. §. sancimus. Idq; apertissimè etiam probatur, nam iure diuino homicidiū prohibetur, quia ad imaginem Dei factus est homo, & imago Diuinæ Omnipotentiae non debet violari, sed tanquam exemplar, æternitatis coli, & reuereri, sed auctoritas occidendi residet pænes publicam potestatem, *maleficos ne patiaris viuere*; ergò publica potestas est à Deo, qui

qui solus naturali legi derogare potest, cum priuatis non liceat hominem quantumuis criminofum occidere, vltius leges Principis obligant subditos in conscientia sub pœna peccati, *subditi estote, non solum propter iram, sed propter conscientiam, & ibi, qui autem resistunt ipse sibi damnationem adquirunt.* Et hæc potestas est sublimior humana, ergo eius exercitium à Deo promanat.

Ex quibus constat hæc esse prima Regnorum elementa, Populum, Principem, & leges; eorumq; origo.

- 3 Secundò, contra Iurisconsultos in l. ex hoc iure de iust. & iur. vbi Hermogenianus ait, *ex iure gentium regna condita*, Reges non esse ministros Reipub., sed Dei, & ab eo eis commissam, & concessam facultatem, & potestatem gubernandi, non à populo, à quo solum designatur persona, vel personæ, vel designata aliquo actu eterno recognoscitur, vt in electione Saul. *clamauit omnis populus viuat Rex.* Reg. pri. c. 8. 10. Abimelech. Iudicum 9. exod. c. 17. & 18.
- 4 Deuteronom. 17. ex quo definita fuit illa quaestio, an Christiani, qui ex officio tormenta exercent, aut sententias capitales ferunt, peccent, & Innocentius Sum. Pont. epist. 3. ad Exuperium Tholosanum Episcopum c. 3. *respondet; memine-*

rant

rant potestates has, a Deo fuisse concessas, & propter vindictam noxiorum gladium fuisse permissum, & Dei esse ministrum vindicem in id datum; quomodo igitur reprehenderent factum, quod auctore Deo viderent esse concessum? de his ergo, ut hactenus servatum est, sic habeamus, ne aut disciplinam evertire, aut contra auctoritatem Domini venire videamur; Ipsis autem in reddenda ratione gesta sua omnia servabuntur, c. quæsitum 45. 23. qu. 4.

Quod & profanis auctoribus non latuit.

Tacitus, Principi summum rerum arbitrium Diis dedere, subditis obsequi gloria relicta est; & idem tenetur subditos, sibi à Deo commissos servare, & defendere; c. igitur ubi gl'os. verbo, & egressi, quæ comprobatur. exemplis Divi Pauli Moysis, & Maximini Episcopi 23. qu. 8. c. Regum 23. qu. 5. c. Maximinus 23. qu. 3. c. illud 10. qu. 3. Auth. de Quæstoribus in princ. Lucas de Pena in l. coloni. C. de agricol. & censur. lib. 1. Carolus de Graf. de Reg. Fræciæ lib. 2. lur. 7. Couaru. prac. c. 35. nu. 3. Menchaca lib. pri. controuers. c. 41. nu. 26. Afflic. decis. 24. nouela 148. de indulgentia; publicorum reliquor. est Pastor subditorum Ezechias c. 37. Plato de Regno lib. 16. & Tutor. Seneca de Clementia c. 4. & sponsus Reipublicæ Petrus Gregorius lib. 3. Syntag. c. 3. Pater communis, Lucas de Pena in l. quicunq;

cunq; C. de omni agro desert. lib. 11. Parentem generis humani appellat Symacus Epistol. 36. lib. 20. Castellanus de offitio. Regis c. 20. Menoch. 1. instit. Politic. c. 9. ubi dicit, Principem esse fundamentum, & murum Reipub., Suarez. lib. 4. aduersus Regem Angl. c. 34. ibi. *sicut unusquisq; homo ius habet vim di repellendi, non solum quando fit toti corpori, sed etiam cuilibet membro fiat, ita Respublica habet potestatem, ad propulsandam vim, cuiuscumq; membro suo factam, & cum Respub. transferit potestatem, in Principem, Defensio hęc Regibus specialiter commendata est, Hieronymus Hierem. 22. Isidorus 3. sent. c. 53.*

- Ex quibus principijs plures graues, & practicae quaestiones definiuntur à Sanctis Patribus, de quibus agere non est praesentis inspectionis.
- 5 Tertiò, inferitur antiquiorem potestatem esse temporalem, quia erat ante clauas Ecclesiae, & ante aduentum D.N. Iesù Christi erant Principes veri Domini temporales; Miranda de ordin. Iud. pri. par. quaest. 2. artic. 2. num. 12. Victoria in relect. civil.
- 6 Quartò, potestatem temporalem nulli alij subijci potestati temporali; quia est perfecta, & integra, & si subijceretur alteri extra se non esset integra, nec sibi sufficiens, imò imperfecta,

- 7 *eta, & monſtruoſa; discretæ ſunt in Repub. potestates, & alij ſunt termini Regni alij ſacerdotij, vt ait D. Chriſtoſtomus homel. 4. de verbis Iſaiæ; ſcripſere Nicolaus Sum. Pont. ad Imperatorem Michaelem, & Gelafius Anaſtaſio cum ad verum 6. c. duo. 10. diſtin. 96. c. quoniam 8. diſtin. 10. Ided Alexander Tertius, Londoniens, & Vigoriens Episcopis reſcripſit. Nolle Regi Anglorum de iure ſuo detrabere, ad quem, & non ad Eccleſiam ſpectat de poſſeſſionibus iudicare c. 4. concilij Later. part. 33. c. cauſam 7. Innocentius Tertius in c. per venerabilem 13. qui filij ſunt legit. ibi cum Rex ſuperiorem in temporalibus minimè recognoſcat, ſine iuris alterius leſione, in eo ſe iuriſdictioni noſtræ ſubiacere potuit. Idem Innocentius Duci Carinthiæ, dum diſceptabatur de electione Othonis, & Philippi in Imperatorem; idem reſcripſit, c. venerabilem 34. de election. & orta controuerſia inter Reges Franciæ, & Angliæ, Prælatiſ Franciæ manifeſtum fecit. Nolle perturbare, aut minuire Regiam iuriſdictionem, nec intendere iudicare de feudo, cuius cognitio ad Pontificem non pertinet, c. nouis 13. ubi gloſ. verbo iuriſdictionem noſtram de iuditijs.*
- 8 Potestates, & ordines diſtinguntur ex fine; Finis verò potestatis Eccleſiaſticæ eſt præſtantiſ, quia ſpiritualis, & aded ſpiritualis, vt abſq;

absq; aliqua potestate temporali sit Sum. Pontifex, qui summam habet potestatem Ecclesiasticam, vt in principio nascentis Ecclesiæ, vsq; nunc, & perpetuò, Pontificia Potestas est intra Ecclesiam; De his quæ foris sunt nihil ad eum; Paulò teste 1. ad Corinth. 5. Idq; in lege veteri seruatum fuit, nam sacerdotes Israelitæ non habuerunt temporalem Dominatum, sed Principes temporales, pro vt, & post Christi aduentum inter fideles, & infideles ipso dicente; *Scitis quia Principes gentium dominantur eorum, & qui Maiores sunt, Potestatem exercent inter eos, non ita erit inter vos; filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & animam suam dare redemptionem pro multis* *Matthæi 20. Lucæ 22.* super quibus verbis Diuus Bernardus lib. 2. de consideratione ad Eugenium ait; *quid tibi aliud dimissit Sanctus Apostolus? quod autem inquit habeo, hoc tibi do. quid illud? vnum scio non est aurum, nec argentum; esto vt alia quacunq; ratione hoc tibi vindices, sed non Apostolico iure, nec enim ille tibi dare, quod non habuit potuit, quod habuit dedit sollicitudinem super Ecclesias; nunquid dominationem mundi? ipsum audi: nec dominantes (inquit) in clero, sed forma facti gregis: sed ne forte putes sola humilitate dictum non etiam in veritate; vox Domini est in Euangelio, Principes,*

B

pes

pes gentium dominantur eorum, planè Apostolis interdicitur Dominatus; quomodo tu, & ubi usurpare audes? aut dominans Apostolatam, aut Apostolis Dominatum, planè ab alterutro prohiberis, si vtrumq; simul habere voles; perdes vtrūq;: alioquin non te exceptum illorum numero putes, ipsi regnauerunt, & non ex me Principes extiterunt, & non cognoui, forma Apostolica hæc est, dominatio interdicitur, indicitur ministratio, & hoc est quod ait Diuus Augustinus tract. 6. ad c. pri. Ioannis; per iura Regum possidentur possessiones c. quo iure distinct. 8. & Urbanus Sum. Pontifex exteriora Ecclesiæ appellat bona

10 temporalia c. tributum 22. distinct. Hinc obseruo Prudentissimum Innocentium Tertium In c. per venerabilem qui filij sint legit. his vsum fuisse verbis: *Romani Pontifices inter homines superiorem alium non recognoscunt, & loquendo de Rege: superiorem in temporalibus minimè recogno-*

11 *scat*, esset enim inconueniens plures Principatus, seù potestates ad eundem finem habere, secus si ad diuersos, vnum fecit natura ad vnum, ex Aristot. Metaphis. 12. Hinc Imperator Iustinianus Archelao Propræsidì rescripsit *absurdum est si promiscuis actibus rerum turbentur officia, & alij creditum alius subtrahas, & præcipuè clericis, quibus opprobrium est, si peritos se velint esse*

esse disceptionum forensium, l. consulta Diuina
 23. C. de testament., quod ante Imperatorum
 Imperator edixit, quæ sunt Cæsaris Cæsari, quæ
 sunt Dei Deo, & sicut potestas temporalis non
 pertinet, nec dependet ab Ecclesiastica, sic nec
 actus potestatis, qui sine ipsa potestate exerce-
 ri non potest, pro vt est legis ciuilibus, etiam vi-
 12 uentis, rogatio, vel abrogatio, idè Ecclesia-
 stici tenentur obedire legibus ciuilibus, in his,
 quæ ad regimen, & administrationem Status
 temporalis pertinent, & non impediunt Ec-
 clesiasticam administrationem, & faciendo cõ-
 tra legem peccant; nam & si Ecclesiastici sint
 Ecclesiæ Ministri, sunt homines, & Ciues eius-
 dem Ciuitatis; Romanum se esse ciuem D. Pau-
 lus asseruit, & Ciuitatis priuilegio frui uoluit,
 actor. 22. 26. & 16. 37. c. si in adiutorium. 7. di-
 stinct. 10. Et si essent omninò exempti, in ni-
 hilo tenerentur parere legibus ciuilibus, & ef-
 fet perindè, ac si non essent Ciues illius Reipub.
 sed exteri, & peregrini alterius penitus sepa-
 rata; quod naturalem haberet repugnantiam,
 & idè tenentur uiuere secundum leges ciuiles
 Principum, & non Ecclesiasticorum, quia Ec-
 clesiastici non possunt condere leges ciuiles or-
 dinariæ, quia non spectat ad eos, sed ad pote-
 statem ciuilem, & Rex, non solum est Rex lai-

corum, sed Ecclesiasticorum, & æquè tenetur commoda vtriusq; ordinis curare, & incommoda remouere, c. quæsitum 23. qu. 4. c. Princeps 23. qu. 5. c. celebritatem distinct. pri. faciunt tot tituli Authen. & C. Iustinianæi, Sola ad decreta Sabaudix de offi. Aduocat. Fiscal. glos. 7. verb. patronatus, Boerius decis. 69. Suarez. lib. 4. aduers. Regem Angli. c. 14. num. fin. Bossius de crim. læs. Maiest. nu. 88. Petr. Gregor. lib. pri. de rescript. c. 19. num. 4. Cardin. Tusc. concl. 386. lit. E, Aliter vel Ecclesiastici essent Principes temporales, vel sine Principe, si non tenerentur ad legum ciuiliu legitimè latorum præcommuni omnium bono obseruantiam.

- 13 Sed, licet potestas Ecclesiastica in temporalibus directè, ac principaliter non habeat ordinariam potestatem, nec iurisdictionem, nihilominus, cum sit perfecta, & à se habeat omnia, quæ necessaria sunt ad gubernationem rectam Ecclesiasticam, & ad dirigendos homines ad finem supernaturalem, & sit potestas sublimior, & excellentior, & in ordine ad spiritualia, & Ecclesiastica superior omni Monarchiæ, Regimini, & Principatui temporali, in subsidiu, & ad finem spirituale, exercere potest temporalem potestatem; quatenus opus est ad directionem necessariam subditorum, quod Innocentius

Ter-

Tertius Pontifex Max. expressit his verbis, in
*c. per venerabilem qui filij sine legit. certis causis
 inspectis temporalem iurisdictionem casualiter exer-*
cemus, non quia alieno iuri praeiudicare velimus; c.
quoniam 8. distinct. 10. c. cum ad verum 6. di-
stinct. 96. glos. in verbo iurisdictionem nostram in
c. nouit de iudijs, vbi scribentes, & omnium
 latissimè Nauarrus, Caietan. in Apolog. c. 6. ad
 octauū, & c. 13. Henricus de Gand. quod libeto.
 6. c. 23. Soto in 4. sent. distinct. 25. qu. 2. art.
 pri. Turrecremata in summa de Ecclesia lib. 2.
 c. fin. col. penult. in respon. ad 6. & in c. cum
 ad verum 69. distinct., Dradon. de libert. Chri-
 stian. c. 1. propos. 4. Mohin. de iust. & iur. di-
 sput. 28. col. 6. vers. secunda conclusio, & di-
 sput. 29. vers. his prænatis, & ver. ex dictis in-
 fero, Belarmin. to. 1. contr. de Rom. Pont. lib. 5.
 c. pri. vers. tertia sententia. Simancas in Ca-
 tholic. instit. tit. 45. nu. 25. Victoria relect. 1.
 de potest. Eccles. section. 6. nu. 15. & tit. vtrum
 potestas spiritualis, sit supra potestatem ciuilem
 in eadem relectione nu. 8. proposit. 4. & nu. 12.
 Suarez. lib. 4. aduersus Regem Angliæ c. 4. Pe-
 trus Greg. lib. 15. Syntag. c. 1. Couar. in c. pec-
 catum 2. par. §. 9. num. 7. de reg. iur. in 6. Al-
 fonfus Mendoz. in relect. de vniuers. Christ.
 Dom. Miranda de ordin. Iudicior. par. 1. qu. 2.
 art.

art. 3. concl. 3. nu. 31. & concl. 4. 5. & 6. Angian. de legib. lib. 3. alias 4. c. 22. Barbof. de Iuditijs l. qui prior num. 100. Bouadill. polit. 1. cap. 17. à num. 1. vsq; ad 10. & alij per me congesti in allegat. pro Fisco Regio in causa anno-
 næ anni 1631. à nu. 13. & hoc intelligitur in ca-
 su necessitatis, vt scripsit Victoria dicta relic-
 tione in num. 13. vbi ait, *non sufficit quod aliquid
 temporale sit necessarium ad finem spiritualem ad
 hoc vt spectet ad Summum Pontificem, sed oppor-
 tet, quod sit in casu necessitatis videlicet, vbi om-
 ninò deficit potestas temporalis, nam si posset offi-
 cium suum implere cessat Ecclesiastica, ideo si
 Princeps legem aliquam conderet spiritualibus præ-
 iudicialem, Papa non potest eam immediate reuo-
 care, quia hæc est Prævincia civilis administra-
 tionis, & esset usurpare potestatem temporalem,
 & inferre iniuriam Reipublicæ: non sufficit dicere
 hoc expedire spiritualibus, ergo licet Pontifici, nam
 inde sequeretur, quod si expediret, totam tempora-
 lem potestatem immutare liceret Pontifici totam tem-
 poralem potestatem exercere, & sic tolleretur Prin-
 cipum potestas, & officium.*

14. Et sicut potestas spiritualis est sibi sufficiens,
 ita & temporalis, & sicuti homo est sibi suffi-
 ciens ad sui conseruationem, & defensionem,
 ita & homines, & si homo aliter non potest se
 ipsum

ipsum seruare, quam deprimendo hominem, licet ei iure naturæ quemcumq; hominem deprimere, quia lex hæc naturalis, quæ iubet iniuriã, & damnũ auertere, & propulsare nullum excipit, quod expressit Victõria Relect. 1. de potest. Eccles. qu. 7. vtrum Ecclesiastici sint exempti à potestate ciuili, num. 8. propositione 8. per hæc verba. *Si libertas Clericorum esset in manifestam Reipublicæ perniciem, ita vt Ecclesiastici impunè baccarentur in cædem laicorum, & Pontifices nolent adhibere remedium, possent Principes consulere suis Ciuibus, non obstante priuilegio Clericorum, quia Respublica ciuilitis est perfecta, & sibi sufficiens, & potest se seruare, & defendere ab iniuriã cuiuscunq; propria auctoritate, & super hoc leges conuenientes ferre, nam possunt Principes seruare proprias Respublicas ab iniuria aliarũ Rerumpublicarum, non solum per modũ defensionis, sed auctoritative, quam doctrinam tenent. grauiissimi Viri Azor. Inst. Moral. to. 2. lib. 5. c. 14. qu. 2. Soto. in 4. sent. distinc. 25. art. 2. in fine Molin. de iustit. & iur. tit. 1. tract. 2. prop. 37. num. 10. Suarez. lib. 4. aduersus Reg. Angli. c. 34. num. 6. vsq; ad 9. Salas de legibus qu. 96. tract. 14. disput. 14. sect. 9. Laiman. 2. Moral. tract. 9. c. 4. vers. ne quis, idem Victõria Relect. 1. de potest. Eccles. sect. 6. nu. 10. Antonius*

tonius Fernandez in examine Theologiæ moral. 2. p. c. 6. §. 1. num. 4. Gulielmus Benedict. in c. Rainutius ver. & vxorem nu. 454. Aufre-rius de potestate secul. super Ecclesiast. perso-nas Reg. 2. Simancas de Catholic. Instit. c. 42. nu. 32. Nauar. in c. cum contingat remedio 1. de rescriptis, Ignatius Lopez ad Bernardum Diaz in prax. crim. c. 103. verſ. rursus.

- 15 Hinc inferunt DD. Principes posse Eccle-siasticos suspectos nouarum rerum, inquietos, & publicæ tranquillitatis turbatores à suis di-tionibus eijcere, Bald. in c. 1. §. si clericus de pace tenenda, vbi Io. Andreas, & Aluarot. & in l. fin. de hæred. instit. & in l. fin. de offi. Præ-sidis, Io. de Platea in l. certa forma, C. de iur' Fisc. lib. 10. Lucas de Pena in l. si coloni. colum. fin. versic. sic, & ordinarius C. de agric. & cen-sit. lib. 11. l. quicumq; C. de Episcop. & Cleric. Paulus de Cast. in l. ad dictos C. de Episcop. Audient. num. 6. Accursius in l. omne delictum §. 2. de re milit. ver. contumaciam, Barboſ. in collect. ad dictam l. quicumq; Guillelm. Benedi-ct. in c. Rainutius verb. & vxorem decis. 2. num. 457. alias 154. Foler. ad Const. Regn. tit. de Episcop. & Cler. fol. 40. nu. 5. Gramat. ibi-dem tit. vbi clericus in maleficijs num. ver. 24. Ioannes de Petra Rubea in tract. contra Rebel-

les

les 3. par. art. 5. concl. 17. Carolus de Grassol.
 de Regal. Franc. lib. 2. iur. 14. Iulius Clar. in
 prax. qu. 37. vers. cæterum in clericos, Cenedo
 in collect. 37. num. 9. par. pri. Bossius in prax.
 tit. banniri qui possint, in fine, Ignat. Lopez in
 annotation. ad prax. Bernard. Diaz. c. 162. col.
 5. & 10. ver. qui sanè, Couar. pract. c. 31. Bo-
 uadill. 1. polit. c. 18. num. 62. casu 8. 60. 84. &
 89. Ruginel. pract. qu. 46. num. 50. 10. Guiot.
 in addition. ad Clar. S. fin. qu. 39. in fin. lit. C.
 Præses Tholos. Bernardin. Laurent. tract. in
 quibus casibus Iudex secularis possit manus in
 clericos sine metu excommunicationis impo-
 nere nu. 14. Cancer. variat. resolut. c. 10. nu. 50.
 & 51. Solerzan. de iure Indiar. par. 2. lib. 3. c. 27.
 Farinac. conf. 134. lib. 2. nu. 5. Carolus de Grass.
 de effect. Clericat. effect. 1. nu. 872. Nata conf.
 625. Peguer. decis. 92. Auend. de exequend.
 mandat. par. 2. c. 6. nu. 12. Mascard. de statut.
 Interp. num. 214. concl. 1. Casane. ad consuet.
 Burgund. tit. de iustit. seu iurisdic. Rub. 1. S. 5.
 casu 19. & 18. num. 82. vsq; 87. vbi dicit alias
 temporalem potestatem esse illusoriam, & alij
 per me collecti in allegationibus anni 1632.
 Martij 26. exemplum habetur Reg. 3. c. 2. ibi,
 16 *Et est ergo Salamon Abiatar ut non esset Sacerdos*
Domini; Ioseph. lib. 4. antiquit. Iud. c. 1. Sise-

butus Rex, Eusebium Episcopum Barcinione
 Episcopatu expulit, quia quædam Gentilium
 indecora facta, histrionibus publicè represen-
 tare permisit, Aldefonsus Castellæ Rex Septi-
 mus, Legionensem, Burgensem, Pallantien.
 & Toletanum Episcopos exulare iussit, & Com-
 postelanum, inquietum hominem, & ferocem,
 suffecto D. Didaco Gelmirez, Enricus appella-
 tus el Infirmo, Toletanum, & Osmensem, &
 Petrus nuncupatus el Cruel; Archidiaconum
 Burgensem Didacum Arias Maldonado, suspec-
 tum ob amicitiam Principis Enrici, capite
 mulctavit, Zamorensis Episcopus bellorum
 Auctor, & Dux, & Ecclesiastici eius Aseclæ;
 mitiorem fortunam experti fuere sub Max. Im-
 peratore Carolo Quinto, Sandoal. lib. 9. Hi-
 stor. S. 32. Italiæ plures profugos Antistites,
 & indignè trucidatos Historiæ, & Viri I. C.
 commemorant, & aliqui ex allegatis Auctori-
 bus referunt, Paulus Iovius in vita Othonis Vi-
 cecomitis Episcopum Martin. Turrianum, ab
 eodem Vicecomite electum scribit, & simile
 exemplum refert Ripamontius lib. 4. Histor.
 Eccles. Mediol. in Gallia viderunt hæc sæcula,
 Ghisium Cardinalem trucidatum, captos Desi-
 derium Archiepiscopum Viennensem, & Agi-
 dium Episcopum Remensem, qui, & sistere, &
 ius-

iudicare coram seculari Iudice coacti sunt, & Primati Lugdunensi, reuocanti forum, responsum fuit in crimine Maiestatis Episcopos Regibus ab omni æuo fuisse obnoxios, refert Bullenger. lib. 7. histor. & pulsam Regno vniuersum ordinem Venerab. Iesuitarum erecta Parisijs in eorum dedecus Infami columna, Veneti Principes, & Iesuitas, & Capucinos à finibus suis aliquando expulerunt, Cæsar Bullenger. lib. vlt. Histor. Galliæ, & Ludouicus XIII. è Regno Catalonia omnes eiecit Episcopos, & Prælatos hisce diebus, qui tyranidem perpeti recusarunt; & similia recensere nimis longum esset quæ iurisdictionalia, & sæua facta nos nõ probamus, nisi quatenus ineuitabilis necessitas, vel Summus Pontifex legitimam auctoritatem executioni præbeat, quam auctoritatem, Augustis. Cæsar Carolus Sum. Antistiti in similibus illæsam reseruauit, vt. legerè est apud Molin. de Primogen. lib. 4. cap. 11. num. 59. quæ pietas hæreditaria ad posteros translata, & religiosè seruata exempla adhuc vigent, quorum vnum præ cæteris ex India referre contentus ero, dictante Solerzano de Indiarum iur. lib. 3. cap. 27. num. 16. rescriptit, Philippus Rex noster Principi Esquilacensi Pro Regi Pimano 17. Martij anni 1619. Hæc vltio lo que

decis cerca de que hauiendo vn Clerigo Dotri-
 nero en Tambobamba Diocesis del Cuzco da-
 do vna puñalada al Teniente de Corregidor de
 aquel partido, y rotole la carcel para sacar vn
 mestijo criado suyo, que tenia preso, no han si-
 do posibles todas las diligencias, que auéis he-
 cho, para que el Cabildo de la dicha Iglesia del
 Cuzco castigue este Clerigo, y hà parecido,
 que pues el remedio en semejante caso està des-
 puesto por derecho, por la regia, que yo ten-
 go coadiuada en el de mi patronazgo Real,
 para que se haga justicia por la ofensa, que se
 haze al Patron, y ala causa publica con ministe-
 rio de semejantes personas, proueis como à
 pidimiento del Fiscal se despachè prouision de
 la audiencia, hablando con la sede vacante,
 por via de ruego, y encargo, para que auise del
 castigo, que huuiere hecho en semejante ma-
 teria, pidiendoles, que embien los auçtos, y
 copia de la sententia, y si resultare, que no se
 hà castigado, ò que no se hà hecho condigna-
 mente, se los buelua à aduertir el mal exemplo,
 y escandalo contra la paz publica, procuran-
 do, que el Metropolitano lo remedie.

18 Et non tantum eijcere, sed & interficere pro
 propria defensione licet, quia æque licita, &
 permissa est aduersus Ecclesiasticos iniuriam
 infe-

inferentes, ac aduersus laicos, Innocent., Io. Andr., & Felin. in c. inquisitionis 44. de sent. excōmun. Idem Felin. in c. si quando de rescrip. Abbas in c. quanto 4. num. 11. de consuet. & in c. sicut 3. de iure iurand. & in c. si vero de pæn. num. 11. Guliel. Benedic. in c. Rainutius tract. de fideicom. subst. ver. si absq; liberis num. 34. Claud. Sesse. in l. vt vim num. 85. de iust. & iur. Dec. conf. 15. num. 5. Cardinal. Hieronim. Alban. de Potestat. Papæ pri. par. nu 191. Petrus à Monte Episcop. Brixienf. eod. tractat. tit. de modo restit. in princ. & nu. 3. Cardinal. Iacobac. de Concil. lib. 8. art. 3. nu. 496. Victor. de Potest. Papæ, & Concilij nu. 16. & 24. & relect. pri. de potest. Eccles. sect. 7. nu. fin. in fin. Siluest. in sum. verb. Papa nu. 4. & 15. Dominic. Soto in 4. distinct. 25. qu. 2. art. 2. Tiber. Decian. criminal. lib. 4. c. 9. nu. 83. Iul. Clar. §. homicidium nu. 29. Plac. Epitom. delict. c. 28. nu. 7. vers. 3. Farinac. qu. 125. nu. 31. & qu. 34. vol. 5. & 105. inspect. 4. nu. 195. Menoch. de recuper. remed. 1. num. 320. Paris. de confederatione qu. 3. nu. 21. Co-uar. in reg. peccatum p. 1. in princ. nu. 5. cum seq. D. Thomas sec. secun. qu. 43. art. 1. Suarez. defens. fidei. aduers. Reg. Angl. lib. 4. c. 6. nu. 17. Gaetanus de potestate Papæ c. 27. vbi dicit,

quod quamuis quilibet licite possit occidere Papam

inua-

*inuasorem se defendendo, tamen nulli licet: Repam
propter homicidium punire pena mortis.*

19. Ex quibus apparet vnâquamq; potestatem pro sui conseruatione primo, & principaliter in subsidium humanis necessitatibus existentibus, posse aliquid extraordinariè in suppositos alteri disponere, videlicet Ecclesiasticam in laicos, qua Catholici sunt, temporalem in Ecclesiasticos, qua homines, & Ciues habentur.
20. His præhabitis sit prima conclusio, quando laicorum non suppetunt facultates, ad ea quæ communiter necessaria, vel vtilia sunt, Ecclesiastica bona conferre debent, quæ conclusio rationibus, & auctoritate probatur.
21. Primum, quia Ecclesiastici sunt homines, & Ciues, & idè pars populi, & Reipub. Temporalis vtilitatum societatis Ciuiliis æque participes, l. pri. C. de Sum. Trinjt. & si. Cath. c. si forte 65. distinct. c. de capitulo distinct. 10. c. fin. vers. nec aliquis de off. de legat. lib. 6. Vincent. de Franc. decis. 9. nu. 5. Franciscus March. qu. 45 5. num. 9. par. pri. Afflict. de iur. prothom. in princ. num. 9. Thesaur. qu. 22. nu. 8. & nu. 11. lib. 4. Bellet. disquisit. Cleric. par. pri. num. 7. vers. exclusa, Marta par. 4. de Iurisdic. casu pri. nu. 27. Bouadill. 2. politic. c. 18. num. 67. Molin. de iust.

- ist. & iur. tract. 2. disput. § 1. ver. sexta conclusio, Henrici Gaetani de Gandau. quodlibeto 9. qui 31. in princ. Menochi. de Iurisdic. Eccles. lib. 2. c. 2. Victor. vbi supra, & relect. pri. propos. 4. num. 4. Casanæus Cathalog. glor. Mund. 5. par. confid. 24. nu. 162. in fine; Roland. à Valle conf. 2. nu. pri. vol. 3; Decian. conf. 14. nu. 20. lib. pri. Surd. conf. pri. nu. 7. vol. 3. Solórzán. alios plures allegans lib. 3. de iur. Indiar. c. 27. num. 26. & 27. & supra num. 17. diximus.
- 22 Et quatenus tales Principi subijciuntur, & ei fidelitatis iuramentum præstant, ut tradunt supra allegati; & Belarmin. lib. pri. de Cleric. c. 28. Anius Bobert. 32. re iudicat. c. pri. Topius in l. Princeps §. 3. nu. 3. de legibus; Paetz de iur. Regal. qu. 5. num. 6. Olibri. de iur. Fisc. c. 7. num. 9. Duaren. lib. 3. de sac. Eccles. Minist. Camil. Borell. de Reg. Cathol. Præstan. c. 64. Carol. de Grassi. de effect. clericat. effect. 3. nu. 376. Farinac. qu. 8. num. 30. Renat. Copin. 2. do. man. tit. 9. num. 4. Aluar. Velasch. Consult. 10. num. 5. Gregori. Lopez lib. 4. tit. 15. par. 4. ver. en cuyo señorio; Montanus de Regalibus. ver. argenteria num. 8. in fine.
- 23 Et vocati à Principe comparerententur, c. vobis 23. qu. 8. c. comparati de appellat. c. Episcopus 18. distinct. c. Pastoralis; §. cum autem de

de off. delegat. vbi DD. glos. in c. tributum 23. qu. 8. Authent. quomodo oporteat Episcop. ver. & illud, Anast. Germon. lib. 3. de sacr. immunit. c. 8. num. 22. Gutierrez. pract. pri. qu. 3. nu. 15. ver. requiritur; Martin. de Larat. de Princip. qu. 427. col. 3. Valenzuel. conf. 4 num. 79. Pereira de manu Reg. lib. pri. c. 12. Carol. de Grassalib. lib. 2. Reg. c. 13. Auiles in c. pri. Prætorum verb. mandamus num. 9. Bouadill. 2. politic. c. 18. num. 66. Victor. de potest. Eccles. 7. qu. proposit. 4. Solorz. de iur. Indiar. lib. 3. c. 27. num. 68.

- 24 Sed pars ad conseruationem totius concurrere tenetur, non secus in hoc mistico Reipublice corpore, ac in naturali vniuerso quodq; membrum exigente necessitate pro corporis conseruatione se exponit, vt præmissimus supra num. 12. quia nobilior est totum corpus, quam partes, seu membra, eleganter Seneca lib. 2. de ira c. 31 ait, *nefas est nocere patrie, ergo cini, nam hic pars patrie est, sancte partes sunt, si vniuersum venerabile est, ergo, & homo homini, nam hic in maiori tibi Vrbe Ciuis est; quid si nocere velint manus pedibus, manibus oculi, vt omnia inter se membra consentiunt, quia singula seruari totius inierest. Ita homines singulis parcent, quia ad eorum geniti sumus, salua autem esse societas, nisi amore,*

amore, & custodia partium non potest, quod D. Paulus docet prima ad Corinth. 12., nam & corpus non est unum membrum, sed multa, si dixeris pes, quoniam non sum manus, non sum de corpore, nū ideo non est de corpore; & paulò inferius. Non potest dicere oculus manus operam tua non indigeo, aut iterum caput pedibus; non estis mihi necessarij, sed multò magis, quæ videntur membra corporis infirmiora esse, necessaria sunt; & quæ putamus ignobiliora membra esse corporis, his honorem abundantiorē circumdamus, & subsequitur; & si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra, siue gloriatur membrum; congaudent omnia membra; Vos autem estis corpus Christi, & membra de membro, & Esdræ 2. c. 5. Populus necessitate annonæ depressus dicebat, nunc sicut carnes fratrum nostrorum, sic carnes nostræ sunt, & sicut filij eorum, ita & filij nostri. Inter nos cognationem quamdam natura, & lex constituerunt, vt ex Iuris Consul. Bald. cons. 434. lib. 3. num. 2. ibi, debent se mutuo fouere, & sibi inuicem suffragari propter publicam utilitatem, sicuti in humano corpore membrum membro suffragatur, sic in corpore Ecclesie. Igitur Ecclesiastici tamquam præcipua pars corporis Reipub. eam iuuare, & subleuare debent in necessitatibus, nam absq; hac vnione, & concursu Imperium temporale

D

de-

destrueretur, ex Baldo, Aretin. ac alijs, Menoch. conf. 607. nu. 6. Suarez. aduers. Reg. Angl. lib. 4. c. 16. num. 13. & in hoc casu anno 1544. sic consultum fuisse à Reuerendis. P. Frà Io. de Robles Abb. S. Petri de Ardanza Imperatori Carolo V. per hanc eandem rationem, quam firmauimus, latè refert Sandoal. in histor. lib. 26. §. 34.

26. Vtteriùs secundum naturam est eum pati incommoda, quem sequuntur commoda; secundum naturam de reg. iur. l. pri. & secun. de periculo, & commod. rei vendit. l. vnica, §. pro secundo, C. de caduc. tollend. c. qui sentit. de reg. iur. in 6. Clement. pri. de censib. Io. de Ananias inc. aduersus de immun. Eccles. nu. 2. & ibidem Petrus de Ancaran. Hippolit. Riminald. conf. 2. lib. pri. nu. 20. Carol. de Grass. de effect. Clericat. effect. 3. num. 201. Victor. relect. pri. de potest. Eccles. sect. 7. num. 2. in fin. at seruata Reipub. commodum ad omnes spectat, ergo iniuriam, infert Reipub. & reliquis ciuibus, qui
27. cum sit pars Reipub. urgente necessitate, non habet partem oneris, hæc enim non ciuilis, sed leonina societas est l. si nõ fuerit 29 §. Aristo. ff. pro socio. Paulus in l. 2. §. 2. ad l. Rodiam de iactu, ubi omnes quorum interfuisse iacturam fieri conferre oportere, & ubi, si xibania defeceris in nauigatione,

migratione, quod quisq; haberet in communi conferret,
 elegantè Quint. Curtius scripsit in *communicata*
mitate suam quemq; habere fortunam, & repro-
 brari posset illud Luc. c. 11. *quod cum alij gra-*
uentur oneribus, qua portare non possunt, ipsi vero
digito dextro non tangitis sarcinas, & cum defen-
sionis utilitas non solum concernat interesse,
& securitatem habitantium, sed etiam prædio-
rum existentium in territorio, meritò, omnes
possidentes prædia debent contribuere, quia
omnes illi, quorum interest fieri impensam ali-
quam propter res aliquas, vocantur ad solutio-
nem, & collationem impensæ, & ista contri-
butio dicitur tributio agrorum, l. rescripto, §.
fin. ff. de muner. & honor. & est onus agrorum,
quod propterea imponitur ipsis rebus, & earum
possessoribus, licet possessores non habeant ibi
domiciliũ, l. 2. C. de Annon. & Tribut. Ber-
trand. conf. 126. vol. pri. post princip. Hippo-
lit. Riminal. lib. pri. conf. 2. num. 21.

- 28 Tertio, quia necessitate urgente omnia sunt
 communia, Math. c. 12. c. discipulos de con-
 secrat. distinct. 5. c. si quis, vbi glof. & DD. D.
 Thom. sec. secun. qu. 66. art. 7. Syluest. in sum-
 ma verb. furtum qu. 3. Sor. lib. 5. qu. 3. art. 4. Co-
 uaru. Reg. peccatum 2. part. §. 1. num. 3. ver.
 necessitas autem, Senec. 2. epist. c. fin. nam

omnia

D 2

tunc

intercidit, & siue peruenit ignis, siue ante extinctus est actionem cessare: Rex David, in necessitate constitutus propositionis sacros panes sustulit, & suis distribuit, & gladium Gollæ Filistæ in templo dono appensum, Reg. pri. c. 21. & Ioas. & Iosias pro defensione Regni de templo Domini thesaurum abstulere, Reg. 4. c. 12. & c. 18. & Math. c. 12. ubi ex ore diuino, & Apostolorum exemplo confirmatur, dicente Domino, *misericordiam volo, & non sacrificium.*

- 32 Hæc non solum corrigit, & temperat; sed conterit, & infringit tam humana, quam diuina præcepta, teste Rodriguez super bulla cruciatæ in additione ad S. 9. fol. 129., à periurio excusæ, c. querelam 10. de iur. iurand. ubi Felin. c. 11. & fin. ait, *necessitate urgente licitum est tangere sacram Eucharistiæ, & confiteri peccata laico; & alienare sine solemnitate sacra, etiam contra iuramentum præstitum.* Idem Felin. in c. cum venissent ubi, q. 2. de constit. Roman. in l. si verò, S. de virorum, 88. ff. solut. matrim. §. 1. de 315
- 33 Necessitas lege caret, & ipsa sibi facit legem, c. remissionem 39. S. sed notandum 1. qu. 1. c. quanto 4. de consuet. Ayala de iur. belli lib. 3. tit. 18. nu. 3. Rebus. ad Constit. Gallæ tit. de sententijs. provisionalibus art. 3. gl. 6. inum. 4. *quid enim tam sacrum sanctumq; esse potest, quod*

non violet necessitas, præsertim, quæ assertores ha-
 bet Milites in tanta gladiorum, armorumq; impu-
 nitate, sæpe cedendum est tempori, semper necessita-
 ti, Anton. Faber. in Codic. lib. 9. tit. 30. de mu-
 nerib. patrimonial. definit. 26. est magnum hu-
 mane fragilitatis patrocinium, hæc excusat Sagun-
 tinos, quamuis non ceciderint, Patres sed occide-
 rint, hæc Romanos excusat, quos ad seruilem delec-
 tum Canensis ruitua compulsi, quæ quidquid rogit,
 defendit, Senec. lib. 4. contr. 27. hæc priuatis impu-
 ne propriam vlcionem permittit, l. vnica, cum simili-
 bus, C. quando liceat vnicuiq; se vindicare, l. nul-
 li, C. de Iudæis. Hugo Croti de iur. belli lib. 1. c.
 3. n. 2. ratio est, quia licet sit voluntarium, nõ est
 spontaneũ, quod necessitate urgente fit, inde D.
 Chrysostom. ait, quod enim permittimus, nolentes
 præcipimus, c. hac ratione 9. 3 1. qu. 1. Tandem
 huic non tantum leges, homines, sed & Dij ipsi pa-
 rent, aduersus necessitatem, ne dij quidem resistunt,
 ait Plato lib. 5. & lib. 7. de legibus, nec aliter
 nos profligare insensissimos hostes, & pacem assequi
 possumus, Cicero 2. de offic. ait, non est dubium
 propter ærii tenuitatem esse conferendum, ut om-
 nes intelligant si salui esse volumus, necessitari esse
 parendum, nam salus populi suprema lex est.
 Idem 3. de legibus. Ergo longè magis Principi-
 bus ob bonum publicum licent, quæ priuatis per-

permittuntur necessitate compellente, Ceual. comm. contr. comm. qu. 578. per totum.

- 36 Quartò, quia in pluribus Constitutionibus sancitū legitur Ecclesiasticos teneri ad ea onera, quæ immediatè ipsorum priuatā respiciunt utilitatem, vt pontium itinerumue instructiones, & similia l. ad instructionem 7. C. de sacrosanct. Eccles. l. 7. C. de operib. pub. l. 4. C. de priuileg. Dom. August. l. 6. C. Theodosian. de itinere muniend. Authen. vt Dei amantissimi Episcopi c. 3. & Authen. de Ecclesijs constitutis in Africa, l. 54. tit. 6. p. 1. & l. 20. tit. 30. p. 3. l. 11. tit. 3. lib. 1. nou. recopil. & hoc siuè suppetant, siuè non, laicorum facultates; vt Glosatores, & scribentes in dictis legibus tenent, & nos infrà num. 103. dicemus, quæ
- 37 non sunt reuocatæ in specie, & leges non contradicentes iuri canonico, sunt approbatæ, c. si in adiutorium 10. distinct. c. 1. de operis nou. nuntiat., vbi glos. & DD. imò habent vim canonum Cardin. Zabarel. & ante eum Butrigarius in c. non minus num. 9. qu. 9. de immunit. Eccles. Sanch. lib. 2. cons. 4. dub. 55. num. 13.
- 38 Quintò, quia nullus per Ecclesiæ nomen excusatur à murorum vigilijs, imò omnes tam Ecclesiastici, quam sæculares tempore necessitatis compelluntur, quatenus cunctis vigilantibus

bus melius valeat Ciuitatis custodia procurari,
 c. peruenit de immunit. Ecclesiar. secundum
 communem intellectum, quem probant Abb.
 ibi num. 3. & 6. Anchar. 1. Innocent. in c. non
 minus de immunit. Eccles. August. Barb. in
 collect. nu. 2. plures allegans, vbi in fine, Mo-
 derni opinionem improbat, & de iur. Eccles.
 lib. pri. c. 39. num. 44. Angelus in summa verb.
 immunitas nu. 34. Sanchez. lib. 2. conf. moral.
 c. 4. dub. 55. nu. 13. ver. tertio probatur, Sua-
 rez. lib. 4. aduersus Reg. Angl. c. 34. num. 6. &
 31. lo. Andr. Georg. in repet. feudal. c. 57. nu.
 25. Casan. ad Constit. Burgund. tit. de Iustit.
 Rub. pri. §. 4. glos. 1. ver. quid dicendum nu. 22,
 Bellet. disquisit. cleric. 1. p. §. 2. num. 8, in fin.
 Thesaur. de pen. Ecclesiast. 2. par. verb. immu-
 nitas c. 3. ver. limita Collegium Taurin. conf. 3.
 inter feudalia num. 6. 7. & 8. & nu. 11. vbi ait
 hoc probari c. 3. numer. vbi Leuitis indicuntur
 excubite, & castramentatio.

39. Et licet Anastasius Germon. lib. 3. de sacr.
 immunit. c. 17. num. 3. Adrian. Gilmen. decis.
 21. Camer. Imperial. nu. 60. defendant in sub-
 sidium solum obligari, & alij nunquam, ne di-
 strahantur à diuinis, c. reprehensibile 33. qu. 8.
 J. non distinguemus, ff. de Arbitris, §. sacerdo-
 tium; Nihilominus urgente necessitate, sicut

E

alios

- alios laicos inuigilare debere personaliter resoluit Carol. de Grass. de effect. cleric. effect. 3. num. 212. 216. & 218. dicens, *custodie Ciuitatis, quam inhabitans, ubi aliter sine eis non posset defendi, omnes Ecclesiasticos obligari, & Episcopum hoc casu muros ascendere debere, cum hoc suscipietis opus, ut sequenti fundamento patefiet; & Rom.*
- 40 Pontif. ipsi aliquando personaliter occurrere suis in auxilium, ut de se testatur Leo IV. in c. igitur 7. c. scire vos 8. ubi ait, *si necessitas ulla occurrerit presentialiter vindicamus, quia nostri gregis in omnibus ultores esse debemus, & principis adiutores* 23. qu. 8. Plutar. in Marcellum ait; *Romae decretum fuit Sacerdotibus militia munere vacare licere, nisi domum Gallicum bellum ingrueret.*
- 41 Sed qui tenentur ad onera personalia, longè magis ad realia, quia præciosior est persona rebus, & dignior, ut resoluunt Nicolaus Euerar. in his terminis in topicis, c. à persona ad locum num. 20. ver. item quemadmodum, Gabr. in 4. dub. 15. qu. 5. art. 2. c. 3. Io. Andr. Georgi. in repet. feud. c. 57. num. 25. Collegium Taurinens. inter consilia feudal. 3. nu. 6. vsq; 8. Nat. conf. 280. num. 6. ver. nec mirum.
- 42 Sextò, quia Ecclesia est cultrix, & auatrix pietatis; sed nulla maior pietas, quam defendere Patriam,

- Patriam, & debiles ab hostibus, teste D. Ambrosio Mediolani Archiepiscop. ibi, *qui bello suetur à barbaris Patriam, vel domi defendit infirmos, vel a latronibus socium, plenus iustitiæ est,* c. fortitudo, & c. non inferendæ 2 3. qu. 3. Abb. Panormit. in c. non minus de immunit. Eccles. num. vbi Ancharan. num. 8. Alvarez. in specul. Pontif. c. 35. ver. clericis non sufficiunt, Remigius de Goni de charitat. subsid. qu. 62. nu. 37. & qu. 59. nu. 34. Carol. de Grass. de effect.
- 43 cleric. effect. 3. nu. 214. vbi nu. 249. latè enumerat pietatis opera, ergò Ecclesiastici conferre tenentur, nec se ab hac communi societatis humanæ obligatione subtracturos credere est, cum non præsumatur Ecclesiasticos aliqua contra ea, quæ iuri, & rationi naturali consona sunt velle, Sanchez. conf. 4. tit. 2. dub. 55. nu. 26. & quæ lædunt pietatem, & existimationem pro impossibilibus apud omnes habentur, l. filius, ff. de condition. institut. Carol. de Grass. effect. 3. num. 251. plures allegans.
- 44 Septimò, quia bona temporalia Ecclesiæ à liberalitate populi, & Principum processere, c. futurum 12. qu. 1. c. Constantinus 14. distinct. 96. l. bene à Zenone, §. quia igitur, C. de quadriennal. præscrip. Pater Suarez. lib. 4. aduers. Reg. Angl. c. 4. nu. 1. Julius Clar. qu. 38. nu. 18.

Farinac. qu. 28. nu. 26. & Canit. Io. Audemius.

Diuitias cleri peperit Deuotio vulgi.

- 45 Et venenum infusum in Ecclesia Dei sequenti nocte post Constantini donationem è cælo conclamatum, scribunt Oldradus, quem refert Imola in Rub. de verbor. obligat. & verumq; Caccialup. in repet. l. cunctos populos, C. de Sum. Trinit. & fid. Cathol. num. 14. Alberic. in l. bene à Zenone, C. de quadriennal. præscrip. num. 24. Boerius notabiliter decis. 69. num. 2. D. Thomas videndus sec. seculi. qu. 188. art. 7. hinc ait D. Augusti. *Noli dicere, quid mihi & Regi, quid tibi ergo, & possessioni, per iura Regum possidentur possessiones, dixisti quid mihi, & Regi, noli dicere possessiones tuas, quia ipsa iura humana renunciaſti, quibus possidentur possessiones, c. quo iure distin. 8.*
- 46 *Et quando donans ad inopiam vergit, Ecclesia illum succurrere tenetur, sicuti in sacris canonibus est institutum, c. nobis 25. vbi glos. & DD. de iure patronat. c. quicumq; 16. qu. 7. c. illud 8. qu. 1. alias ingratus donatario fit indignus re donata, ne sit cuiquam licentia, & alienas res capere, & frugalitatem irridere donatoris, & ipsum iterum donatorem suasq; res perdere, & præfat. malis. ab ingrato donationis acceptore affici, l. generaliter, C. de reuocand. donat. vbi DD. l. Diuus Claudius*
de

de iur. Patronat. l. alimentâ in princ. §. pri. de lib. agnoscend. facit l. sed & si lege, §. consultuit de petit. hæredit. Auth. vt liber. de cætero, §. illud, & lex Perfarum, de qua apud Xenophonem lib. pri. *in officijs charitatis primo loco illis tenemur obnoxij, a quibus beneficium nos cognouimus recepisse*, Concilium Lateran. sub Alex. III. c. 4. & 25. c. cum in officijs 7. de testament. Soto lib. 10. de iust. & iur. qu. 4. tit. 5. pag. 907. ver. & quarto, Bouadill. lib. 5. polit. c. 4. num. 13. & lib. 2. c. 18. num. 298. ad fin. Qua ratione in-nixi Imperator Carolus Quintus, & Sac. Rom. Imperij Principes, & Proceres anno 1522. inter alia, quæ Adriano Sum. Pontifici è Republica Christiana significarunt, c. 20. subiecere.

47 *Item postquam laicorum Imperij statum, maiores Ecclesias, Monasteria, cæterasq; religiosas domos per Germaniam ad laudem Omnipotentis Dei, itâ amplius dotauerunt, diuitijsq; auxerunt, quod iam laici vix tertiam, aut quartam partem in bonis temporalibus possident, atq; ob eam causam necessitatẽ eam Ecclesiarum, quam laicorum subleuandæ, propugnandæq; ac manu defendendæ paci, ac iuris publici, necnon et in Ecclesia Catholica, ac Sacri Romani Imperij parandæ expeditioni pro rerum inopia vires minus suppetunt, ideo negotij ipsius exiguitate necessitas, aquitaq; quod Sanctitas tua, itâ equè, ac*

paterne

tunc reuiuiscit ius illud pristinum vtendi rebus tamquã à rerú natura hominibus, ac æquitate, in principio datis, vt probatur Gen. c. pri. in fin. vbi ore proprio omnia subiecit dominio primi parentis, Hugo Crocius de iur. belli aliter comprobans lib. 2. c. 2. n. 6. & sequent. vbi resoluit in necessitate alias ineuitabili licere alienis rebus vti, & eas pro salute publica, & si non sint subditorú occupare, & retinere, idem tenet Cauedo part. 2. decis. 20. nu. 5. & decis. 105. par. pri. Victor. relect. de bello nu. 55. & 56. Henric. Gandau. quodlib. 9. qu. 19. Roland. à Valle conf. 69. vol. 2. num. 28. Accurs. & scribent. in l. Lucius de euiction. Lucas de Pen. in l. prædia, C. de locat. prædior. ciuil. num. 6. & in l. bene à Zenone, C. de quadrien. præscrip. ibidem Accurs. vbi Martini, & Bulgari opiniones refert, Idem Luc. de Pen. in l. originarios, C. de Agric. & censit. ad finem, vbi ait, *bona prouincialium Principis sunt ad necessitatem, Prouincia tota quasi arca Principis est; prouinciales quasi quidam supersuuarij, & quoties necessitas exigit, non tam domini, quam custodes, & hoc casu Principem dicere posse totum suum esse,* Accurs. in l. neminem, verb. per angarias, C. de sacrosanct. Eccles. Gerfon. de remed. contra Adulator. 4. par. consil. 6. & 10. Bart. in proem. ff. Constit. omnium

nium num. 3. Garcia de expens. c. 21. num. 32.
 ad finem, & 33. Nauar. lib. 3. conf. c. 6. Men-
 chiaci pri. controuer. c. 4. nu. 11. Ciurb. conf.
 89. num. 8. Menoch. conf. 604. nu. 14. vsq; ad
 31. & conf. seq. num. 6.

30 Sunt enim necessaria iusta Petr. Herod. for-
 iudic. lib. 10. tit. de Victor. c. 19. & tit. de iur.
 armor. c. 7. Peguera decis. 31. num. 2. ver. lex
 enim, Christophor. Besold. de Arar. pub. c. 4.
 fol. 42. est enim hoc ius antiquissimum, & præ-
 cipuum, de quo Modestinus in l. ergo de legi- 8
 bus, *ibi omne ius, aut consensus fecit, aut necessitas
 constituit, §. ius autem instit. de iur. nat. gent. &
 ciuil. ibi, humanis necessitatibus exigentibus, l. 2.*

31 §. nouissimè, ff. de origin. iur., *est enim spiritus,*
*& supremus legislator necessitas, quæ nauigia in actu
 exonerat, quæ ruinas incendia opprimit, est lex tam-
 poris, & ex necessitate pro Republica quandoq; tem-
 pla nudantur, & in usum stipendij dona constamus,*
vt ait Senec. lib. 4. contr. 4. & probatur totis
*tit. ad l. Rodiam de iactu, & de incend. ruin. &
 naufrag. signanter l. 3. §. quod ait, ibi, si def- 8
 fendendi mei causa vicini edificium toro incendio
 dissipauerim, non puid agendum, nec enim iniuria
 hoc fecit, qui se tueri voluit, cum alias non posset, l.
 si quis fundū 49. §. pri. ff. ad l. Aquil. ibi, ius id enim
metu ductus, ne ad se ignis perueniret vicinas aedes*

inter-

intercidit, & siue peruenit ignis, siue ante extinctus est actionem cessare; Rex Dauid, in necessitate constitutus propositionis sacros panes sustulit, & suis distribuit, & gladium Gollæ Filistæ in templo dono appensum, Reg. pri. c. 21. & Ioas. & Iosias pro defensione Regni de templo Domini thesaurum abstulere, Reg. 4. c. 12. & c. 18. & Math. c. 12. ubi ex ore diuino, & Apostolorum exemplo confirmatur, dicente Domino, misericordiam volo, & non sacrificium.

- 32 Hæc non solum coarctat, & temperat; sed conterit, & infringit tam humana, quam diuina præcepta; teste Rodriguez super bulla cruciatæ in addition. ad §. 9. fol. 129., à periurio excusatur, c. querelam 10. de iur. iurand. ubi Felinus §. 1. & fin. ait, *necessitate argente licitum est tangere sacram Eucharistiam, & confiteri peccata laico, & alienare sine solemnitate sacra, etiam contra iuramentum præstitum.* Idem Felinus in c. cum venissent 88. q. 2. de consuet. Roman. in l. si verò, §. de virorum, 88. ff. solut. matrim. §. 1. de 27
- 33 Necessitas lege caret, & ipsa sibi facit legem, c. remissionem 39. §. sed notandum 1. qu. 1. c. quanto 4. de consuet. Ayala de iur. belli lib. 3. tit. 18. nu. 3. Rebus. ad Constit. Gallæ tit. de sententijs promouionalibus art. 3. gl. 6. in nu. 4. *quid enim tam sacrum sanctumq; esse potest, quod*

NON

non violet necessitas, præsertim, quæ assertores ha-
 bet Milites in tanta gladiatorum, armorumq; impu-
 nitate, sæpe cedendum est tempori, semper necessita-
 ti, Anton. Faber. in Codic. lib. 9. tit. 30. de mu-
 nerib. patrimonial. definit. 26. est magnam hu-
 34 manæ fragilitatis patrocinium, hæc excusat Sagun-
 tinos, quamuis non ceciderint, Patres sed occide-
 rint, hæc Romanos excusat, quos ad ferulem delec-
 tum Cænesis cuius compulsi, quæ quidquid coegit,
 defendit; Senec. lib. 4. contr. 27. hæc priuatis impu-
 ne propriam Vlcionem permittit, l. vnica, cum simili-
 bus, C. quâdo liceat vnicuiq; se vindicare, l. nul-
 li, C. de Iudæis. Hugo Croti de iur. belli lib. 1. c.
 3. n. 2. ratio est, quia licet sit voluntarium, nõ est
 spontaneũ, quod necessitate vrgente fit, inde D.
 Chrifostom. ait, quod enim permittimus, nolentes
 præcipimus, c. hac ratione 9. 3 1. qu. 1. Tandem
 35 huic non tantum leges, homines, sed & Dij ipsi pa-
 rent, aduersus necessitatem, ne dij quidem resistunt,
 ait Plato lib. 5. & lib. 7. de legibus, nec aliter
 nos prostigare in sensissimos hostes, & pacem assequi
 possumus, Cicero 2. de offic. ait, non est dubium
 propter ærii tenuitatem esse conferendum, ut om-
 nes intelligant si salui esse volumus, necessitari esse
 parendum, & nam salus populi suprema lex est.
 Idem 3. de legibus. Ergo longè magis Princi-
 pibus ob bonum publicum licent, quæ priuatis
 per-

permittuntur necessitate compellente, Ceual.
comm. contr. comm. qu. 578. per totum.

- 36 Quartò, quia in pluribus Constitutionibus sancitū legitur Ecclesiasticos teneri ad ea onera, quæ immediatè ipsorum priuatā respiciunt vtilitatem, vt pontium itinerum uè instructiones, & similia l. ad instructionem 7. C. de sacrosanct. Eccles. l. 7. C. de operib. pub. l. 4. C. de priuileg. Dom. August. l. 6. C. Theodosian. de itinere muniend. Authen. vt Dei amantissimi Episcopi c. 3. & Authen. de Ecclesijs constitutis in Africa, l. 54. tit. 6. p. 1. & l. 20. tit. 30. p. 3. l. 11. tit. 3. lib. 1. nou. recopil. & hoc siuè suppetant, siuè non, laicorum facultates; vt Glosatores, & scribentes in dictis legibus tenent, & nos infrà num. 103. dicemus, quæ
- 37 non sunt reuocatæ in specie, & leges non contradicentes iuri canonico, sunt approbatæ, c. si in adiutorium 10. distinct. c. 1. de operis nou. nuntiat., vbi glos. & DD. imò habent vim canonum Cardin. Zabarel. & ante eum Butrigarius in c. non minus num. 9. qu. 9. de immunit. Eccles. Sanch. lib. 2. conf. 4. dub. 55. num. 13.
- 38 Quintò, quia nullus per Ecclesiæ nomen excusatur à murorum vigilijs, imò omnes tam Ecclesiastici, quam sæculares tempore necessitatis compelluntur, quatenus cunctis vigilantibus

bus melius valeat Ciuitatis custodia procurari,
 c. peruenit de immunit. Ecclesiar. secundum
 communem intellectum, quem probant Abb.
 ibi num. 3. & 6. Anchar. 1. Innocent. in c. non
 minus de immunit. Eccles. August. Barb. in
 collect. nu. 2. plures allegans, vbi in fine, Mo-
 derni opinionem improbat, & de iur. Eccles.
 lib. pri. c. 39. num. 44. Angelus in summa verb.
 immunitas nu. 34. Sanchez. lib. 2. conf. moral.
 c. 4. dub. 55. nu. 13. ver. tertio probatur, Sua-
 rez. lib. 4. aduersus Reg. Angl. c. 34. num. 6. &
 31. lo. Andr. Georg. in repet. feudal. c. 57. nu.
 25. Casan. ad Constit. Burgund. tit. de Iustit.
 Rub. pri. §. 4. glos. 1. ver. quid dicendum nu. 22,
 Bellet. disquisit. cleric. 1. p. §. 2. num. 8, in fin.
 Thesaur. de pen. Ecclesiast. 2. par. verb. immu-
 nitas c. 3. ver. limita Collegium Taurin. conf. 3.
 inter feudalia num. 6. 7. & 8. & nu. 11. vbi ait
 hoc probari c. 3. numer. vbi Leuitis indicuntur
 excubiæ, & castramentatio.

39. Et licet Anastasius Germon. lib. 3. de sac-
 r. immunit. c. 17. num. 3. Adrian. Gilmen. decis.
 21. Camer. Imperial. nu. 60. defendant in sub-
 sidium solum obligari, & alij nunquam, ne di-
 strahantur à diuinis, c. reprehensibile 33. qu. 8.
 J. non distinguemus, ff. de Arbitris, §. sacerdo-
 tium; Nihilominus urgente necessitate, sicut

E

alios

alios laicos inuigilare debere personaliter resoluit Carol. de Grass. de effect. cleric. effect. 3. num. 212. 216. & 218. dicens, *custodie Ciuitatis, quam inhabitant, ubi aliter sine eis non posset defendi, omnes Ecclesiasticos obligari, & Episcopum hoc casu muros ascendere debere, cum hoc sit pietatis opus, ut sequenti fundamento patefiet; & Rom.*

40 Pontif. ipsi aliquando personaliter occurrere suis in auxilium, ut de se testatur Leo IV. in c. igitur 7. c. scire vos 8. ubi ait, *si necessitas ulla occurreret presentialiter vindicamus, quia nostri gregis in omnibus vltiores esse debemus, & principum adiutores* 23. qu. 8. Plutar. in Marcellum ait; *Romae decretum fuit Sacerdotibus militare munere vacare licere, nisi domo Gallicum bellum intrueret.*

41 Sed qui tenentur ad onera personalia, longè magis ad realia, quia præciosior est persona rebus, & dignior, ut resoluunt Nicolaus Euerar. in his terminis in topicis, c. à persona ad locum num. 20. ver. item quemadmodum, Gabr. in 4. dub. 15. qu. 5. art. 2. c. 3. Io. Andr. Georgi. in repet. feud. c. 57. num. 25. Collegium Taurinens. inter consilia feudal. 3. nu. 6. vsq; 8. Nat. conf. 280. num. 6. ver. nec mirum.

42 Sextò, quia Ecclesia est cultrix, & auatrix pietatis; sed nulla maior pietas, quam defendere Patriam,

- Patriam, & debiles ab hostibus, teste D. Ambrosio Mediolani Archiepiscop. ibi, *qui bello inuenit à barbaris Patriam, del domi defendit infirmos, del à latronibus socium, plenus iustitiæ est,* c. fortitudo, & c. non inferendæ 23. qu. 3. Abb. Panormit. in c. non minus de immunit. Eccles. num. vbi Ancharan. num. 8. Alvarez. in specul. Pontif. c. 35. ver. clericis non sufficiunt, Remigius de Goni de charitat. subsid. qu. 62. nu. 37. & qu. 59. nu. 34. Carol. de Grass. de effect.
- 43 cleric. effect. 3. nu. 214. vbi nu. 249. latè enumerat pietatis opera, ergò Ecclesiastici conferre tenentur, nec se ab hac communi societatis humanæ obligatione subtracturos credere est, cum non præsumatur Ecclesiasticos aliqua contra ea, quæ iuri, & rationi naturali consona sunt velle, Sanchez. conf. 4. tit. 2. dub. 55. nu. 26. & quæ lædunt pietatem, & existimationem pro impossibilibus apud omnes habentur, l. filius, ff. de condition. institut. Carol. de Grass. effect. 3. num. 251. plures allegans.
- 44 Septimò, quia bona temporalia Ecclesiæ à liberalitate populi, & Principum processere, c. futurum 12. qu. 1. c. Constantinus 14. distinct. 96. l. bene à Zenone, §. quia igitur, C. de quadriennal. præscrip. Pater Suarez. lib. 4. aduers. Reg. Angl. c. 4. nu. 1. Julius Clar. qu. 38. nu. 18.

Farinac. qu. 28. nu. 26. & Canit. Io. Audemius.

Diuitias cleri peperit Deuotio vulgi.

- 45 Et venenum infusum in Ecclesia Dei sequenti nocte post Constantini donationem è caelo conclamatum, scribunt Oldradus, quem refert Imola in Rub. de verbor. obligat. & vtrumq; Caccialup. in repet. l. cunctos populos, C. de Sum. Trinit. & fid. Cathol. num. 14. Alberic. in l. bene à Zenone, C. de quadriennal. præscrip. num. 24. Boerius notabiliter decis. 69. num. 2. D. Thomas videndus sec. seculi. qu. 188. art. 7. hinc ait D. Augusti. *Noli dicere, quid mihi & Regi, quid tibi ergo, & possessioni, per iura Regum possidentur possessiones, dixisti quid mihi, & Regi, noli dicere possessiones tuas, quia ipsa iura humana renunciaſti, quibus possidentur possessiones, c. quo iure distin. 8.*

- 46 *Et quando donans ad inopiam vergit, Ecclesia illum succurrere tenetur, sicuti in sacris canonibus est institutum, c. nobis 25. vbi glōf. & DD. de iure patronat. c. quicumq; 16. qu. 7. c. illud 8. qu. 1. alias ingratus donatario fit indignus re donata, ne sit cuiquam licentia, & alienas res capere, & frugalitatem irridere donatoris, & ipsum ierum donatorem suasq; res perdere, & præfat. malis. ab ingrato donationis acceptore affici, l. generaliter, C. de reuocand. donat. vbi DD. l. Diuus Claudius*

de

de iur. Patronat. N. alimentā in princ. S. pri. de lib. agnoscend. facit l. sed & si lege, S. consuluit de petit. hæredit. Auth. vt liber. de cætero, S. illud, & lex Perfarum, de qua apud Xenophonem lib. pri. in officijs charitatis primo loco illis tenemur obnoxij, a quibus beneficium nos cognouimus recepisse, Concilium Lateran. sub Alex. III. c. 4. & 25. c. cum in officijs 7. de testament., Soto lib. 10. de iust. & iur. qu. 4. tit. 5. pag. 907. ver. & quarto, Bouadill. lib. 5. polit. c. 4. num. 13. & lib. 2. c. 18. num. 298. ad fin. Qua ratione in-nixi Imperator Carolus Quintus, & Sac. Rom. Imperij Principes, & Proceres anno 1522. inter alia, quæ Adriano Sum. Pontifici è Republica Christiana significarunt, c. 20. subiecere.

47 *Item postquam laicorum Imperij statum, maiores Ecclesias, Monasteria, cæterasq; religiosas domos per Germaniam ad laudem Omnipotentis Dei, ita amplius dotauerunt, diuitijsq; auxerunt, quod iam laici vix tertiam, aut quartam partem in bonis temporalibus possident, atq; ob eam causam necessitatē tam Ecclesiasticorum, quam laicorum subleuandæ, propugnandæq; ac manu defendendæ paci, ac iuris publicis, necnon et in Ecclesiæ Catholicæ, ac Sacri Romani Imperij parandæ expeditioni pro rerum inopia vires minus suppetunt, idē negotij ipsius exigentē necessitas, a quibus quod Sanctitas tua, ita eque, ac*
paternē

paternè rem temperet, ut Ecclesiastici, tamquam qui ampliores possident diuitias, auxiarias teneantur porrigere manus, & quotannis pecunia quidquam contribuant, ità ut Archiepiscopi, & Prælati personis sua ditioni subiectis, ipsi soli ad ferendam hanc operam, contributionem prædictam indicare, ius ac potestatem habeant.

48. Octauò, quia licet sacra in nullius sint bonis, & à commercio hominum prorsus eximantur, non tamen humanis vsibus eripiuntur, sed publica sunt, l. inter publica 17. de verb. signif. idèd ius publicum in sacris consistere L. C. asseuerant, pluribus ex causis, æquitate suadente, sacra profana fiunt, & in humanos vsus licitè conuertuntur, l. inter stipulantem 83. S. sacram, l. continuus 137. S. cum quis de verb. oblig. veluti captiuitatis, famis, & necessitatis, S. nullius instit. de rer. diuis. l. sancimus 21. C. de sacrosanct. Eccles. vbi Iustinianus hanc reddit rationem, quoniam non absurdum est animas hominum, quibuscumq; vasis, vel vestimentis sacris præferri hoc obinente, non solum in futuris negotijs, sed etiam in iudicijs pendensibus, & idem de Ferijs sacris dispositum est in iure, vt necessaria, & valdè vtilia opera sine labe in eis exerceri possint, vnde Poeta ait.

*Quippè etiam festis, quædam exercere diebus,
fas est, iura sinunt.*

Ma-

Mathæi c. 12. toto tit. C. de ferijs vbi Imperatores Honorius, & Theodosius Antemio Præfecto Prætorio rescribere; *Isauros latrones, et proditores, eiam die Paschais persequendos, quia facillimè in hoc summi numinis speratur venia, per quod multorum salus, et incolumitas procuratur,* l. prouinciarum 10. eod. tit. Vincentius Filius tract. 27. moral. c. 1. Anastas. Germon. de sacror. immunit. c. 20. lib. 3. Petrus Aerodius lib. 3. rer. iudic. tit. 4. c. 1. Cardin. Tuscus concl. 96. lit. F. communiter scribentes super secundo decalogi præcepto, Suarez. de Religion. lib. 2. c. 1.

- 50 Principem posse calices, & sacra vasa premente necessitate capere, tenent Cynus in l. neminem, C. de sacrosanct. Eccles., Afflict. in tit. quæ sint Regalia num. 88. Roland. conf. 68. nu. 25. Aloysius de Leon. in Authen. casa, C. de sacrosanct. Eccles. num. 19. Bouadill. 2. polit. c. 18. à nu. 299. & 319. & lib. 5. c. 5. nu. 6. dixi supra num. 31. Diuus Ambros. Archiepisc. Mediolanen. Eccles. lib. 2. de offitijs c. 28. ait; *Aurum Ecclesia habet, non ut seruet, sed ut erogat, et subueniat in necessitatibus, quid opus est custodire, quod nihil adiuuat? an ignoramus quantum auri, atq; argenti de templo Domini Asirij sustulerint? nonne melius constat sacerdos propter alimoniam paup;*

pauperum, si alias subsidia desint? quam si sacrilegus contaminata asportet hostis? melius fuerat ut vasa vinctuum seruares, quam metallorum; quid enim diceres? timui ne templo Dei ornatus deesset, aurum sacramenta non querunt, neq; auro placent, que auro non emuntur, et verè illa sunt vasa preciosa, qua redimunt animas à morte, ille verus thesaurus est Domini, qui operatur, quod sanguis eius operatus est, & subsequitur in his tribus generibus vasa Ecclesie, etiam iniuncta confringere, confrangere vendere licet, quod si desunt noua, & que nequaquam iniuncta videantur, in huiusmodi usus, quos supra diximus, arbitror omnia posse conuerti, c. aurum 70. c. sacrorum, c. sicut, c. gloria Episcopi 12. qu. 2.

51. Et ipsamet Tempora incastellantur, vt boni à malis valeant se tueri, Innocent. in c. peruenit de immun. Eccles., Felin. in c. querelam 10. de iur. iurand. num. 11. Cardin. Zabarel. in c. peruenit num. 8. de immun. Eccles.; Menoch. conf. 800. num. 6.

52. Ex quibus inferitur primò a fortiori Ecclesiasticos redditus publicis vrgentibus calamitatibus in usus publicos conuerti posse; cum Tempora, dies sacri, vasaq; iniuncta ab hac necessitate non eximantur; Casanæus ad Constit. Burgun. Rub. pri. tit. de iustitijs, §. 4. ver. faciunt

ciunt pro hac nu. 25. Plutar. de Tiberio Gracco loquens ait. *Nihil iam sacrum sanctumque, quam quæ Deorum honori dicantur; et his tamen vii populum; hæc transmutare nemo prohibuit;* Pericles res sacras in vsus belli conuertit; Sulla Pompeius, & Cæsar, Valeri. lib. 7. tit. de pietate, Cæsar. 1. Coment. Romanos sacro sanctam vacationem, dum hostis in Italia erat, non seruasse scripsit Liuius decad. 3. lib. 7. & Augures, & cæteros Sacerdotes, pecuniam in vsus publicos conferre coactos decad. 4. lib. 4. Cæsares Theodosius, & Valentinus Anthemio in hæc verba rescripsere, *Nullus penitus cuiuslibet ordinis, seu dignitatis, vel sacrosancta Ecclesia, vel Domus Regia tempore expeditionis excusationem angariorum, seu parangariorum habeat, l. nullus 21. C. de cursu pub. & Angar. & parangar. lib. 12. Carolus Magnus lege Imperiali sanxit, Ut munia bellica, & res militare, & ipse neruos sine quibus salua esse non potest Respub. Ecclesie penderent, ut habetur in vol. Constit. Imperial. sub anno 803.*

53. Secundò, infertur belli impetu sacra ab hostibus profanari, l. cù loca de Religios. & sumpt. funer. *sacra syracusarum, Victoria profana fecerat, ait, Cicer. Verrina 4. & in 3. loquendo de Publio Seruilio, ait, signa, & ornamenta ex vrbe hostium vi, & virtute capta, belli lege, atq;*

Imperatorio iure sustulit, & Virgilius in q. i. ubi

Colui vestros si semper honores pol. 60

Quos contra Eneadi bello fecere profanos; ibid.
 quos versus iure merito sic legi possent.

Quos contra Gallide bello fecere profanos; ibid.

Aequius iustusq; est ea concedere in commu-
nem sacrarum, & humanarum rerum defensio-

54 *nem; quam quod sacrilegus contaminata asportet*
hostis (ut ait Diuus Ambros. supra relato loco)

cum Reipub. & Religionis detrimento; Nam

eversa domo interdum Reipub. status manere potest;

Urbis autem ruina omnes penates secum trahat ne-

cesso est, ex Valerio Maxim. tit. de Pietat. refert

Nicolaus Euerard. in Topic. t. a persona ad lo-

cum num. 20. ver. item quemadmodum pro tu-

55 *tela, Liius decad. 3. lib. 6. ibi, Respub. incolu-*
mis priuatas res facile saluas praestas, publica per-

dendo, tua ne quidem seruas. Repub. periculi-

tante, Ecclesiae ipsae, & status laicorum euer-

tuntur, Guillelm. Benedict. in c. Rainutius ver-

uxor. decis. 2. n. 13. Inter alia capita; quae Cae-

sar, & Imperij Proceres Adriano VI. Pona Max.

56 *anno 1522. supplices representarunt in c. 26.*

post alia sic habetur. Ne thesaurus ille Ecclesiae,

Turcis potius quam nobis custodiantur, abseruentur id.

quod & per Graeciae Regnum iam Asia uenisse: expe-

riencia docuit, quae res Turcis magno cessit lucro, pra-

sidioq;

fidioq; quando reperto hoc Ecclesie mundo, seu the-
 sauro militibus suis comparare potuerunt, ubiorem
 comeatum, ut eo instructiores, hinc ceteras Christi-
 anorum urbes oppugnarent, ac Prouincias. Du-
 rum, & crudelitati proximum esse (dixit Clau-
 dius Imperator) videre sua, cum iniuria in usus
 aliorum transferre, l. Præses Cod. de seruitut. &
 57 Aqua. & satis impium appellat Anastasius l. 2.
 C. ut nemini liceat in empt. specierum se ex-
 cufare, ver. nullus, l. 9. C. de iuditijs, l. 5. ff. de
 administ. rerum ad Ciuitat. pertinent.

58 Sacriligij crimine nullum antiquius Gallicis
 armis in esse nõ pauci scripsere integro volumi-
 ne Lodouicus de Cruçamonte sub tit. *gesta Im-
 piorum per Francos, & Gallorũ per Impios* ex Trogo
 Pompeio Iustinus lib. 22. historiarũ, ait. Brenus
 quasi terrena spolia sorderent, animũ ad Deorum im-
 mortalium templa conuertit, scuriliter iocatus locupletes
 Deos largiri hominibus oportere, statim igitur Del-
 phos iter vertit, prædam Religionis aurum, offense
 Deorum immortalium præferens, Templum autem
 Apollinis Delphis appositum est in Monte Parnasso,
 ibi Ciuitatem frequentia hominum fecit, admiratio-
 ne Maiestatis undiq; concurrentium, multi ibi, &
 opulenta Regum, Populorumq; disuntur munera;
 Brenus ad acuedos suorum animos, prædæ uberi-
 tatem omnibus ostendebat statuasq; cum quadrigis,

quarum ingens copia procul visebatur, solida auro
 fusas esse plusq; in pondere, quam in specie habere
 affirmabat, hac assertionem incitati Galli sine respectu
 periculorum in bellum ruebant, in hoc partium cer-
 tamine, repente vniuersorum templorum Antistites,
 simul, & ipsi Vates, spansis crinibus, cum insigni-
 bus, atq; infulis pauidi, decordesq; in primam pu-
 gnantium aciem procurrunt, aduenisse Deum cla-
 mant, dum omnes opem Dei suppliciter implorant,
 luuenem supra humanum modum insignis pulcri-
 tudinis, comitesq; ei duas armatas virgines occur-
 risse, proinde nec cunctarentur Dijs anesignans, ho-
 stem cedere, & victorie Deorum se socios adiungere,
 summis obsecrationibus monebant, praesentiam Dei
 statim sensere, nã & Terra motu portio monis abrup-
 ta Gallorũ extravit exercitum, insecuta deinde tem-
 pestas est, quæ grandine, & fulgure saucios ex vul-
 neribus absumpsit; Dux ipse Breuus, cum dolo-
 rem vulnerum ferre non posset, pugione vitam fini-
 uit, alter ex Ducibus citato agmine Grecia excessit,
 sed fugientes, nationes, per quas iter habebat, gau-
 dentes pallantes, vt prædam scõtabantur, quo pa-
 eto euenit, vt nemo ex tanto exercitu, qui paulò ante
 fiducia virium, etiam Deos contemnebat, vel ad
 memoriam tante cladis superesset.

- 59 Nono, quia ius defensionis naturalis, non
 est circumscriptum ad certas personas, vel loca,
 sed

sed aduersus omnes homines æque competit, ut prædiximus num. 14. vsq; 18. & infra in sequenti fundamento latius, & Princeps iure potest Regnum defendere contra Ecclesiasticos, si Reipub., vel positiuè, vel negatiuè detrimentum afferant, ex allegatis DD., quibus adde Sanchez. 2. consilior. moral. conf. 4. dub. 55.

60 num. 33. defensionis instrumenta sunt arma, quæ sine stipendijs nõ possunt præparari, quod omnium maximè interest, & ea denegaret, qui negaret stipendia, quod solum inimicis gratum esset, & posset dici illud D. August. psalmo 81. c. ostendit 23. quæst. 3., *qui desistit obuiare, cum possit, consentit*, & pro hostibus, & perduelibus habentur, qui iusta tributa pro defensione Reipub. indicta denegant. Gigas de crim. læs. Maiest. rub. qualiter, & à quibus crimen læsæ Maiestatis committatur qu. 76. Montalto in tract. de reprob. sententiæ Pilati art. 3. num. 22. & 52. Gambacurta de immun. Eccles. lib. 5. c. 41. num. 43., nam pari ratione, qua iusta est defen-

61 sio, iusta habentur media, sine quibus ipsa assequi non potest; ex quibus infertur ex debito iustitiæ, Ecclesiasticos teneri ad contributionem in simili facti specie; nec contrarium probant tex. in c. non minus, c. aduersus de immunitat. Eccles. præcipuè in illis verbis; *sine coactione*,

¶

& humiliter, & deuote recipiant cum gratiarum
 actione, quia illa verba, & similia, apposita in
 62 illis, & alijs canonibus, obligationem clerico-
 rum non immutant, sed eam firmam relinquunt,
 & solum mutant modum compellendi perso-
 nas Ecclesiasticas, Calderin. conf. 1. de censu-
 bus, Andr. de Ifernina in §. illicitas de pace iur-
 rament. firmand. Hippol. Riminal. lib. pri. conf. 2.
 num. 26. & ideò vel de casu utilitatis tantum
 accipi debent, non necessitatis, vel dicta fuere,
 non quia non sit debitum iustitiæ, sed quia pro-
 cedit ab Ecclesia, & ideò donum est reuerentia,
 & veneratione dignum, vel dicti canones intel-
 ligendi sunt, quando Ecclesia compellitur in
 casu a iure non permisso, vrgendo prædia, &
 homines ultra modum ipsis spectantem, & non
 pro rata prædiorum, quæ possident, ex verbis
 tex. ibi, *siuè fossata, siuè expeditiones, siuè alia qua-
 libet sibi arbitrantur agenda*; & sic demonstratur,
 quod arbitrio laicorum, grauantur Ecclesiæ, &
 & non in casibus permittis, ibi, & *de bonis Ec-
 clesiarum, & Clericorum volunt ferè cuncta com-
 plere*, & sic excessiuo modo, ideò tex. non pro-
 hibent collationem, sed vetant, & denegant
 excessiuum modum, qui non dicitur impositio,
 nec concessio, sed inuasio, Cardinal. Zabarella
 in dict. c. non minus num. 9. qu. 6. & in fine 8.
 cuius

cuius hæc sunt verba, illud munus respicit pietatem, & vitentur incendia, occurratur periculis capitulorum, & multis malis, ergo tenetur Ecclesia sine Prelati, nec obstat hoc caput, ubi hoc relinquitur arbitrio Episcopi, debet nam intelligi, cum merè pro necessitatibus laicorum volebant Ecclesias gravare, ibi: isti verò onera sua, & ibi: qualibet sibi arbitrantur, & ibi: communes utilitates, vel necessitates, quod verbum reperitur in c. adversus, ex quibus videtur, quod text. illi loquuntur, cum pro communibus necessitatibus tantum laici volunt, quod clerici contribuant, sed ubi Clericorum versatur utilitas, sicut & laicorum, ut est in questione proposita, æquum videtur, quod Clerici teneantur, ut sicut cum alijs vitam communem suscipiunt, simile sentiant in legibus disciplinam. Agidius Thomat. de collectis f. 85. alias c. 3. nu. 4. Hippolit. Riminal. lib. 1. conf. 2. num. 26., vel distinguendum est inter ea, quæ confert Ecclesia in necessitatibus communibus laicorum, vel in necessarijs rebus, ut infra dicitur, quæ dicitur conferre ex gratia non ex iustitia; quia illa necessitas in communi concernit ipsos laicos tantum, & non clericos, vel eorum bona, & ea, quæ communem omnium respiciunt utilitatem, seu beneficium, quia tunc de emolumento participant, & æquum est ut ad onus concurrant, ut per eadem ferè verba tenent.

tenent. Io. de Anan. in c. aduersus de immunit. Ecclesiar. num. 2. vbi Ancharan. num. 2. idem firmat Sanchez. lib. 2. conf. c. 4. dub. 55. nu. 13. ver. sed dicas; vbi aduerit verba illa, c. non minus, & c. aduersus, *nisi Episcopus, & Clerus subsidia duxerint per Ecclesiam conferenda* non intelligi ad decernendum, an sit conferendum, vel minus, sed ad videndum, an casus euenerit necessitatis communis, in quo tenentur contribuere, quæ verba non important liberam voluntatem, sed legis executionem, & facti arbitrium, iure, & ratione regulatum, ad l. pri. §. quoniam alterum, ff. ad Turpilianum, Angian. de legib. lib. 3. c. 5. Sanziz Interpretationem tenet Suarez. aduers. Reg. Angl. lib. 4. c. 26. num. 6. Valerius Reginald. to. 1. praxis for. pænitent. lib. 9. c. 25. sect. fin. nu. 378. Sanchez, tamen non ita explicat, sed mouetur per tex. in l. fideicommissum, §. sic fideicommitti vers. quamquam, de legat. 3. & allegat Bart. Gregor. Lopez. Ofasum, & Gutierrez. idem sentientes, locis infra allegandis.

- 63 Decimo, quia huic contributioni solum obijci potest Ecclesiasticorum bonorum exemptio, qua sublata æqua est apud omnes, tam laicos, quam Ecclesiasticos obligatio, sed hæc exemptio bonorum Ecclesiasticorum, secundum re-
ceptio-

ceptiorem sententiam iure humano concessa fuit, ex ratione iuris diuini, cui valdè consona est, quia non legitur alicubi in iure diuino, & scripturæ sacræ apertè loquuntur, præcipiendo præcipuè maiora, & grauiora, nec Mathæi c. 17. *Reges gentium à quibus accipiunt tributum*, hoc probatur, *quia loquitur de censu, quod est capita-*

64 *tio, non de tributo, quod soluitur ex bonis temporalibus, quæ nec Christus, nec Apostoli possidebant, & voluit eximere Christus eos, qui non habebant facultates, sed Ecclesiastici eas habent, ità Diuus Thomas in dicto loco c. 17. Mathæi, & Bonauent. 2. sententiar. & idem Diuus Thomas ad illud Pauli ad Roman. 13. idè enim tributa præstatis, dicens, hanc exemptionem habere æquitas quamdam, non autem necessitatem, sic Reuerend. Franciscus Victor. relect. 1. de potest. Eccles. section. 7. num. 2. cui conueniunt, quæ ex Diuo Bernardo lib. 2. de consideratione ad Eugeniū retulimus supra num. 9. D. Hieronymus in commentar. super Mathæum in dict. c. 17. ait, Dominus noster, & secundum carnem, & secundum spiritum filius Regis erat, vel ex Davidis stirpe genitus, vel Omnipotentis Verbum Patris, ergo tributum, quasi Regum filius non debebat, sed qui humilitatem carnis assumpserat, debuit adimplere omnem iustitiam, nosq; infelices, qui Christi cense-*

G

mur

mur nomine, & nihil dignum tanta facimus Ma-
 iestate, ille pro nobis Crucem sustinuit, & tributa
 reddidit, nos pro illius honore tributa non reddimus,
 & quasi filij Regis à decemalibus immunes sumus,
 & Diuus Ambrosius in commentarijs Lucæ lib.
 4. c. penult. relatus in c. magnum 28. 11. qu. 1.
 magnum quidem est, & spirituale documentum,
 quo Christiani Viri sublimioribus potestatibus do-
 centur esse subiecti, ne quis Constitutionem terreni Re-
 gis, putet esse soluendam: si enim censum Dei filius
 soluit, quis tantus, qui non putet esse soluendum, nec
 65 obstat Bonifatij VIII. decretales in c. quanti-
 quam de censibus lib. 6. cui respondet Nicolaus
 Euerardus in topicis legalibus loco à verisimili
 pag. 3. lin. 20. per hæc verba, si ad personam lo-
 quentis respiciatur, iuxta c. solitæ de maiorit. & obe-
 diens. responsio est facilis, quia ibi loquitur Papa in
 causa propria, unde ei non est standum, l. omnibus,
 C. de testib. maxime cum de grandi præiudicio ter-
 tij agitur puta Reipub. Imperatoris, & suorum sub-
 ditiorum laicorum, qui ex hoc plus grauarentur,
 si res Clericorum tempore necessitatis, non contribue-
 rent, per theoreticam Innocentij ab omnibus approba-
 tam inc. inquisitioni de sent. excommunicationis iur-
 ctis notatis per Bars. lo. de Imola, & alios in l. ab om-
 nibus in princ. de legat. 1. Præterea quia affectus
 erat dictus Bonifatius VIII. suo tēpore P. M. erga Cle-
 ricos

ricos contra laicos, & ad temporalem iurisdictionem, si quoquomodo licuisset usurpandam: dicit vulgatum, c. Clericos de immunit. Eccles. lib. 6. propter ipsius exorbitantiam, postea in Concilio Viennensi reuocatum, & c. si iudex laicus, & c. Unico de Cler. coniugat. & alia, quæ historie testantur, hucusq; Euerardus. Verùm ego puto verba illa, cum Ecclesie, Ecclesiasticæq; personæ, ac res ipsarum nõ solũ iure humano, quinimo, & diuino, à secularium personarum exactiõibus sint immunes, congruam recipere interpretationem ex alijs canonibus, distribuendo singula singulis, nam clericorum exemptio à potestate sæculari, de iure diuino est, & quæ de humano dicuntur, ad exemptionem bonorum referri possent, vel ad rationem iuris diuini, in qua fundatur.

- 66 Hæc opinio, præter allegata probatur, l. placet cū seq. Auth. item nulla, C. de Ep. & Cle. l. id 12. C. de annon. & tribut. lib. 10. Math. 22. Marc. 12. Luc. 22. D. Paulus Epist. 13. ad Rom. Innoc. in c. item nulla de maiorit. & obedient. nu. 1. Alciat. in c. cum non ab homine num. 39. de iuditijs D. Thom. in Epist. ad Rom. c. 13. Hostiens. in summa lib. 3. tit. de immunit. Eccles. §. sed nec alia; Sot. in 4. distinct. 25. qu. 2. art. 2. Molin. de iust. & iur. tom. 1. disput. 31. concl. 5. & tom. 3. disput. 630. nu. 2. Ledesma tom. 2. p. 4.

qu. 20. art. 4. concl. 2. & 3. Vasquez. 2. 2. qu. 66.
 art. 1. dub. 3. Almain. in 4. distinct. 25. qu. 1.
 Ianson. c. 69. concordia Lessius lib. 2. c. 3. dub.
 4. nu. 30. Salon. 2. 2. qu. 67. art. 1. contro. 1.
 c. 4. Vañez. 2. 2. qu. 66. art. 1. dub. 3. Palacios
 in 4. distinct. 25. disput. 2. & 3. Albert. Pighius
 lib. 5. Ecclesiast. Hierarchia c. 7. Maldonado
 in Euangel. tract. 37. ad fin. & Mathæ. 17. Tur-
 recremat. lib. 2. summa c. 93. Driadon. de libert.
 Christ. lib. 1. c. 9. & 15. Henricus lib. 7. de In-
 dulgentijs c. 24. Valenzia 3. par. disput. 5. qu.
 11. Anast. Germon. in assertione aduer. Venet.
 c. 4. §. 14. & lib. 3. de sacror. immunit. c. 5. nu.
 36. Suarez. lib. 4. aduer. Rég. Angl. c. 3. nu. 6.
 & 11. & c. 8. nu. 2. & 3. & de legibus c. 34. nu. 2.
 & 11. Salas de legib. qu. 96. tract. 14. disput.
 14. sect. 11. num. 119. Medin. de restit. c. 15.
 Gueuar. aduers. Venet. §. 7. nu. 32. & 35. Dian.
 resolut. moral. tract. 2. resolut. 1. in fin. Duaren.
 de sacris Eccles. Minister. lib. 1. c. 2. Pereira de
 manu Regia c. 3. num. 3. Axia de implorand.
 auxil. fund. 24. Ferrar. pract. Papiens. in form.
 libell. tit. de confessis ver. plenum, Couar. pract.
 c. 31. nu. 3. & 5. Garzia de nobilit. Glor. 9. nu.
 28. Bouadill. 2. polit. c. 18. à num. 23. Cened.
 lib. 1. pract. c. 4. nu. 6. Castillo. 2. controu. c. 5.
 nu. 29. Morla in emporio par. pri. tit. 2. qu. 12.
 lul.

Iul. Clar. in prax. crim. qu. 36. nu. 2. Boer. de-
 cif. 31. nu. 3. Aluar. Velasc. confu. 100. nu. 8.
 Ceuall. commun. c. 550. ver. sed contrariam
 sententiam; Scipio Theodor. allegat. 16. nu. n.
 17. Farinac. qu. 8. num. 2. Sanchez. lib. 2. conf.
 4. dub. 55. num. 1. Viries de cognit. Clericat.
 par. 1. à num. 33. Casan. ad Const. Burguad. tit.
 de Iustitijs, §. 5. ver. nisi habeat, Iacob. Menoch.
 conf. 1000. nu. 42. Nicolaus Euerard. in dicto
 loco pag. 3. ver. aliud est priuilegium.

67 Sed defensio sui ipsius procedit à iure primæ-
 uo nature. *Quod natura omnia animalia docuit ;*
quod non didicimus, accepimus, legimus, sed ex na-
tura ipsa arripuimus, exhausimus, expressimus, ad
quod non docti ; sed facti, non instituti, sed imbuti
sumus ; lex non in membrans, sed in membris, &
mente scripta, ideo iure hoc euenit, ut quod quisq;
ob tu:elam corporis sui fecerit, iure fecisse existime-
tur, nam aduersus periculum naturalis ratio permit-
it se defendere, in princip. instit. de iur. nat. Gent.
 & ciuil. l. vt vim de iust. & iur. l. itaq; si seruum
 4. l. scientiam 45. §. qui cum aliter. ad leg. Aquil-
 liam, l. 1. §. vim vi. de vi, & vi armata, Cicer. in
 orat. pro Milone.

8 Sed naturalia iura diuina quadam Conditio-
 nis prouidentia firma, atq; immutabilia perman-
 ent, adeo vt nulla lege humana, vel priuilegio
 immu-

immutari possint, §. sed naturalia, instit. de iur. natur. gent. l. iura sanguinis 8. de reg. iur. l. 2. in fin. de usufruct. earum rer. quæ usu consumuntur, l. 1. §. 2. de leg. præst. l. vis agnationis 34. de pact. & in decreto distinct. 5. 8. & 13. Arist. lib. 5. Ethicor. Senec. 2. de ira c. 20. in fin. Plutarc. in Apothec. Diuus Thom. sec. secun. qu. 54. art. 5. Sarm. de redd. Eccles. par. 1. c. 1. n. 3. Suarez. 2. de leg. Couar. 1. var. c. 17. nu. 8. Angian. de leg. lib. 4. c. 21. ratio est, quia eo ipso lex esset iniusta, cum opponeretur legi naturali, obstaretq; potestatis defectus, quia sicuti à solo Deo fertur, ita à nullo alio tolli, aut abrogari potest, ergò præualet ratio necessaria defensionis immunitati bonorum Ecclesiasticorum.

69 Hæc secundum relatam sententiam, sed ubi concedamus cum glos. & tex. in c. quamquam de censibus; exemptionem, & immunitatem Ecclesiasticam, esse de iure diuino, ut tenent DD. post alios congesti per Augustin. Barbos. in c. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Const. num. 19. & in d. c. quamquam num. 2.

70 In hoc concursu ad euitandam contrarietatem, quæ inter iura diuina, & naturalia dari non potest, oportet conciliare iura iuribus, nam licet videantur ad inuicem pugnare, inest interea status ordo, & naturalis Armonia, qua
me-

mediante altera lex alteram sequitur, non impugnat, & idèd fortior seruanda, in qua vel maior bonitas, vel minus mali reperitur. Concil. Tolet. 8. c. 2. D. Gregorius in moral. c. 46. c. duo mala, c. nerui testiculorum 13. distinct. Arist. Ethicor. 3. c. 6. Sanchez. in primo decalogi c. 10. qu. 2. nu. 17. Valerius Reginal. lib. 13. c. 4. sect. 2. num. 34. vbi ait, ordine priorem esse hanc propositionem *amplectenda sunt de se necessaria ad conseruationem vitæ propriæ, & auerrenda contraria, & vbi adest periculum faciendi contra vnã, vel aliam legem licitum est seruare eam, quam probabiliter iudicat esse grauiorem, & magis obligare, nec ad hoc indiget interpretatione superioris,* ait Suarez. de legibus lib. 6. c. 8. nu. 4.

71 & 12. licet libertas sit de iure naturali seruitus contra libertatem præualuit secundum naturam, ad conseruationem hominis, Io. Cassius lib. 1. de sphaera Ciuitatis c. 4. ibi, *quippè illis etiam utilis est iam inclinata fortuna mortis faucibus liberari, eisq; seruire, qui illos potius seruare, quam occidere elligunt,* l. 4. de stat. homin. l. pupillus, §. 1. de verb. significat. §. 2. instit. de iur.

72 nat. gent. & civil. Hinc immunitas Ecclesiastica personarum locorum, & rerum, in quam pluribus causis (vbi publica salus, vel necessitas suadet) cessat ipsis absentibus Pontificibus,

vt notorium est, 10. Andr. in c. 1. ver. illicitas
 num. 36. de pac. iurament. firmand. Victor. re-
 lect. 1. de potest. Eccles. sect. 6. num. 10. & re-
 lect. 4. de potest. Papæ, & Concilij nu. 118. pro-
 pos. 2. vsq; ad 4. l. iubemus, C. de sacrosanct.
 Eccles. vbi Baldus, & Aretin. allegans tex. no-
 tabilem, in l. cum naui, iuncta doctrina Bart.
 ibidem, C. de nauicularijs, Theodosius Impe-
 rator in l. id 12. C. de Annon. & tribut. ibi, *nec*
Rempub. Ecclesiastici nominis abusione ledendam,
 & in l. 1. C. de Collegiatis, l. sacrosancta 8. C. de
 sacrosan. Eccl. l. 42. §. 10. C. de Episc. & Cler.
 Iul. Clar. §. læsæ Maiest. nu. 7. & qu. 36. nu. 27.

73 Et publicam vtilitatem priuilegio Ecclesiæ
 præferendam, præter ea, quæ tradunt supra al-
 legati, tenent Castrenf. in l. iubemus, C. de sa-
 crosanct. Eccles. num. 7. vbi, & Bald. Felin. in
 c. nonnulli nu. 57. de rescriptis, Maluasia cons.
 26. num. 8. lib. pri. imò quod plus est, cultui,
 & sacrificio, secundum sancionem Honorij, &
 Theodosij in l. prouintiarum 10. C. de ferijs,
 quod vel ex æquitate, vel epixia, vel ex de-
 claratione euenit: *non ex vitio legis, nec legisla-*
toris, sed ex natura rei, vt loquitur Aristot. cum
 quo Theologorum scola in hoc conuenit, & vt

74 clarius explicetur propositio; Sciendum est, ius
 naturale dupliciter accipi, primò propriè, &
 sim-

simpliciter pro præcepto iuris naturalis, pro ut
 sola ratio naturalis per se expectata dicitur; se-
 cundo pro iure naturali permissivè, vel negati-
 vè, quatenus ferri, & exponi contingit per ali-
 quam legem positivam; quia multa præcepta
 naturalia indigent declaratione, interpretatio-
 75 ne, vel determinatione episkia non habet lo-
 cum in præceptis primi ordinis, quos nec Deum
 alterare posse, docent Sylvest. ver. Papa qu. 16.
 Victor. relect. 2. de potest. Papæ, & Concilij,
 Driadon. lib. 2. de libert. Christian. c. 4. in fin.
 Suarez. de legibus lib. 10. c. 6. Soto lib. 1. de
 iustit. qu. 7. art. 3. lib. 4. qu. 3. art. 1. ad 1. Al-
 main. de potest. Eccles. c. 13. concl. 1. Abulen-
 sis Exo. 20. in qu. 35. glos. in c. sunt quædam
 25. quæst. 2. glos. in c. proposuit de concession.
 præbend. Couar. in reg. peccatum par. 2. §. 1. 1.
 à num. 3. Barbos. in rub. solut. matrim. sec. par.
 76 num. 104. admittunt tamen declarationem se-
 cundum rectam rationem, unde Suarez. ex Na-
 varro, & alijs lib. 2. de legibus c. 16. nu. 7. ait,
*quis enim dicat declarationem, quod liceat auctori-
 tate publica occidere malefactores, non obstante
 quinto præcepto decalogi esse episkiam, seu emenda-
 tionem præcepti? nemo certe ita loquitur, quia solum
 est declaratio veri sensus præcepti, idem ergo est de
 propria defensione, quia sunt eiusdem rationis.*

Secundò modo sumpta lex naturalis communi
 77 DD. placito admittit epijkiam ex ratione Ari-
 stotelis 5. ethicor. c. 10. ibi, *quod etiam legis-*
lator ita loquutus esset, si libet adesset, & si sciisset,
ita legem tulisset, vbi Tarquinius Gallucius latè,
 glos. in l. tale pactum, §. fin. ver. per exception-
 nes de pactis, Crauet. conf. 25. num. 25. par. 1.
 Cæphal. conf. 134. nu. 50. lib. 1. & sic loquuta
 est lex à principio, sed quia casus legis rarò ve-
 nit, tunc solum detegitur, cum occurrit, cæte-
 78 rum à principio inest illa qualitas, rebus sic stã-
 tibus, l. quod seruus, de condi. causa data, l.
 cum quis 38. de solutionibus, c. fin. de transact.
 Dec. conf. 335. col. 2. vbi ait, *statutum iuratum,*
longa tempore seruatum inter Ciuos, prescribentem
modum soluendi collectas, intelligi, rebus sic stanti-
bus; sequitur Crauet. conf. 95. nu. 4. *& privi-*
legia Principis, quæ ex post facto sunt effecta dam-
nosa non esse seruanda, docet Abbas. communiter
 receptus in c. cum ab hac de clericis non resi-
 dentibus; quia statim atq; incidunt in iniquita-
 tem vires suas amittunt, glos. in c. rescripta 35.
 qu. 2. & ex causa superueniente receditur à di-
 79 spositione, quæ tendit ad noxium, c. non debet
 de consanguinitate; & affinit., & à iuramento,
 c. quemadmodum, de iur. jurand. & à privilegio,
 c. suggestum de decimis, & à pactis, & consue-
 tudinibus,

tudinibus, l. tale pactum, §. fin. de pact. l. si cum
 Cornelius de solution. nam, *quæ de nouo emer-*
gunt, nouo indigent auxilio, l. de ætate, §. ex cau-
 sa. de interrogatorijs actionibus superueniens
 80 necessitas minatur Reipub. casû, ad cuius con-
 seruationem ex debito iustitiæ tenemur, cum
 in eius salute vniuersale bonum consistat, quod
 priuato bono antefertur, c. licet de Regular. l. 2.
 C. de priuilegijs scolari. lib. 12. l. vnica, §. fin.
 C. de caduc. tol. l. vtilitas, C. de primipilo. Et
 comparatiuè ad vniuersum corpus Reipub., re-
 liqui pro priuatis habentur, l. fiscus 6. l. apud
 Iulianum 31. de iur. fisc. Lucas de Pena in l. 2.
 C. de vendit. rer. Fiscal. num. 2. Hæc immuni-
 tas bonorum maius inducit Ecclesiasticorum
 commodum, at subuentio Reipub. detrimen-
 tum ex iustitia arcet, & necessitatem publicam
 81 subleuat, idèd iuremeritò à sacris canonibus
 expressum fuit, Ecclesiastica bona hoc casu con-
 ferre debere, c. non minus, c. aduersus de im-
 munit. Eccles. ergò siuè per declarationem, siuè
 per Episkiam, siuè fortiori ratione, vt cumq; se
 habeat immunitas; semper Ecclesiastici con-
 ferre debent, ad publicas necessitates, vel vti-
 litates subleuandas.
 Hæc argumenta omiffis alijs breuitatis ergò,
 in confirmationem primæ assertionis adduxisse
 sit satis.

82. Si auctoritatibus definienda est controuersia, præiudicata est, quia sunt plures numero, & præstantiores, qui determinant teneri Ecclesiasticos, & inter eos Pontifices, & Cardinales, vt testatur Collegium Taurinens. conf. 3. inter feudalia num. 9. in fin. quod vt patefiat probatio desumitur ex.
83. Alexandro III. Pont. Max. c. non minus, Innocentio III. c. aduersus de immunit. Eccles. c. fin. de vit. & honest. Clericor. c. 1. de immunit. Eccles. lib. 6. c. quamquam de censibus eod. lib. Clement. vnica de immunit. Eccles. Clement. præsentis de censibus, Benedict. XI. in extrauagant. de immunit. Eccles. Reg. 1. c. 25. l. ad instructionem 7. C. de sacrosanct. Eccles. & l. sacrosanctæ 8. l. nullus, C. de cursu publico lib. 12. l. ad portas, l. omnis secun. in fin. de operib. pub. l. fin. C. de immunit. nemini concedend. l. fin. C. de quibus muner. lib. 10. iuncta l. ad dictos 6. C. de Episcop. Audient. Authen vt Dei Amantissimi c. 3. Authen. de Eccles. Const. in Afric.
84. Iacob de Arena Azo. Oldrad. Petr. de Bellapertica, Cyn. Bald. in l. ad instructionem, C. de sacrosanct. Eccles. num. 3. & ibidem Albericus de Rosate, sic vidisse feruari testatur num. 3. in fin. Castrenf. num. 2. Alciat. nu. 3. Felin. in c.
- Ec-

Ecclesia Sanctæ Mariæ num. 106. de Constit. Innocent. in c. non minus de immu. Eccles. n. 6. Cardinal. Zabarel. allegante Raimundum de Foroliuio nu. 9. Ancharan. nu. 7. Fului. Constant. in l. 24. C. de decurion. nu. 44. Gregor. Lopez in l. 54. glo. 2. lib. 6. par. 1. Azeued. l. 1. tit. 3. lib. 1. recopil. num. 2. Perez. lib. 1. ordinament. tit. 3. l. 1. in fin. Parpall. in l. placet nu. 76. vbi Iason. pri. lectur. num. 14. C. de sacrosanct. Eccles. Anselm. in l. omnes num. 3. C. de operib. pub. Rebuff. ad Constit. Gallix tit. de senten. prouisional. art. 3. gl. 6. Andre. de Iser. in c. 1. §. illicitas de pace iurament. firmand. Guillem. Benedict. in c. Rainutius verb. vxorem decis. 5. nu. 468. Luc. de Pena in l. cum ad felicissimam, C. quibus muneribus lib. 12. Ripa in l. si se non obtulit in princ. num. 31. de iudi-
 85 tijs, Bald. conf. 280. nu. fin. lib. 2. & conf. 312. vol. 3. & conf. 405. nu. 5. lib. 5. Alex. conf. 68. num. 13. vol. 2. Ruin. conf. 111. vol. 3. Præses Nicola. Balb. conf. post decisionem 68. Cacheran. Hippolyt. Riminald. iun. conf. 2. per totum, Ancharan. conf. 96. Maluas. conf. 26. num. 2. Menoch. conf. 800. Decian. conf. 14. lib. 1. Surd. conf. 449. nu. 51. vol. 3. Nata conf. 280. nu. 6. Collegiū Taurin. inter conf. feud. conf. 3. n. 4. Alb. Mandel. conf. 8. nu. 21. Borrel. conf. 74. nu. 32.

num. 32. Bursat. conf. 16. num. 51. lib. 1. Gallia
 conf. 11. Vniuersit. Lipsiens. conf. 37. nu. 38.
 to. 1. diuersorum Germaniæ, Valenzuel. conf.
 99. Euerard. conf. 42. num. 40. Æmili. Ferret.
 conf. 72. num. 9. Syluan. conf. 32. col. fin. vers.
 quinimò.

86. Guid. Pap. decis. 7. 83. & 78. & 303. & 381.
 Grammat. decis. 100. nu. 26. Cacheran. decis.
 68. num. 4. Menchiac. lib. 1. controu. c. 6. nu.
 4. Io. Gutierrez. alleg. 10. nu. 2. & lib. 1. pract.
 qu. 7. num. 1. Papon. lib. 5. tit. 11. de tribut. &
 indictio. Arrest. 11. 15. & sequent. Thesaur.
 qu. forens. 13. nu. 5. Tapia decis. 20. Vincent.
 Franc. decis. 9. num. 3. Afflict. decis. 24. & 85.
 vbi Additionat. Gratian. discept. 390. nu. 19.
 Dian. par. 1. resolut. moral. c. 41. 42. & 132.
 & seq. Ricc. collect. decis. 1415. Anton. Fabr. in
 C. lib. 9. tit. de muneribus patrimonial. c. 26.
87. Molin. de iust. & iur. tom. 3. tract. 2. disput.
 667. num. fin. Suarez. lib. 4. aduers. Reg. Angl.
 c. 26. num. 6. & de censur. disput. 21. section. 2.
 Sanchez. 2. conf. moral. conf. 4. dub. 55. nu. 13.
 Layman. lib. 4. tract. 9. c. 6. num. 7. Gaetan.
 verb. excommunicatio c. 40. Tabiens. excom.
 excommunicatione 5. c. 18. Sayr. 3. de censur.
 c. 34. nu. 3. Turrian. disput. 44. de iustit. dub. 3.
 Bonacin. de contract. disput. 2. qu. 9. nu. 3. lib. 3.

&

& de censur. disput. 1. quæst. 19. puncto 3. §. 3.
 num. 15. Mario Alterio de censur. c. 6. dub. 8.,
 & in Bull. in Cæn. Dom. §. 15. disput. 19. c. 1.,
 vbi Duard. qu. 3. & qu. 12. & Anton. de Soufa
 disput. 92. num. 7. Coriolan. limit. 5. & Filiue.
 nu. 296. Valeri. Reginal. in prax. fori pænitent.
 lib. 9. num. 381. vbi reijcit lectorem ad lib. 13.
 num. 215. qui cum alijs sequentibus in aliqui-
 bus voluminibus desideratur, Victor. locis su-
 pracitatis, & relect. 3. de potest. ciuil. nu. 19.
 & relect. 1. de potest. Eccles. section. 6. nu. 10.
 Otalor. de nobilitat. sec. par. c. 1. nu. 13. Auen-
 dan. in capitulis Prætorum sec. par. c. 14. nu.
 19. Martin. Laudens. de Principe qu. 433. Re-
 migius de Goni de charitativo subsidio qu. 62.
 nu. 36. & seq. Conrad. Templ. Iudic. lib. 1. c. 1.
 de Imperat. §. 4. ver. collectas num. 7. fol. 378.
 Ægidi. Thomar. de collect. c. 2. à num. 46. vsq;
 ad fin. & c. 3. Guerrer. in specul. Romanor. Pon-
 tif. c. 35. & 63. Cæual. comm. contra comm. qu.
 578. num. 11. Thesaur. de pæn. Ecclesiast. sec.
 part. verb. immunitas c. 3. vers. limita; qui lo-
 quitur de personalibus oneribus, Modernus
 de iurisdic. 4. part. c. 10. nu. 18. & c. 9. nu. 18.
 & c. 1. à nu. 481. Casanæ. cathalog. glor. mund.
 par. 5. considerat. 24. à num. 162. & ad Consti-
 tutiones tit. de iustit. §. 4. glos. 1. vers. aduertè
 tamen

tamen, Bellet. disquisit. cleric. par. 1. §. 2. nu. 7. Carol. de Grass. de effe. cle. eff. 3. à n. 200. & 205. vbi declarat sententiam suam, & per plures, & sequentes signanter num. 210. Io. Lyzerier. de primogen. qu. 24. tit. 1. num. 23. Ferret. de gabellis num. 29. Vulpel. de libert. Eccles. par. 2. num. 30. Augustin. Barbof. de iur. Eccles. lib. 1. c. 39. in nu. 37. & seq. & de offi. Episcop. allegat. 13. Pont. de potest. Proregis tit. 4. §. 1. nu. 2. Barthol. Brixienf. verb. Eccles. in Indice, Costa de remed. subsid. remed. 93.

- 88 Idem exemplis comprobatur, nam Nehemias obtenta licentia ab Artaxerse Persarum Rege, *locutus est Iudæis, & sacerdotibus, & optimatibus, & dixit eis. Vos nostis afflictionem in qua sumus, quia Ierusalem deserta est, & portæ eius consumptæ sunt igni, venite, & ædificemus muros Ierusalem, & non simus ultra opprobrium, c. 2. num. 16. & 12. lib. 2. Esdræ, & primi omnium opus sacerdotes incoauere, vt c. 3. eiusdem libri, num. 1. 22. & 28. ibi, Surrexit Eliasib. sacerdos magnus, & fratres eius sacerdotes, & ædificauerunt portam gregis, & ibi, & post eum ædificauerunt sacerdotes viri de campestribus Iordanis, & ibi, sursum autem à porta equorum ædificauerunt sacerdotes, unusquisq; contra domum suam, & Sanaballat, & alij contradicentes operi*

operi maledictis, & imprecationibus prosequuti fuere à Ducibus, & Populo, ibi, *Vobis autem non est Pars, & Iustitia, & memoria in Ierusalem*, dict. c. 2. in fin. & ibi, *Audi Deus noster, quia facti sumus despectui, conuerte opprobrium super caput eorum, & da eos in despectionem in terram captiuitatis, ne operias iniquitates eorum, & peccatum eorum coram facie tua non deleatur, quia irriserunt, edificantes*; c. 4. nu. 4. eiusdem lib. Ex quo crimen desertæ patriæ non mereri indulgentiam colligitur, nè misericordia impietatem videatur fouere, vt ait Cassiodorus, *ne in crimine deseris, imò & proditæ patriæ premium immunitatis querere videantur*, quod exemplū in hac eadē cōtrouersia refert, Octau. Cacher. decis. 68. num. 4.

Eodē lib. 2. c. 5. legitur aliud exemplum grande admodum, quia premente fame, Populus agros, & vineas pro frumento permutabat, & licet non essent ægeni, & haberent possessiones; Nehemias iussit. *Reddi eis agros suos, & vineas suas, & oliueta, & domos, quin potius centesimam pecuniæ frumenti, vini, & olei, quam exigere soleis ab eis, date pro illis, & vacani sacerdotes, & adiurauit eos, vt facerent iuxta quod dixeram. Insuper excussi sinum meum, & dixi, sic excutiat Deus omnem virum, qui non compleuerit verbum istud de domo sua, & de laboribus suis, sic excu-*

I

tatur,

iatur, & vacuus fiat. Et ab illa die milites, & Duces, stipendia, & annonas publicas non receperunt, vt solebant.

Ezechias, cui indixerat Assyriorum Rex cent talenta argenti, & triginta talenta auri, vt se ab aggressione hostis, redimeret, dedit omne argentum, quod repertum fuerat in domo Domini, & in thesauris Regijs, & confregit valuas templi Domini, & laminas auri, quas ipse affixerat, & dedit eas Regi Assyriorum. Reg. 4. c. 18. n. 14.

David fugiens iratū Regē Saul in Noba, petit Achimelech sacerdoti panes, aut quidquid inuenerit, & dedit ei ergo sacerdos sanctificatū panē, neq; enim erat ibi panis, nisi tantum panes propositionis, & non tantum alimenta sibi, & suis, è templo accepit, sed & Arma, cum esset inermis, & periculum vitæ imineret. Dixit David ad Achimelech: si habes hic ad manum hastam, aut gladium, & dedit sacerdos, ecce hic gladius Goliath Philistæi, quem percussisti in Valle Terebinthi, si istud vis tollere, tolle? neq; enim hic est alius absq; eo, & ait David, non est huic alter similis; da mihi cum? quod exemplum SS. Apostoli sequuti fuere, & Christus ore proprio, firmavit Mathæi c. 12. Lucæ 6. Marci. 2. quia, misericordiam sacrificio gratiorem ei esse, docet, vt & Osee 6. c. 6.

Asa Rex Iuda, Vir perfectus, & Deo gratus,
cum

cum premeretur bello à Baasà Rege Israel, sustulit omne argentum, & aurum, quod remanserat in thesauris domus Dñi, & in thesauris domus Regiæ, & dedit illud in manibus seruatorum suorum, & misit ad Benada Regem Syria, vt recederet à fædere percusso cum Baasa, & fædus cum eo iniret, qui acquieuit, & suppetias misit ei contra Baasa, qui profligatus loco cessit, & Asa ædificauit oppida diruptis his, quæ hostes incoauerant contra eum, & iussit, quod omnes subditi operi incumberent: & nemo sit excusatus. Reg. 3. c. 15. à num. 16.

○ Achaz Rex Iudæ obsessus à Rafisi Syriæ Rege, & à Phace filio Regis Israel, per suos legatos sollicitauit auxilia Theglath. Phalasar Regis Assyriorum, & collegit argentum, & aurum, quod inuentri potuit in domo Domini, & in thesauris Regis misit Regi Assyriorum munera, Reg. 4. c. 16.

89: Græciæ sacerdotes Templi Apollinis Delphi, factis iuduti Insignijs in prima acie contra Gallos steterunt, supra ex Iustino lib. 22. histor. retulimus, & plura apud Tucididem Zenophótem Demostenem, eundem Iustinum, & Polybium leguntur exempla.

○ Romanorum Anthioco, & Anibale hostibus, ex Licio supra relata sunt num. 52.

Egyptiorum Rex Taon in bello Persico, & personale, & reale seruitium à sacerdotibus, premente necessitate exegit; Aristotel. 2. economicor. refert, & alia cumulat Petr. Gregor. 1. par. Syntag. lib. 2. c. 20. num. fin.

90 Ludouicus II. Rex Siciliae, bello sibi a Carolo Duratio, nepote suo illato, qui ius in Neapolitano Regno, sibi competere contendebat, iure auxiliij, & subsidij. Ecclesijs contributionem imposuit. Modernus de iurisdic. 4. par. c. 10. num. 4. ab alijs allegatus. Pet. Gregor. de rei sub. c. 7 nu. 33.

Et in eodem Regno Neapolis Prærege Duce Albano fuit ab Ecclesiasticis exacta collecta, ob iminentem, & præparatum bellum à Gallis anno 1557. Io. Aloysius de Leo. in Authen. causa, C. de sacrosanct. Eccles. num. 19.

Imposuit, & vniuersis Italiae, & aliorum locorum Ecclesijs decimas Bonifatius VIII. pro negotijs, & bello Regni Siciliae contra hostes extrauag. 1. de decimis in extrauag. commun.

Alexander VI. Regi Neapolitano, cruciatæ subsidium Hispaniae in vsu belli sacri concessum contra Gallos permisit, Guiciard. lib. pri. Histor.

Alfonsus Estensis imposuit collationem promuniendo oppido monticelli, post bellum transfactum,

factum, vt hostiles impetus de cætero arcerentur, & bona, & fructus territorij securius seruariarentur, de quo per Hippolyt. Riminal. conf. 2.

In magno Ducatu Hetruriæ pro reparatione Arni fluminis, Ecclesiastici, iuxtà taxam nulla facta excussione (quia notoriè constabat, vel non suppetere laicorum facultates, vel agi de immediato commodo Ecclesiasticorum, prædia inundationi supposita, possidentium) conferre coacti fuere per Apostolicum Nuntium Florentinum anno 1600. Modernus de iurisdic. par. 4. c. 1. nu. 52, & 53. quem idem referens allegat Philibeirus Marchinus tract. de bello Diuin. siuè peste, par. 4. c. 4. nu. 27. in fin. Augustin. Barbof. de off. Episcop. Allegat. 13. n. 6.

Et anno 1623. die 13. Februarij pro expensis fluminum fossatorum, & agerum, necnon viarum, & aquæductuum, & aquarum decursionibus, in Florentino, & Pistoriensi territorijs exëcutum fuit ab eodem Apostolico Nuntio, de commissione Sanctissimi Romæ die 25. Februarij anni 1622.

Venetijs sacer Ordo ad belli pericula propulsanda, vtrò pecunias obtulit Reipublicæ, Bullengerius lib. 3. Histor. ver. Clarigator.

Eidem Reipub. Venetæ Alexander VI. Pont. Max. omnium præuentuum Ecclesiasticorum

partem

partem plus tertia concessit pro defensione Reipub. Cardinalium sacerdotijs exceptis, Bembo lib. 5. histor. Venet.

Anno 949. Pontifice Agapeto II. Berengarius, vt occurreret Taxo Gallorum Regi, magno cum Exercitu in Italiam irrumpente, ab Ecclesijs, & Ecclesiasticis tributum exegit, & bellum coacta pecunia redemit, ex Luitprando lib. 5. hist. c. 15. in fin. refert, Baron. to. 8. Annal.

Anno 1531. Solimano Pañoniam repente in sacro Concistorio decretum fuit, vt quinque decimæ sacerdotijs imponerentur, Cardinalibus solum concessa immunitate, Idagrè ferente Christiana Republica, quoniam Cardinales, qui opima sacerdotia possident, vacatione inobtinabant, quasi illis ad tuendam aulæ amplitudinem, de solito vitæ splendore, nihil remittere, moderariq; liceret, cum ex pueris pleurisque regibus vltima vitæ alimenta raperentur, Paulus Iovius lib. 30. histor.

Leo X. Francisco I. cum quo Florentia conuenerat, vt in Gallia citeriore, & vltiore Ecclesiasticos redditus binis decumationibus decumaret, permittit, Sabelicus lib. 6. supplementi ex Paulo Iouio.

91 In Gallia (præter ea, quæ supra num. 52. in fin. memorantur) Regis Clotharij edicto, omnia

nia

nia templâ reddituum tertiam partem Fisco exsoluere cauetur, Renat. Copin. lib. 1. Domani. c. 2. num. 5.

• Lugduni Ecclesiastici ad præsidium militare, & annonæ instructionem eiusdem Ciuitatis, captis pignoribus cogendos fuit à Parlamento iudicatum 28. Maij 1369.

• Auerniæ idem practicum fuit anno 1379.

• In Bituricensi Prouincia anno 1593. pariter Ecclesiastici coacti fuere subire onera extraordinaria prædiariorum, & vallationis Ciuitatû belli, & necessitatistempore, super quo scripsisse Bretium disertissimam orationem, ait additio ad Paponium in Arresto 15. lib. 5. tit. 9.

Et Ciuitatis Trécentis Clerus captis pignoribus coactus fuit conferre ad impensam factam pro primo solempni ingressu Regis Henrici IV. anno 1595.

• Et Ecclesiastici Prouinciæ Matisconensis ad pontium, itinerumq; instaurationé anno 1552.

• Idem pro tutela publicarum commoditatum, & pro salario Præfecti Vigilum, & eorum, quibus custodia portarum, fontium, latrinarum, incendiorum commissa erat, & pro conseruatione Vniuersitatis Bituricensis, sancitum fuit anno 1404. 1405. & 1550. vt refert Paponius, vbi supra, vsq; ad Arrestum 19.

Et

Et generaliter in Regno Franciæ sine dubio,
 ita seruari, adductis exemplis Ecclesiasticorum
 Nouionensium, Lugdunensium, & Sãcti Omeri,
 asserit Rebuff. ad Constit. Galliæ tit. de senten-
 tijs executorialibus alias prouisionalibus, art. 3.
 glos. 6. num. 6.

Et Franciscum I. anno 1522. subsidium Re-
 gni Galliæ Ecclesijs petijse, scribunt Ceuallos
 commun. contra commun. qu. 578. nu. 5. Mo-
 dernus de iurisdic. par. 4. c. 10. nu. 4. Casanæ.
 Cathalog. glor. mund. 5. par. confid. 24. n. 163.

Et sub Henrico IV. Ecclesiæ coactæ fuere
 edicto possessiones vendere, ob solutionem Re-
 giarum pensitationum, Iulius Cæsar Bullengeri
 lib. 12. histor. ver. superioribus annis.

Et aduertendum est, has omnes contributio-
 nes (hac vltima excepta, si Bullengerio credi-
 mus) sine assensu Sum. Pontificis, nec Prælato-
 rum impositas, & licet Bonifatij Octaui diplo-
 ma allegetur Philippo Pulcro concessum, super
 eo fundare non posse hanc auctoritatem Gallos,
 pluribus contendit, Casanæ. in Constitut. Bur-
 gundiæ rub. 1. tit. de institijs à num. 35. obij-
 ciens etiam Regi Franciæ ingratitude, erga
 eundem Sum. Pontif. qui reuocauit priuile-
 gium, in c. Clericis laicos de immun. Ecclesiar.
 in 6. & assensum Sum. Pontif. Galliæ requiri in

vno Arresto Ambianensi, tenet Paponius lib. 5. tit. 11. c. 11. & nos latius dicemus in tertia parte.

Nec prætermittendum est, postquam à Saladino Turca ferè omnia Christianorum, quæ in Syria erant; fuere profligata, Rex Philippus Gallorum Augustus, tantis malis cum Henrico Rege Anglorum mentem, & animum conferrans, Christianis profectorem, & auxilium pollicitus est, & cum ad expeditionem pecunia deesset, conuocatis Lutetiæ Parisiorum Pontificibus, & Regni Proceribus; Petijt anno 1188. annuam decimam Ecclesiasticorum prouectuum concedi, quæ postea Saladini decima, dicta est, ita refert, Gagninus lib. 6. in Philippo Augusto.

Sicuti, & tempore Innocentij Octauo impositis istis decimis in fauorem Regis anno Domini 1491. legitur.

Et Historiæ asserunt, post subactos Germanos à Clodoueo Pipino, & Carolo Magno, Nobiles, res Ecclesiarum pro beneficijs, idest feudis ex liberalitate Regia possedisse, etiam dominicas decimas, quæ ad sacella Regia pertinebant, diuersas à Parochianis.

Et notant historiæ certioris auctores Carolum Pulcrum Regem Galliarum, Ioanni XXIII.

Pont. Max. decimas de sacerdotibus Francicis, sacri in Ludouicum Barbarum belli nomine, primum denegasse: pactione deinde expugnatum concessisse, vt in partem ipse veniret, Paulus Æmil. lib. 8. in Carolum Pulerum.

Petrus Luna Benedictus XIII. dictus, in locum Clementis VI. in scismate Pontifex, vt Carolum VI. Regem Galliarum, in illum motum placaret, Regi ius decimæ de sacerdotibus cogendæ in annum dedit, Paul. Æmil. lib. 10. in Carolum 6. Cagninus lib. 9.

Ghidelbertus Rex in Aruernis in Gallia Tributarios habuit Ecclesiasticos ad impotentiam vsq; Gregor. Turon. histor. Francica lib. 10. c. 6.

92 In Hispania; Aragoniæ Rex Petrus II. anno 1205. teste Zurita, Annal. pri. par. c. 52. lib. 2.

Et anno 1590. Philippo II. Regnante, ad instaurandam classem in mari Britanico merfam, teste Bouadill. lib. 5. politic. c. 5. in num. 5. & lib. 2. c. 18. num. 296. Ceuall. commun. contr. commun. c. 578. num. 16. vbi dicit, *Potentissimum Regem, per prius vendidisse, alienasse, & oppignorasse omne patrimonium Regale. & bona sua,* Sanchez. lib. 2. conf. 4. dubit. 55. num. 37.

Ferdinando Catholico, & Isabella Regibus, refert Anton. Nebrixienfis lib. 4. decad. pri. c. 2. aliud exemplum. Viri ipsissima verba legere, è causa

causa iudicauit, Cumq; ex superioribus bellis, & ex presenti rerum omnium perturbatione Ciuitates, & Populi essent extenuati, non sunt ausi ab illis mutuo petere, aut imperata exigere, ne exactio illa eorum animos alienaret, atq; se in aduersarium transferret, pleriq; omnibus visum est argentum, quod erat in Ecclesijs diuino cultui dicatum in presentes usus debere mutuo accipi, idq; non esse nouum, sed iam inde ab antiquis temporibus, atq; etiam in lege Veteri usitatum, ut pecuniae, & templorum vasa, quae ornamenti causa fuerant donata, in huiuscemodi necessitates conuerterentur, quando, & in ipsam sacrarum aedium utilitatem erogatio illa esset cessura, neq; minus emolumentum prouenturum esse Ecclesijs, & Monasterijs, Unde argentum illud tolleretur ex tranquillitate, quam bene iuuante Deo sperabant omnes, quam ipsa Ciuitates, & Populi ex pace, quae victoriam sequeretur, quidquid negotio cōfecto superaret tēpus, in quo possent oblata multiplicato fœnore restitui, Quod Senatus Consultum, cum ad Regem, Reginamq; delatum esset, principio auersati sunt, atq; à tali sacrilegio abstinendum censuerunt; sed cum illos praesens necessitas urgeret, neq; instans periculum remodij moram pateretur, coacti sunt ad proverbium illud se conuertere, quod est frequens in ore Hispanorum; in extrema necessitate res Deo, etiam dicatas, non esse nefas ex sacrario tollere.

Constitutumq; est, ut argenti dimidium tolleretur ex *Vasis*, quæ diuino cultui minus essent necessaria. Cautum est præterea Ecclesijs, ut ex tricenis centum millibus dipondium, quæ in belli auxilium Ciuitatibus, & Populis imperata erant, solutio fieret, quod Ecclesiarum Præsules, atq; omnis Clerus habita ratione temporum, & Regiæ necessitatis, non grauate fieri passi sunt, Idem decad. 2. c. 9. ait Sum. Pontif. assensum alij distributioni præstitisse.

Et anno 1538. in comitijs generalibus Regni, & Ecclesiasticorum, Præsidente Toletano Archiepiscopo, & presente Cardinali Loyasa Hispalensi Archiepiscopo, Patres decreuere, *Atentas las necesidades de Su Magestad, y de estos Reinos, que se les hauian declarado, y el peligro, que hauian, en no ser con tiempo socorridos, y remediados, pareçe à los Prelados, que aqui estan juntos por mandado de Su Magestad, es justo, que todos los de el Reino aiuden al socorro, y remedio de ellos, para este effeto, han praticado en diuersos medios generales, de los que se han propuesto, y hallan que socorrer la dicha necesidad por via de sisa siendo temporal, y moderada. y en cosas limitadas, seria la mas facil, y mejor manera, y en que menos corrupcion, y extorsiones habria, que, porque para esto, es menester licencia, y mandado de Su Sanctidad, suplican, à Su Magestad mande tratar el despacho,*

*despacho, que para la seguridad de sus conſien-
cias ſe requiere, y anſi ſon contentos de venir en el
medio de la dicha ſiſa, come de ſuſo ſe contiene,*
refert Sandoual. lib. 24. hiſtor. Imperatoris Ca-
roli Quinti in §. 8.

Et anno 1598. vt opem ferret Religioni Gal-
liæ depreſſæ, Philippus II. contributionem in-
dixit, & exegit, quia non patiebatur moras re-
rum Status, ſic conſulentibus primioribus Eu-
ropæ Theologis, Henriquez in ſumma lib. 10.
c. 15. nu. 5. Bouadill. polit. 5. c. 5.

Paulus III. Pontif. Max. anno 1546. Carolo
V. Imperatori dimidiam partem bonorum Ec-
cleſiæ, per Hiſpaniam diuendere permiſſit, Sleid-
dam Hiſtor. lib. 17.

93 Angliæ Riccardus Rex anno 1195. bello
Gallico atritis diuitijs, ſubſidium ab Eccleſia-
ſticis petijt, & exegit, contra nitente Gualthe-
ro Epifcopo Rothomagenſe, qui citato gradu
Romam petijt, & intellecto rerum ſtatu Sum.
Pontifex fauore Regis pronuntiauit, Epifcopi
Durtiè compreſſa, ex Neubricenſe lib. 5.
c. 21. & 24. refert Orthiz. de Poliçia, & immun.
Eccleſ. par. 3. conſid. 5.

Dauidi Bruſcio Scotorum Regi redempto à
ſuis, & in Scotiam reuerſo Sum. Pontif. ac Præ-
latorum conſenſu, Eccleſiaſticorum reddituum

pars

pars decima donata est, Hæctor. Baethius lib. 15. Histor.

Rudulpho Imperatore anno 1282. Pontif. Honorio, Episcopus Tusculanus congregatis Herbipolim Prælatiſ, obtinuit quartam partem prouentuum Eccleſiaſticorum, per quatuor annos, nemine contradicente, præter Probum Episcopum Tulensem, qui paulò poſt ab Episcopatu deturbatus, retruſus fuit ad fratres ſuos mendicantes, ex cuius ordine erat. H. Mutius lib. 21. Cronicæ Germanicæ.

Tandem anno 1624. Maij 10. Præſens Numen Sanctiſ. D. N. Urbani Octauj Catholicæ Maieſtati, pro munitione locorum limitaneorum Ducatus Mediolani, quia, *Erarium ipſius Philippi Regiſ valdè exhaustum, & atritum ſit ex munitioneq; huiusmodi totius Statiſ, actam Cleri, quam Populi ſecuritati proſpiciatur, Communitatum verò, ac Uniuerſitatum, & hominum eiufdem Statiſ propter eorum inopiam, præſertim ex bellis, præteritiſ, contractam, ad totam impenſam neceſſariam ſupportandam, facultates non ſuppetant, ſunt verba conceſſionis, quæ non tantum præteritorum temporum anguſtias, ſed & præſentium comprobant, & pietatem Sanctiſ. Patriſ teſtantur; cuius præſenti ope, ſaluam Rempub. futuram confidimus.*

Ec-

- 94 Ecclesiastica bona sine assensu Ecclesiasticorum non collectantur.
- 95 Ecclesiastica bona sine assensu Sum. Pontif. non inferunt tributiones.
- 96 Pœna Lateranensis Concilij non sunt usu receptæ.
- 97 Ecclesiarum bona, quæ immunitate gaudeant.
- 98 Personæ, quæ immunitate Ecclesiastica non gaudeant.
- 99 Ecclesiasticorum bona patrimonialia immunitate non gaudere.
- 100 Ecclesiasticorum bona patrimonialia rîgensæ consuetudine non sunt immunia.
- 101 Ecclesiastici mercaturam exercentes non sunt immunes.
- 102 Ecclesiarum bona ex pacto tenentur ad tributa.
- 103 Ecclesiastici concurrunt ad opera, ex quibus commodum percipiunt.
- 104 Ecclesiastici solvunt pedagia, & transitus.
- 105 Ecclesiasticis imponi potest tributum ad evitandam iniuriam proximi.
- 106 c. non minus, c. aduersus de immunitate Eccles. intellectus, & sequent.
- 107 Ecclesiastici tenentur in casibus de iure expressis.
- 108 Ecclesiastici cum laicis simul deliberare debent super collectis indicendis.
- 109 Ecclesiastici si recusent conuenire, vel assentire potest.

potest implorari officium Iudicis.

- 110 *Summus Pontifex an sit consulendus licet
Praelati sint prudentes.*
- 111 *Galizæ an consulant Sum. Pont. & de Bonifacij
Bulla.*
- 112 *Necessitate urgente Episcopi, & Cleri delibe-
ratio sufficit.*
- 113 *Episcopi suspicio vel defectus à Iudice laico
suppletur.*
- 114 *Lex quando iuste non obseruetur.*
- 115 *Bona feudalia Ecclesiasticorum subiacent col-
lationibus.*
- 116 *Consultatio quomodo facienda.*
- 117 *Ecclesiastici ex iniuria debent conferre.*
- 118 *Ecclesiastici sponte dantes, non incurrunt penas
Lateranen. Concilij.*

De Consultatione Sum. Pont.

94

Secularis potestas collationes, quas
opportunas iudicabat, Ecclesia-
sticis antiquitus indicebat, & exi-
gebat. Hippolyt. Riminald. conf.

2. nu. 26., sed Alexandro III. Pon-

tifice in Concilio Lateranensi c. 19. sub ana-
thematis pœna hæc auctoritas prohibetur;

*Nisi Episcopus, & Clerus tantam necessitatem, vel
utilitatem aspexerint, ut subsidia per Ecclesias exi-*

*stiment conferenda; ut habetur in c. non minus
de immunit. Ecclesiarum; deinde post lapsum*

95

Pont. Max. propter quorundam Prælatorum
imprudentiã Romanum Pontificem, cuius in-
terest communibus vtilitatibus prouidere ab

Ecclesiasticis consuleudum esse per prius sanxit,
c. aduersus 7. de immunit. Ecclesiar. Benedictus
XI. in extrauag. de immunit. Ecclesiar. c. quia

contingit de religiosis Domibus, Gracian. in
c. sancitum 23. §. fin. 23. qu. 8. ibi: *quod tamen
hoc ipsum sine consensu Rom. Pontif. fieri non debet.*

Concilium Lateranense sub Leone X. celebra-
tum session. 9. §. cum à iure, Concilio Constani-
tiente in confirmatione, Sanchez. plures alle-
gans lib. 2. conf. 4. dub. 55. num. 27. Bonacina

L

de

de censur. disput. pri. qu. 19. puncto 3. §. 3. nu. 15. Garçia de beneficijs 2. par. c. 3. num. 11. Thesaurus de pœnis Ecclesiasticis secun. par. cap. 4. Anastasius German. lib. 3. de sacrorum immunit. c. 17. num. 33. & 52. Carolus de Grass. de effect. clericat. effect. 3. num. 229. Lessius de iustit. lib. 2. c. 12. dub. 12. num. 70. Paponio lib. 5. tit. 11. Arresto 11. Remigius de Goni de caritat. subsidio qu. 59. nu. 10. & qu. 90. num. 11. 10. Feraldus de iuribus, & priur. Regni Galliarum num. 14. Petrus Gregor. de rep. lib. 3. c. 7. Hugo Crocius de iure belli, & pacis c. 2. num. 7. *ibi: omni modo tentandum an alienatione necessitas evadi possit, puta a deo dno Magistratum, auctetiam an rei usus à domino possit precibus obtineri.*

96

Sed advertendum est contra Sanctium, ubi proximè, censuras latas in Lateranensi Concilio, ex magis communi opinione DD. non fuisse usu receptas. Nauarrus in manual. c. 27. nu. 3. & 148. Carranza in fine summæ Concilij Lateranensis. Caetano in summa, verbo excommunicatio in fine. Thesaurus de pœnis Ecclesiast. 2. par. c. 4. vers. additum.

97

Bona Ecclesiastica, de quibus agitur in dictis Decretalibus sunt bona Ecclesiarum, & pauperum Christi vsibus destinata, quia quoad hæc, quæ

quæ respiciunt **fundationem Ecclesiarum, & cœmeterium, & domos, & hortos iuxta positos, & quæ sacra habentur, immunis debet esse ab omni exactione Ecclesia; cætera transeunt cum suo onere ad Ecclesiam** c. 1. de censibus, glosa sub tributo, in c. non minus de immunit. Ecclesiarum, per tex. in c. tributum 23. qu. 8. c. magnum 11. qu. 1. l. de his, C. de Episcopis, & Clericis, l. Imperatores de publicanis, & vectigalibus. Casaneus in Const. Burgund. rub. 9. §. 4. in fin. num. 1. Bellet. disquisitionum Clericalium par. 1. §. 2. nu. 15. Rebuff. de decim. per totum, & infra 6. parte in principio dicemus.

98 **Ideò non comprehenduntur bona Hæremitarum, Sodalium, seu Confratrum Laicorum, nec Terciariorum Sancti Francisci, & si qui sunt similes, qui voluntariam sibi eligunt pœnitentiam, vel vestitum ad libitum. Zabarella in c. si diligenti de for. compet. qu. antepenultima, Corneo cons. 105. Calderin. cons. 7. de iuditijs, & for. compet. Decian. tom. pri. crim. lib. 4. c. 9. num. 34. Barbosa latissimè de iur. Eccles. lib. 2. c. 11. per totum signanter num. 83. & num. 99. ubi resoluit Confraternitates non teneri ad subsidium auctoritate Sum. Pontif. impositum Ecclesiasticis pro subuentione publicarum necessitatam,**

fitatum, si auctoritate Ecclesiastica non sunt instituta.

99

In patrimonialibus nullum excusari, nec etiã Summum Pontificem habetur in l. munerum, s. patrimoniorum, vbi, & glot. de muneribus, & honoribus, Io. Ananias in c. non minus de immunit. Ecclesiar. à num. 7. Ægid. Tomatus de collect. c. 2. nu. 56. Petr. de Ancharan. ibidem à nu. 8. Henric. de Gandauo quodlibet. 9. qu. 31. vers. de immobilibus, vbi dicit ad tributa debita sicut, & laicos pro dictis bonis teneri, refert S. Augustini scripta super verba illa Psalmi. *Principes terræ persequuti sunt me gratis*, ibi: *quid enim Christiani deserunt Regna terrena? numquid eorum Rex milites suos prohibuit impendere, & exhibere, quæ debentur Regibus terræ, nonne de hoc sibi calumniantibus Iudæis dixit? reddite Cæsari, quæ Cæsaris sunt, quæ sunt Dei Deo; nonne tributum de ore piscis, & ipse persoluit? nonne præcursor eius militibus Regni huius, quid facere deberent pro æterna salute quærentibus non ait, singulum soluite, arma projicite, Regem vestrum deserite, ut possitis Deo militare? nonne vnus militum eius non dixit, omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit? & ait, Ideo enim tributum præstatis, Ministri enim Dei sunt in hoc ipsum seruientes, reddite omnibus debita, cui tributum tributum, cui decetigal decetigal.*
glot.

glos. in c. similiter 16. qu. 1. glos. in c. possessiones 16. qu. 4. ver. Episcoporum. glos. in c. quamquam de censibus, verbo ipsarum lib. 6. in fine glos. in verbo potestatem, in c. si tributum 27. causa 11. qu. 1. ibi: *intelligitur de proprijs prædijs patrimonialibus*, c. si tributum 11. qu. 1. Felinus in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ à nu. 8. 10. & 18. vbi Barbatia nu. 41. de Const. Abb. ibidem nu. 3. & in c. dilectus de iure patronatus, Dec. nu. 18. speculo tit. de clericis coniugatis num. 13. 10. Andreas ibidem num. 6. & in clem. si. de vita, & honest. & Cardinalis, ibi qu. 7. Odofredus in l. de his 3. C. de Episcopis, & Clericis in pri. & num. 2. Lucas de Pena in l. fin. de exactoribus tributorum à num. 5. vsq; ad finem. Aufrerius de potestate sæculari super Ecclesiasticos, regula 4. col. 2. vers. Clerici enim, Afflict. in Const. Iustitiæ cultores num. 5. Couaru. var. resol. c. 4. nu. 2. Flicard. comm. opin. f. 161. nu. 24. Cacheran. decis. 30. num. 4. vers. 2. Ripa de peste tit. de remedijs ad conseruandam vbertatem num. 123. Menchiaca de success. cicc. lib. 1. §. 22. num. 42. & §. 10. nu. 659. Matienzo lib. 5. recop. tit. 25. glos. 1. lib. 1. a nu. 1. Mexia in prag. concl. taxa panis concl. 5. a nu. 5. & a n. 35. Capra reg. 102. n. 100. Surd. dec. 20. n. 4. & a n. 10. vbi in hanc inclinatur sententiam, & Clarius dec.

60. nu. 10. Bertachinus in verbo clericus conuenitur, vers. regulariter, Menoch. conf. 800. num. 47. & conf. 965. nu. 11. qui allegat Gaetanum in summa verb. excommunicatio, c. 27. & refert eius verba, Remigius de Goni de caritat. subsid. qu. 59. nu. 10. Riminal. iun. conf. 2. num. 12. & 32. Plotus conf. 93. a nu. 5. Tiracquel. de retractu, §. 22. glos. fin. a num. 80. Bouadill. 2. polit. c. 18. num. 122. & 260. Barbosa de iure Ecclesiastico c. 39. §. 5. num. 28. & 29. vbi fatetur regulariter veram esse hanc opinionem, licet argumentetur quoad exactionem tributerum casum esse ex exceptis, quem non sine dissimulatione, allegat Modernus in nu. 16. Mariana lib. 30. hist. Hispan. c. 23. ad medium, qui loquitur de tempore Diui Ambrosij, Petrus Gregorius Tholosanus lib. 3. de Repub. c. 7. num. 28. & 38.

100 Et vigente consuetudine, prout in Statu Mediolani viget, communi consensu procedit (licet non desint moderni contrarium opinantes, qui incidunt in reprehensionem Sum. Pont. Pij V. de qua Nauarrus de spolijs, §. 3. a num. 4. Claudius Sprenceus c. 1. epistolæ ad Titum in fine summæ Conciliorum in id videndus) speculo vbi supra num. 15. vers. in quibusdam autem locis. Innocent. & Bald. in c. præterea de

Apo-

Apostatis, Io. Andreas in c. at si Clerici de iur-
 ditijs, Bartol. in l. ad collationem, C. de auro
 coronar. Alexander in additio ad Bart. in l. re-
 scripto, §. fin. de muneribus, & honoribus, Bald.
 conf. 112. vers. dici potest, vol. 2. Abbas conf.
 25. nu. fin. vol. 2. Castrens. conf. 423. ex puncto
 num. 2. vers. in contrarium facit, & nu. 3. vers.
 ex quibus lib. 2. Riminald. iunior conf. 2. num.
 23. lib. 1. Otalor. de nobilit. 2. par. c. t. nu. 11. 101
 Dueñas reg. 100. limit. 1. Mexia in prag. taxa
 panis concl. 5. in n. 25. Roccus de Curte de con-
 suet. num. 511. Sylua nupt. lib. 5. nu. 64. Bar-
 tholomæus Humada ad Gregor. Lopez l. 530
 glos. 1. tit. 6. par. 1. num. 2. Nauarrus in ma-
 nual. c. 17. nu. 201. Vulpel. de lib. Eccles. par. 2.
 num. 20. Pereyra de brachio reg. par. 1. c. 10.
 Calicius Margarita Fiscali dab. 3. vers. 38. Re-
 migius de caritatiuo subsid. qu. 61. nu. 33. 34.
 & 37. Socarrret. ad Const. Cathalonix, Const.
 Barones tit. qui homines Vasallorum in nu. 35.
 Grass. de effect. Cleric. eff. 2. num. 294. qui te-
 statur de consuetud. Siciliæ, & loquitur in fru-
 ctibus prædiorum Ecclesiæ, Menoch. vbi pro-
 ximè num. 47. Bouadill. 2. polit. c. 18. nu. 281.
 idem Menoch. lib. 3. de iurisd. c. 24. num. 9. &
 idè absq; consultatione exigitur.

clerico mercatore, quia tenetur ad tributa, & si tertio monitus non desistat, amittit privilegium clericatus, c. fin. de vita, & honest. clericor. Henricus de Gandauo quodlibet. 9. qu. 31. in princ. Valer. Reginald. prax. fori pœnit. lib. 9. nu. 379. vers. porrò tali privilegio. Barbosa magna stipante caterua in c. quamquam de censibus, Bouadill. polit. 2. c. 18. nu. 279.

102 . . Tertio, quando ex pacto debent tributionem possessiones, quæ transierunt in Ecclesiam. Innocent. in c. non minus de immun. Eccles. n. 4. Anastasius Germon. lib. 3. de sacror. immun. c. 17. num. 27. & à num. 54. Valer. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 9. nu. 380. in fine; Bouadill. 2. polit. d. 18. num. 287. & 290.

103 . . Quarto, quando Ecclesiastici, vt singuli commodum recipiunt, prout in refectione viarium, maximè si propè fundos habent, quia currus destruunt, lo. de Anania in c. non minus de immunit. Eccles. nu. 7. & in c. aduersus eo tit. nu. 2. vbi addit, furni, putei, pontium redemptionis ab hostibus, & ibi Ancharan. nu. 2. Aluarotus in Speculo Pontificum c. 35. Ceuallos comm. contra comm. q. 415. Sanchez conf. 4. lib. 2. dub. 55. a nu. 20. Bouadilla politicor. 2. c. 18. a nu. 284. Henric. de Gandano quodlibet. 9. q. 31. vers. secundum iura. Natta conf.

conf. 280. nu. 6. in fine Paponius lib. 5. tit. 11.
 arrest. 16. 18. & 19. Rebuff. ad Const. Galliaë
 tit. de sententijs provisionalibus art. 3. glo. 6.
 Fulvius Constantius in l. 24. C. de decur. a nu.
 44. Bonacina de censur. dif. 1. q. 19. puncto 3.
 §. 3. nu. 17. Bellet. disquisitionum clerical. p. 1.
 §. 2. in nu. 3. Carolus de Grassis de effectibus
 clericatus eff. 3. a nu. 202. latè, qui loquuntur
 in Saltuario, Medico, & defensione, nam ad
 hæc onera iure diuino, naturali, ciuili, & ca-
 nonico, Ecclesias, & Ecclesiasticos teneri, re-
 soluunt Ofasc. dec. 68. nu. 4. Carolus de Graf-
 sis d. 3. effectu nu. 234.

104 Quintò, in pedagijs, seu gabellis pro con-
 tractibus, & transitu rerum, vel personarum,
 quia de his non loquitur Sum. Pont. in c. non
 minus, nec in Clementina præsentis de censibus,
 prout nec de tributis, æstimis, & collectis.
 Caetanus verbo excommunicatio c. 40. Tabien.
 excommunicat. 5. casu 18. nu. 6. Molina disp.
 670. nu. 3. Armilla verbo excommunicatio nu.
 11. Sayr. de censuris lib. 3. c. 9. nu. 10. Grassis
 lib. 3. conf. 1. de censuris nu. 20. Vgolino §. 3.
 in c. 5. bullæ in cœna Domini vers. postremo,
 & verbo secundo officit. Toledo lib. 1. c. 21. §. 1.
 quos sequitur probabiliorem, dicens nouis-
 sime, Thesaurus de pœnis Ecclesiasticis 2. p.
 verbo

verbo immunitas c. 4. vers. limita, & vers. ampliatur hæc constitutio, Barbofa de iure Eccles. lib. 1. c. 39. a nu. 36. & 37. & sequentibus, vbi exemplificat latè.

105

Sextò, regulariter tributum Ecclesiasticis iudici posse absq; consultatione Romani Pontificis, vbi iniuria proximo inferretur, si non indiceretur ex præsumpta eius mente, quia iusta petenti assensum non denegaturum certum est, tenent Reginaldus to. 1. praxis fori pænitentialis lib. 9. c. 25. sect. fin. nu. 378. Abbas Panormitanus in c. non minus vers. aut necessitas, vbi dicit: *notandam esse hanc sententiam diligenter quia optima, & a quoniam dissentit.* Menochius referens ad litteram verba Abbatis conf. 800. a nu. 12. specul. tit. de censibus §. nunc dicendum vers. item pone, Summa Angelica verbo Immunitas 37. vers. distinguo tamen Opizon. in l. Filiusfam. 88. §. diui de leg. 1. Cardinalis Tuscus conf. 13. nu. 39. verbo Ecclesia; Modernus de iurisdic. p. 4. c. 1. nu. 5. Gracian. discip. 390. nu. 19. Hippolytus de Marfilij in praxi §. egredior nu. 63. Carrocus locati p. 4. nu. 37. Decian. conf. 51. nu. 61. vol. 2. Surdus conf. 301. num. 3. lib. 3. Vgolinus de censuris §. 3. vers. 3. num. 4. qui ait, *posse hoc casu expresse in edicto nominari Ecclesiasticos.* Augustinus Barbofa de iur.

iur. Eccles. lib. 1. c. 39. a num. 36. & vbi causa communem, & publicam vtilitatem respicit Ecclesiæ, & laicorum, & vt plures, & vt singuli, Purpuratus conf. 50. & 335. nu. 1. qui dicit esse veram, & æquam opinionem Iuristarum, Canonistarum, & Theologorum, Natta conf. 280. nu. 6. Diana tom. 1. resolut. moral. tract. 2. resol. 40. decem alios allegans authores. Bonacina de censuris Bullæ in cœna, dist. 1. qu. 19. puncto 3. §. 3. in num. 17.

106 Septimò, quando Ecclesiæ non grauantur, vt in c. non minus, c. aduersus de immunit. Eccles. vt ait Collegium Taurinèse inter feudalia conf. 3. a num. 10. per hæc verba: *Item loquuntur quando laici vellent onera eis incumbens supportari per clericos ferè in totum, & hoc patet in littera c. non minus, ibi: onera sua ferè vniuersa imponunt Ecclesijs, & paulò post ibi: Volunt ferè cuncta compleri, nos verò loquimur, an subsistente magna necessitate communi teneantur clerici contribuere pro rata ad refectiorem, seu constructionem murorum, & aliorum fortalitiarum, super quo concludimus,*

107 *quod sic.* Iunctis his, quæ scripsi supra nu. 62. & Cardinalis Zabarella in c. non minus de immunit. Eccles. qu. 6. & in fine 8. ibi: *Puto tamen verius, quod in omnibus casibus, in quibus reperitur expressum de iure ciuili Ecclesias teneri, quod te-*

neantur etiam in consilio Romano Pontifice, nec obstat c. aduersus, quia ibi prouidetur contra grauamina extraordinaria, idest, quae propter aliquod accidens per Principem saecularem imponuntur.

Idem tenet Diana tract. 2. resol. moral. resol. 39.

108 Et hoc casu saecularis populus cum Ecclesiasticis simul de modo, & quantitate deliberare debent, quia quod ad omnes spectat, omnium consensu expediendum est. Rodriguez in summa tom. 2. c. 75. num. 13. Bellet. disquisit. clerical. par. 1. tit. 5. §. 2. num. 6. Modernus de iurisd. par. 4. c. 10. num. 19. Diana par. 1. resol. moral. c. 40. tom. 2. Petr. Gregor. Tholosanus de Repub. lib. 3. c. 7. nu. 34. in princ. & in fine, Carolus de Grassis effect. 3. num. 238. & 241.

109 vbi dicit; *quod si sine iusta causa Clerici nolent consentire, vel vocati congregari, populus possit implorare officium Iudicis Ecclesiastici, ut compellat ad contribuendum, quo casu sufficiet consensus Episcopi, & plures allegat.* Idem tenet Bonacina de censuris disp. 1. qu. 19. par. 3. §. 3. num. 16. in fine, Henricus de Gandauo quodlibet. 9. qu. 31. in fine, vbi ait: *Ciuitates ponere posse manus ad res ipsorum, si per Episcopum ad hoc compelli non possunt.*

110 Octauo, videtur cessare haec consulendi necessitas, quando Praelati Prouinciarum sunt

Viri

Viri probati, docti, & prudentes argumento ducto à cessante causa, & à contrario effectu, sed Ancharanus obligationem consulendi S. P. hoc casu non cessare tenet, licet hanc expresserit rationem Sum. Pont. in dict. c. aduersus; argumento eorum quæ leguntur in iure ciuili Carfurniæ improbissimæ fœminæ, quæ inuerecunde postulando causam dedit edicto Prætoris, quo fœminæ pro alis postulare prohibentur, sed inductio Ancharani haud conuenire videtur, nam aliud est, quod casus particularis occasionē præbeat legis condendæ, aliud quod sit causa legis, vt rectè distinguit Vulpianus in l. 1. de postulando, §. sexum, vbi ait: *ratio quidem prohibendi, ne contra pudicitiam sexui congruentem, alienis causis se immisceant*; & verbum causa apertè ibi pro occasione ponitur, vt passim in iure, & apud bonos auctores; idè rectius dici potest rationem desumi, ibi: *cuius interest communibus utilitatibus providere*; quia Sum. Pontifex est pater communis, non tantum Christianorum, sed totius orbis.

111 Nono, cessat hæc consultatio in Regno Galliæ, glōf. casualis in c. 1. de immun. Ecclesiar. ex quadam Bulla, vt allegant, Bonifacij Octauui, quæ est redacta in libro liliorum, cuius tenorem posuit Io. Feraldus in iuribus, & priuilegijs

legijs Regni a num. 14. sed illa Bulla fuit concessa per impressiouem ob simultates, & odia inter Philippum Pulchrum Gallix Regem, & Bonifatium, qui secundum Platinam, Bernardinum Corium, & Philippum Bergomensem, & alios fuit à dicto Gallix Rege in carcerem detrusus, in qua obiit, præterquamquod illa Bulla, de qua meminit Guillelmus Benedictus in c. Rainucius de testamentis verbo, & vxorem nu. 136. & 474. Mexia in prag. taxa panis concl. 5. num. 64. Petrus Gregor. Tholos. 3. de Repub. c. 7. num. 46. non fuit in vsu, vt Ecclesia Gallicana opposuit anno 1522. quando Frânciscus I. Gallorum Rex omnibus Ecclesijs Regni tributum indixit, vt testatur Casaneus de consuetudinibus Burgundiæ tit. de iustit. rubr. 1. §. 4. num. 34. & colligitur ex Paponio lib. 5. tit. 11. arresto 15. Rebuff. ad Const. Gallix tit. de sentent. prouisionalibus, seù executorialibus, art. 3. glos. 6. qui apertè seruandam esse in illo Regno normam dicti c. aduersus docent; tandem sciendum est reuocatam fuisse dictam Bullam ab eodemmet Pontifice in c. clericos laicos de immunit. Ecclesiar. lib. 6. qui quoad hoc non irritatur, cum eius dispositio sit conformis iuri canonico, vel per textum in c. quamquam de censibus lib. 6. & extrauagantem Benedicti

nedicti XI. de immunit. Ecclesiar. omiffis confulto his, quæ de auctoritate ad concedendam talem Bullam disputari possent, ex quibus infertur minus rectè, Sanctium conf. 4. lib. 2. n. 30. propè finem asseruisse vigore huius Bullæ Galliæ laicis indicere, & exigere tributa ab Ecclesiasticis licere, quod non minus necessitatis, & defensionis vrgentis ratio apud omnes Christianos æque permittit.

- 112 Decimò, vbi tam ineuitabilis necessitas immineret, quod non posset sine scandalo, & periculo haberi recursus ad Papam, quia tunc Episcopi, & Cleri consultatio sufficeret, vel Episcopi tantum. Abbas Panorm. in c. non minus de immun. Eccles. num. 19. argumento tex. in l. tutor, qui repertorium, ff. de administratione tutorum, Baldus conf. 248. antiqua querela lib. 3. Tabien. verb. excommunicatio 5. casu 18. num. 4. vers. 3. Gutierrez. p. 5. practicar. qu. 3. num. 6. Syluester verb. immunitas 1. qu. 5. dist. 4. Angelus verb. immunitas num. 37. Layman. lib. 4. tract. 9. c. 6. num. 7. Anastasius Germonius lib. 3. de sacror. immunit. c. : 7. nu. 46. & 52. Bonacina de censuris disp. 1. qu. 19. punct. 3. S. 3. num. 16. vbi contra Suarez. non Synodum, sed Episcopum cum capitulo solum requiri cum communi DD. tenet, Gigas de pensioni-

fionibus qu. 90. in fine, Bellet. disquis. clerical. par. 1. §. 2. num. 7. Carolus de Grassis de effect. clericat. eff. 3. num. 232. & 239. Diana resol. moralium tom. pri. par. 2. c. 132. August. Barbosa de iur. Eccles. lib. 1. c. 39. num. 43. Ofasc. decis. 68. num. 20. & 21. Præses Nicolaus Balbus in conf. post dictam decisionem a num. 29. Sanchez. lib. 2. consil. moralium c. 4. dub. 55. nu. 28. Modernus de iurisdic. 4. par. c. 1. nu. 51. & c. 9. a num. 21. Thesaur. de pœnis Ecclesiasticis par. 2. verbo immunitas c. 3. vers. limitata, Cardinalis Tuscius concl. 13. num. 42. vers. Ecclesia, Narbona 3. par. nou. recopil. lib. 2. tit. 4. l. 57. glos. vnica num. 24. Azcuedo l. 11. tit. 3. lib. 1. num. 7. Petr. Gregor. lib. 3. de Repub. c. 7. num. 34.

- 113 · Et quando Episcopus esset suspectus ob interesse priuatum portionis spectantis eius bonis Iudicem sæcularem exequi posse, tenet Modernus 4. par. c. 9. a num. 21. ex Guillelm. Benedict. in c. Rainucius de testam. verb. & vxorem decis. 5. a num. 480. Præses Nicolaus Balbus in
- 114 conf. post decis. 68. Cachéran. num. 34. Ratio est quia quando propter mutationem materiæ, vel circumstantiarum fit vt sit iniustum seruare legem, vel impossibile, aut saltem ita difficile, & arduum, vt moraliter iudicetur impossibile respectu

respectu totius, non seruatur lex ex æquitate
 naturali, quam sequuti sunt Prætores, non so-
 lum adiuuando, temperando, sed corrigendo
 iuris sanctiones, & hoc casu absq; aliquo re-
 cursu, seu consultatione superioris exprobabili
 sententia, potest omitti obseruantia legis, *quia*
iudicium probabile in rebus moralibus sufficit ad
prudenter operandum, præsertim vbi regula cer-
 ta applicari non potest, vt in materia conscien-
 tiæ, & quia alius modus operandi esset vltra hu-
 manam conditionem, quia omnis cognitio hu-
 mana ferè coniecturalis est, & non est ex pru-
 dentia spectare diuinam, quando sine scanda-
 lo, & damno communi non patet aditus ad su-
 periozem, præcipuè cum & post recursum ad
 eum subditus, & si vellet, legem, seu circum-
 stantiam, aut formalitatem legis seruare non
 posset, vt ex Diuo Thoma probatur qu. 120. art.
 1. ad 3. & qu. 96. art. 6. ad 2. vbi Caetanius, &
 scribentes. Michael Mauclerius de monarchia
 seculari par. 3. lib. 4. c. 17. in his terminis ait:
quod tali necessitate vitæq; periculis possis vera de-
ducatur illatio, certitudoq; moralis legislatoris, in
tam duris acerbisq; vitæ casibus voluntatem subdi-
tos obligandi non fuisse, cum Legislatoris, ac Prin-
cipis præsertim Christiani misericordia, atq; clemen-
tia instar mundi Redemptoris comes esse debet, ac
 N *proinde*

proinde in his casibus legis obligationem in conscientia cessare, cum Principis, atque Legislatoris in commune bonum, salutemque Reipublicæ potestatem transfundere, Deo sic ordinante, sapienter oporteat, quod fieri nulla ratione posset, si tanto cum detrimento, vitæque pernicie legibus subditos obtemperare mandaret.

- 115 Undecimò, cessat hæc consultandi lex in bonis feudalibus; quia sui natura ad defensionem patriæ obligantur, Casaneus in Const. Burgundæ tit. de iustit. §. 4. in num. 37. Carolus de Grafaldis de Regalibus Franciæ iur. 11. Bouadilh polit. 2. c. 18. n. 273. Rosent. c. 7. conf. 30. n. 234.
- 116 Hæc consultatio Summi Pontificis debet continere humilem petitionem, & expressionem generalem utilitatis, vel necessitatis, & cum fiat ex reuerentia, & ob rationes expressas à
- 117 Summis Pontificibus non inducit, nec tollit obligationem contribuendi, quia hæc pendet à iure diuino, & naturali, prout prædiximus, & docet Henriquez in summa lib. 10. c. 15. nu. 8.
- 118 Tandem sciendum est, quod Benedictus XI. Summus Pontifex in extrauag. quod olim de immunitate Eccles. noluit spontè dantes, Ecclesiasticis pœnis subiacere, & licet Clemens V. dictam Constitutionem, & illam Bonifatij Octauæ in c. clericos de immunit. Eccles. in 6. abrogauerit, & reduxerit ad Concilij Lateranensis normam,

normam, & deinde in nouissimo Concilio Lateranensi sub Leone X. renouata fuerit Bonifatij Constitutio, & pœnæ aduersus imponentes, & exigentes etiam ab spontè dantibus, nihilominus cum non sint vsu receptæ, vtsupra probauimus, hodiè nullam censuram latæ sententiæ incurrere Ecclesiasticos soluentes, vel consentientes solutioni, firmant Thefaurus de pœnis Ecclesiasticis secun. par. verb. immunitas c. 4. in vers. *additur vt prædicta facere præsumentes*. Cardinalis Tuscus concl. 13. nu. 52. verb. Ecclesia, Belletus disquis. clericalium par. 1. §. 2. num. 13. Bonacina de censur. Bullæ in coena, disp. 1. qu. 19. puncto 3. §. 3. num. 16. Barbos. de iure Eccl'es. lib. 1. c. 39. num. 14. quia quilibet suæ rei est moderator, & arbiter, & quia volenti non fit iniuria, Valer. Reginald. lib. 9. nu. 377. & 356. & hanc interpretationem recipere Canones, idemmet Bonifatius Sum. Pont. declarauit anno 3. sui Pontificatus in Bulla, quæ incipit. *Venerabilibus fratribus, ibi: quod constitutio ipsa, vel eius prohibitio, vel ad donaria, vel mutua, scilicet queeius alia voluntaria Prelatorum, & personarum Ecclesiasticarum, omnè prorsus coactione cessante, se aliquatenus non extendant, licet localem esse concessionem aliqui contendant, & in similibus causis non solum*

spontè, sed alacritè, & certatim concurrere Ecclesiasticos exemplare esset, vt de Ecclesijs Venetæ ditionis retulimus, & Diuus Iustinus Martyr in Apologia ad Antonium Piuin, ait: *concedimus inferre*, huc pertinet obseruatio illa Sullæ Imperatoris Romani, qui pecunia egens, audito sono cytharæ in templo, ex quo thesaurus exportabatur, Deum hilaritè, & cytharæ concentu inuitare ad exercitus necessitatem subleuandam, dixit Sabell. lib. 3. *Ænead. 6. allegati à Dian. par. 5. resolut. 11.*

119 *Necessitas difert à necessarijs.*

120 *Bellum, seù belli suspicio cogit.*

121 *Muros reficere iusta conferendi causa.*

122 *Ecclesiastici ad extraordinaria onera pietatis conferre debent.*

123 *Necessitas, vel vilitas magna quando subsit.*

124 *Ecclesia pro voluptuosis non confert.*

125 *Onera graua præteritis temporibus.*

126 *Necessitas urget, quando laicorum non suppetunt facultates.*

127 *Fruetuum non possessionum ratio habenda.*

128 *Ducatus Mediol. necessitas probata à S. Pont.*

129 *Hostes Hispaniæ Hereticorum fautores.*

130 *Bella graua Rex Catholicus propulsat.*

131 *Tributa noua probant necessitatem.*

132 *Bellum necessitatem inducit.*

- 133 *Necessitas Ducatus Mediolani ex facto.*
 134 *Hostes Regis Catholici iniustum bellum gerunt.*
 135 *Bellum iustum Rex Catholicus instruit.*
 136 *Necessitas, quando aliunde subueniri non potest.*
 137 *Necessitas quasi extrema cogit, & que*
 138 *Facultates publicæ si non suppetunt, iuste indicia-
 tur tributio.*
 139 *Ecclesiastici tenentur, si causa ad eos pertineat.*
 140 *Defensio Ecclesiæ vertitur in causa.*
 141 *Defensio Italiae.*
 142 *Galli pacis Italiae turbatores.*
 143 *Galli Principibus Italiae infidi.*
 144 *Periculis in tempore occurrendum.*
 145 *Necessitas pericula, & dâna interna minatur.*
 146 *Episcopi recognoscere debent necessitatis casum.*
 147 *Ecclesiæ subsistēti causa propriè cōcurrere debēt.*
 148 *Principis assertioni credendum.*
 149 *Principis assertioni fidem denegans iniurius,
 & sacrilegus, & 154.*
 150 *Princeps est ipsa veritas.*
 151 *Princeps habet præsumptionem pro se.*
 152 *Principem iusta ex causa moueri præsumitur,
 licet de ea non constet.*
 153 *Potestati temporali fides non deneganda.*
 154 *Principi assertenti se in necessitate constitutum
 creditur, & num. 148.*
 155 *Necessitas notoria non eget probatione.*

Ad

Ad quartū, in quo quæritur ad quem
spectet declaratio necessitatis,
vel utilitatis publicæ, & quo-
modo probentur.

119

Diana in suis resolutionibus moralibus
ait hanc quæstionem non inueniri
apud multos authores, ex quo diffici-
lior videtur eius resolutio; in primis
obseruandum est hæc nomina *necessaria*, & *ne-
cessitas* diuersa esse, quia aliud est quid necessa-
rio facere opus esse, vt muros reficere imminen-
te hostium incursione, aliud necessitas, ob quã
id quod facere opus est, fieri non potest, quo
respexere Andri, dum Themistocli, vt refert
Plutarchus in eius vita, dixere sibi duos esse
Deos Necessitatem, & Paupertatem. In præ-
senti discussione non loquimur tantum de his,
quæ necessariò, vel utiliter facere conuenit, sed
de his quæ cū necessariò, vel utiliter fieri oport-
teat, non possunt tamen fieri ob inopiam ærarij
publici, exempla casuum necessitatis, vel utili-
tatis publicæ aliqua subiiciemus, Antonius de

120

Barrio: *propter guerram, seu guerra suspicionem
teneri Ecclesiam contribuere*, scripsit, vt testatur
Abbas Panormitan. in c. non minus de immuna
Ecclesiar.

Ecclesiar. in num. 18: vbi ait: *pro pace, & quiete,*
 etiam teneri, argumento, c. tributum 28. qu. 8.

121 Io. de Anania ibidem ait num. 10. ad refectio-
 nem murorum teneri Ecclesiasticos, si interue-
 nit necessitas propter hostes, vel si muri sint an-
 tiqui, & num. 11. ait: *tempore necessitatis, puta si*
venit Capitaneus cum magna gente, & si non solu-
uantur ei quadraginta, minetur capere homines, &
incendere domos, & facere multa mala, super quo
consuluit Dominus Petrus teneri Ecclesiasticos, cui
consilio subscripsere Dominus Antonius, & Dominus
Bartholomaeus de Salice. Quoad constructionem,
 & refectioem murorum, idem tenet Lucas de
 Pena in l. 2. C. de quibus muneribus, vel præ-
 stati: nemini liceat se excusare, Anchar. in ca-
 non minus de immun. Eccles. num. 7. Cardinal.
 Zabarella ibidem qu. 6. Butrigar. in l. ad instruc.
 C. de sacros. Eccles. vbi Iacob. de Aréna, &
 Lambertinus Ramponus, Bald. num. 4. & 6. &
 in l. contractus, C. de fide instr. Anselmus in li-
 omnes, C. de operibus publ. Parpalea in l. pla-
 cet num. 76. C. de sacros. Eccles. vbi, & Iason
 lectura pti. num. 14. Alciat. in l. ad instructio-
 nem, C. de sacros. Eccles. nu. 3. Guillelm. Be-
 nedictus in c. Rainutius. de testamentis verb. &
 uxorem nomine Adelasiam dec. 5. nu. 468. Re-
 buff. ad Const. Gallia tit. de senten. prouis. art. 3.
 glos.

glos. 6. num. 4. Azeuedo in l. 11. num. 6. tit. 3.
 lib. 1. recopil. Gregor. Lopez in l. 20. tit. 32.
 partit. 3. verb. *Caualleros*, Guidopap. qu. 78.
 Bald. conf. 246. antiqua querela; & 312. si de
 iure lib. 3. Barbat. conf. 29. col. 4. lib. 4. Coll.
 Taurinense conf. 3. inter feudalia diuersorum
 num. 3. Ripa responso 168. num. 6. alias c. 20.
 de rescriptis, Remigius de Conide carit. subsid.
 qu. 62. à num. 42. Euerardus conf. 42. nu. 40.
 Syluan. conf. 32. col. final. vers. quinimò, Emil.
 Ferret. conf. 52. num. 9. Io. Anton. Niger. in
 extrauag. vnum nu. 286. Osasc. decis. 68. à nu.
 6. vsq; ad 11. Mexia taxa panis concl. 5. nu. 61.
 Octavian. Vulpel. de libert. Eccles. 2. par. nu. 3.
 Gail. obser. 52. num. 15. lib. 1. Ceuallos comm.
 contra comm. qu. 415. & 578. num. 10. Gutie-
 rez alleg. 10. & practicar. 1. qu. 3. Bursat. conf.
 16. vol. 1. Duénas reg. 100. num. 16. Bellet. di-
 squisit. clerical. par. 1. §. 2. num. 1. 3. & seqq.
 Menchiac. de success. cre. par. 1. §. 21. num. 18.
 Hippolytus Riminald. conf. 2. Natta conf. 280.
 num. 33. & nu. fin. Garzia de benef. par. 2. c. 3.
 num. 15. Menoch. conf. 800. nu. 33. Paponius
 lib. 5. tit. 11. arresto 15. & 19. Sanchez lib. 2.
 conf. 4. dub. 55. & in hoc Ducatu Mediolani
 anno 1624. fuit concessa contributio à S. D.
 Nostro Pontifice Urbano, quæ malo nostro fato

exe-

Executioni non fuit missa, sed speramus Sum-
 mum Antistitem non permissurum, vt eius be-
 nefitium, & gratia inefficax, & illusoria sit in
 tanta præcipuè bellorum illuue.

- 122 Innocentius in dicto c. non minus num. fin.
 scripsit: *pro necessitatibus, miserabilibus personis,*
& pro Principibus, aduentu, vel nauitatibus eo-
rum, teneri Ecclesiam, argumento tex. in c. cum
 Apostolis de censibus, & de aduentu Principis,
 latè Remigius de caritat. subsid. qu. 57. & seqq.
 & generaliter *onera extraordinaria, quæ respiciunt*
pitatem subire Ecclesiam, tenet num. 6. Cardi-
 nalis Zabarella qu. 8. Ancharanus num. 5. Pa-
 ponius lib. 5. tit. 11. arresto 15. vbi dicit a num.
 1595. in Ciuitate Trecensi in Henrici IV. in-
 gressu sic seruatum fuisse.

- 123 Magna etiam necessitas, vel utilitas dicitur,
 quando hostes sunt vicini, & dubitaretur de sta-
 tu Ciuitatis, vel quando fons, vel puteus, non
 posset esse vsui, vel ex fluminis impetu temeretur
 inundacio, vel agerum fractura, vel ad arcen-
 dam, vel curandam pestem, vt multis congestis,
 probat Carolus de Grassis de effect. clericatus
 effect. 3. num. 242. Bouadill. dict. lib. 2. c. 18.
 Philibertus Marchinus de peste par. 4. c. 4. Cy-
 nus in l. ad instrction. C. de Episcopis, & Cle-
 ricis, Colleg. Taurinen. conf. 3. inter feud. in n. 4.

Exemplū huius necessitatis iustificātis tribu-
tū expressit, & D. Thomas opusc. 21. ad Ducisā
Brabantiae in vers. sexto quærebatis, ibi: *similis*
ratio esse videtur, si aliquis casus emergat de nouo,
in quo oporteat plura expendere pro utilitate commu-
ni, vel pro bono statu Principis conseruando, ad
quæ non sufficiunt redditus proprij, vel exactiones
consuetæ, puta si hostes terrā inuadant, vel aliquis si-
milis casus emergat, tūc enim, & præter solitas exac-
tionem possunt licitè terrarum Principes à suis subditis
aliqua exigere pro utilitate communi, cui omnes
seruire debere, Cicero 2. offic. asserit Petr. Gre-
gor. Tolofanus lib. 3. de Repub. 126. c. 7. num.
47. ibi: ad utilitatem personarum Ecclesiastica-
rum puta ad communem defensionem patriæ, vel
eius conseruationem, ad Ciuitatem communem refi-
ciendam, vel similia.

Si ad ornatum, pulchritudinem, vel pompam
quid fit, non pertinet ad prædicamentum neces-
sitarum, nec utilitatis, sed voluptatis, & idè non
124 tenetur Ecclesia, Io. de Ananias in dict. c. non
minus nu. 10. Carolus de Grassis de effect. cle-
ricat. eff. 3. num. 235. Sanchez. lib. 2. conf. 4.
dub. 55. num. 15. Hæc quoad necessaria, vel
utilia (de quibus integrum posset volumen im-
pleri) attigisse sufficiat.

125 Quoad necessitatem verò quæstio facti est,

- an onera laicorum absorbeant redditus, quæ procul dubiò magna esse suo tempore asseruit,
- 126 Natta conf. 280. num. 6. necessitas est, quando laicorum non suppetunt facultates, c. non minus, c. aduersus de imm. Eccl. Bellamera cõs. 45. Consules Ricciard. in quodlibetis 2. qu. 30. art. 4. Riminal. conf. 2. nu. 27. Carolus de Grassis de eff. clericat. eff. 3. nu. 227. & 244. 245. Natta vbi proximè, Remigius de Goni de carit. subf. qu. 57. & seqq. qui aiunt inspici debere fructus non rei valorem, quia non debet vendi proprietatis, Bart. in l. penult. de aliment. & cibariis legatis per l. Imperator ad S. C. Trebell. vbi idem Bart. collecta ratione fructuum imponitur, & est onus fructuum, l. quæro, ff. de usufruct. leg. l. neque de impens. in rebus dot. l. hætenus in principio de usufruct. l. fructus, C. de actionibus emp. super quo causa præiudicata videtur Mediolani ab anno 1622. & 1624. quo tempore Sum. Pont. Gregorius XV. & Beatissimus D. Noster Urbanus ærarij Regij, nec laicorum Ducatus Mediolanensis facultates suppetere ad expensas munitiois aliquorum oppidorum cognouere, vt ex præallegata cõcessione in 2. par. nu. 90. patet, à quibus temporibus ardua sæpe bella mari, & terra propulsauc Regia Catholica Maiestas, Germaniæ contra Suecum, & Hæ-
- 129 reticos

- reticos eius confederatos, & fautores, quos indicat Bisazon in historia fol. mihi 76. anno 1633. Gualdus, & Petrus Poma in historicis saggis, Alexander de Noris lib. 3. belli Germanici, Cardinalis Bétuolius lib. 1. relationu. c. 6. pag. fin. & lib. 3. c. 4. per totum ingenti auri, & argenti pondo ad Imperatorem misso: aduersus Batauos, Turcas, Saracenos, & Gallos prædam vbique terrarú rabide quærentes in vtroque Oceano, & Mediterraneo, Flandriæ, Burgundiæ, Hispaniæ, Holsatiæ, Insubriæ, quo tempore, & male suada fames, & dira lues hunc Mediolanensem Ducatum bello sociate afflixere, quibus malis vt occurreret Pijssimus Rex regale patrimonium alienauit, & pignoraui, subditis noua tributa indixit, quæ necessitatem satis super que probant, ad tradita per Baldum, & Castrensem in l. neminem, C. de sacros. Ecclesijs, Ceuallos comm. contra comm. quæst. 578. num. 16. & 17. Michael Mauclerus de Monarchia par. 3. lib. 2. c. 10. quod confirmat Anastasius Augustus ad Macronianum Propræsidem rescribendo in l. 2. C. vt nemini liceat in emptione specierum se excusare, ibi: *Barbarorum incursionibus colonijs auriis, nec sufficiente specierum collatione ad alendos milites, in ea consistentes, quod omnium maxime interest, & Iustinianus in*
nouella

nohella 163. de releuatione tributorum, ibi: scimus quidem mutua illa, & omnimoda hominum exitia ad tantam inopiam possessiones redegisse, ut neque redditus suis possint producere possessoribus, neque satis idonee publica inferre tributa, atq; hec militari, & alio necessario sumptu imminente, uebermenterq; nos impellente, dum multis undequaque bellis alluimur, ut crebriores pecuniarum collationes faciamus, inde adeo non semel curas in eam rem impendimus; quam ratione fieri possit, ut & necessitati faceremus satis, & subditorum egestati afferremus remedium. Quibus addi possunt Cic. offic. 2. Tacit. hist. lib. 4. idem Iustinian. in auth. ut Iudices sine quoquo suffragio c. 10. & in auth. de Prouinciar. Præsidibus c. 2.

- 133 Et eo peruentum est, ut gratiæ largitiones, vacationes, & immunitates, quibus varijs ex causis subditi fruebantur reuocatæ sint ab anno 1635. ad tradita per Dianam par. 1. tract. 3. de Parlamento, resolut. 14. qui allegat Valenzuelam, & Apontem, & patrimonia publica Ciuitatum, & Communitatum distracta, & priuati uniuscuiusq; non solum res, sed & personæ nexæ ob æs alienum sub spe pacis ad sustinendos impetus hostium contractum, quæ in quo discrimine versetur Reipublicæ status, satis superq; suadent, nam ut docet Tacitus 4. hist. *dissolutionem*

134 *nem Imperij doce, si fructus, quibus Resp. sustinetur, diminuantur; & tandem post perpeſſa mala ſeptennalis belli continui hoc anno 1642. à Gallis, & Pedemontanis, vaſtatae ſunt Prouinciæ Nouarienſis, Alexandrina, Ticinenſis, Trāſpadana, Derthonenſis, capta Vrbe, & Arce, bello iniuſto, nam tale eſſe ait Auguſtinus lib. 22. ad Fauſtum, quod cupidine dominandi aliena ſuſcipitur, ibi: *nocendi cupiditas vlcificendi crudelitas impacatus, atq; implacabilis animus; feritas rebellandi, libido dominandi, & ſi qua ſimilia. Hæc ſunt quæ in bellis iure culpantur*, c. quid culpatur 23. qu. 1. Bocero lib. 1. de bello c. 4. Florimandunus 3. acie politica de Principe lib. 5. c. 3. Stephanus Inſoſiano in ſuo aparatu bellico axiomate 11. fo. 10. Menoch. lib. 3. inſtit. polit. c. 10. nu. 4. Præſentia enim bella à Gallis orbi Catholico in dicta foelicia ſuſtinent ſcellera.*

135 **E** contrario Rex Hispaniarum Catholicus, & Pius pro deſenſione, & recuperatione rerum ſuarum iniuria occupatarum, pro aris, & focis pugnat, quam vlla iuſtior pugnandi cauſa, c. 1. c. dominus noſter 23. qu. 2. c. fortitudo 23. qu. 4. c. 1. hic finit lex, c. dilecto de ſent. excom. lib. 6. Ariſtoteles Rethor. ad Alex. c. 37. Diuus Thomas 22. qu. 40. art. 1. Couaru. Reg. peccat. §. 9.

S. 9. num. 3. & 4. & S. 10. num. 4. Petrus Greg. de Repub. lib. 11. c. 1. Ayala de iur. belli lib. 1. c. 2. num. 11. Elias Rufnerus in thesauro bellico lib. 1. Paulus Busseus 3. de Repub. c. 1. & 3. num. 1. Bocerus de bello c. 4. num. 10.

136 Ex quibus manifestè impotentia detegitur, quæ nulla potest tergiuersatione celari, quia euidens, cum oppido valde videatur, vt in simili discussione fundat, Remigius de Goni de charitatiuo subsidio qu. 10. à num. 2. vsq; ad fin. & redditus nec ærarij, nec populi sufficere, & idè teneri Ecclesiasticos publicam necessitatem subleuare, cum aliter præsentì, & vrgenti hosti occurri non valeat, suadent Zabarella in clem. 1. de censib. additio ad Abb. in c. cum Apostolus de censibus in fine, Alciatus conf. 161. nu. 12. vbi ex hac ratione arguit subsidium petitum à Pontifice Duci Ferrariæ. Franciscus Marchi. qu. 472. num. 4. & 1025. nu. 6. Guidopap. qu. 551. in fine, Soc. iun. conf. 98. a n. 10. lib. 3. Rolan. à Valle conf. 1. à n. 67. lib. 2. Boer. qu. 134. nu. 9. Menoch. de arbitr. lib. 2. c. 178. à num. 13. Bellet. disquis. clerical. par. 1. S. 2. nu. 8. Grassis de effectib. clericat. effect. 3. nu. 219. & 227. & 244.

137 Et necessitatem quasi extremam sufficere, tenet Thesaur. de pænis Ecclesiasticis par. 2. verbo

bo Immunitas, c. 3. ver. *limita*, & extremam dici, quando probabiliter imminet periculum pereundi, ni subueniantur D. Thomas 22. qu. 32. art. 5. in corpore, & qu. 66. art. 7. & quodlibet. 5. art. 16. Couaru. in reg. peccatum 2. par. S. 1. nu. 3. ver. *necessitas autem*. Vasquez. tract. de elemosina c. 1. dub. 3.

138 Et verba illa canonum, quando laicorum non suppetunt facultates, non debent accipi, nec ampliari ad facultates singulorum Ciuium, sed de communibus Reipublicæ intelligendæ sunt, Narbona 3. par. recop. lib. 4. l. 57. glos. vnica nu. 21. Pater Suarez. aduersus Regem Angliæ lib. 4. c. 25. num. 19. licet Diana tom. 1. resol. moral. tract. 2. c. 133. sequutus Megallam par. 2. qu. 6. lib. 2. c. 17. num. 123. dicat tunc facultates laicorum non sufficere, quando considerata proportione inter necessitatem, vel utilitatem, pro qua gabella imponitur facultates ad soluendam gabellam non sufficiunt, nisi ciues cogantur, se his priuare, quæ quotannis eis necessaria sunt ad viuendum secundum conuenientiam sui status: & idem Diana asperitatem, seu inequalitatem huius sententię sentiens concludit: secundum eam difficiliter occurrere posse casum subuentionis, nam ex hoc, quod vnus, vel alter ciuium, vel plures facultatibus affluerent,

non

non minus verum esset Rempublicam laborare, egere, & periclitari, hæc enim necessitas non phifice, sed moraliter accipi debet, necessitate compellere; tunc asserunt infra allegandi, quando causa, æque principaliter, & immediate Ecclesiasticos respiciat (vt sunt quæ supra recensuimus, & Iustinianus aperit nouela 149. Authen. vt Dei amantissimi Episcopi, c. 2. ibi: *Impossibile enim est, vt sacris tributis non illatis aliqui Respublica conseruetur militares, namq; copie, assignato sibi salario inde percepto, hostibus resistunt, & collatores à barbarorum incurfionibus, & iruiculentia vindicant, denique agros, aq; Ciuitates excubijs à latronibus defendunt, vbi: tributa sacra appellantur Ecclesiarú collationes, vt in c. 3. ibidè in quibus casibus grauissimi DD. supra allegati, & in 2. par. Ecclesiasticæ potestatis nõ requiri assensum statuunt) Bonacina ad Bull. cœn. disp. 1. qu. 19. puncto 3. §. 4. nu. 16. versic. *Secunda est;* Carolus de Grassis de eff. clericat. eff. 3. num. 243. qui alios allegant: de quo non disputamus, quia superfluum est in præsentī facti specie, & quia satis plura in prima parte, & sequentibus diximus, in quibus, & bona, & personas, & templa, & societatem ciuilem, & tandem Rempublicam in præsentī discrimine versari indicauimus, nunc expressius addimus,*

P

&

& Religionem Catholicam, & Italiae totius libertatem: Gallos Hæreticorum socios fœderatosq; esse ad offensam Catholicorum, Galliam Vgonotos, Iconistas, Calvinianos, & aliam sordem sectariorum insinu fouere Gallos Hæreticorum fructores, ubiq; gentium haberi Gal-
 lis arbitrariam esse Religionem Catholicam ob libertatem conscientiae noctius est, quam vt probare necesse sit, eisdemq; sacrilega, & hæreticalia tela simul cum armis laculare insito gentis vicio, luculento exemplo docet Iustinus, cui in numerâ adiungi possent, quamobrem Romani, qui lege lata sacerdotibus militiae vacationes permiserant exceperunt: *nisi denuò Gallicum bellum ingrueret*. Plutarcus in vita Marcelli, paulò post principium, Appianus lib. 2. de bellis ciuilibus, quasi hoc bellum propriè ad sacerdotes spectaret ~~contra iura sacrilega~~, nam ij Dijs proximi habentur, per quos Deorù Maestas vindicatur. Hugo Crocius de iure belli, & & pacis lib. 2. c. 15. num. 12. ait. *Cum omnes Christiani vnius corporis membra sint, quae iuuentur aliorum dolores, & mala presentire, sicut id ad singulos pertinet, ita & ad populos, quo ad populi sunt, & ad Reges, quae Reges sunt pertinere, neque enim pro se quisquam tantum, sed & pro mandata potestate seruire Christo debet: hoc autem præstare Reges,*

*Reges, & populi non possunt grassante armis hoste impio, nisi alij alijs auxilio sint. Curez, quæ Hæretici inter se se mutuo sibi præstant auxilia ad euertendam religionem, & bellum impium sustinendum? nos a socijs Catholicis, & Ecclesiasticis non speremus, & obtinebimus, hæc enim elemosina non vnus, alteriusuè mendici hominis inopiam subleuat, sed integram Rempubli-
cam sartamtectam seruat, cuius salus suprema lex habetur.*

- 141 Quoad Italiæ libertatem, certum est, quod hæc in nostros fabricata est machina muros, nam Galli, Dominatum Italiæ non libertatem querunt, quem facillimè assequuntur superato Ducatu Mediolani, qui omnium, & singulorum Principum Italiæ validissimum propugnaculum habetur, & tranquillitatis publicæ fundamentum, contra Gallos pacis turbatores, vt expressit Otho VI. Imperator in Constitutione, quæ incipit: *si Rex Francorum non esset, tuti ab hostibus in toto orbe essemus*, quod nobilis, auctor Paruta lib. 1. historiæ Venetæ asseruit his, quæ sequuntur verbis: *Percioche la natione Francese, origine di tutte le passate calamità, era già stata cacciata d' Italia, & impostoli i Mouti per termine del suo Impero, & insieme com essa estimauasi d' hauer gettata fuorila sōtima d' ogni nostro male &c. & ided*
- 142

iure meritò ad memoriam reuocandum est illud, Liuij lib. 7. *Ubi cōfragrassem Sedicini ad nos traieciturum illud incendium esse*, quia accessione virium validiores, domitis proximis ad alios trāsibunt, & proxima queque victoria instrumentum sequentis erit, reuocantur Italiae clades, & auerfanda pericula, quoties Galli reuocantur, quos tam longe ab esse Romani voluere, vt Ciuitate Romana donari prohibuerint. Cicero inorat pro Cornelio Balbo, Tacit. lib. 11. Anallium, Renatus Coppinus de Domanio lib. 1. c. 11. nu. 33. quod Paruta dict. lib. 1. testatur, ibi: *Della feroce natura, & costumi de Francesi poterò render testimonio tutta l'Italia, la quale crudelmente nella guerra, & nella pace imperiosamente da loro trattata, dimostra quanto questa natione fusse à nemici, & à gli amici, quasi ugualmente graue, & insopportabile, l'aprire vn'altra volta la strada à questa gente barbara, altro non esser, che ritornare l'Italia à molte miserie, & calamità*, quæ itidem asserit Paulus Iouius lib. 1. historiarum, & Melchor Triuifianus in illa oratione, præ manibus omnium Italiae Principum habenda, quam refert Franciscus Guiciardinus lib. 4. historię, à quibus, gentem nullum fidei vinculum retrahet, nam vt ait Vopiscus in Proculum: *Francis familiare est ridendo fidem frangere*, eorum tantam,

tam, & talem esse fidem post plura alia, dixit Cicerone Orat. 11. pro Marco Fronteio, *ut ne cum infimo Cive Romano quisquam amplissimus Gallorum comparandus sit.* Et ut Breni sacrilegia retulimus sic, & falsitatem recensemus, de qua Livijs decade 1. lib. 5. post transactum bellum, & redemptam Romam mille pondo auri, inter Publium Sulpicium Tribunum militum, & Brenum ait Livijs: *adicta indignitas est pondera ab Gallis allata iniqua, & tribuno recusante additus ab insolenti Gallo ponderi gladius.* Et si aliquando datam fidem servare videantur, eam non servant, sed simulant, ut opportunijs, & maiori cum lucro postea decipiant, id antiqua suadent testimonia, & recentia demonstrant, Antonius Fonseca Carolo Octavo prorsus reimprobrauit: *quod Carolus, qui aduersus Turcas bellum suscepisse eximia pietate videri velit, Romano Pontifici vim intulisset, quem centum cellae ipsaque Ostia Gallicis praesidijs tenerentur: Gemen quae turcam minis extortum secum abduceret: ipsumque Pontificem, & Senatores armorum strepitu subegisset: Valentinus, quae interim Cardinalis captiuo, quam obsidi similior castra sequi cogereur: non ideo Ferdinandum Perpignano recepto cum eo sedus percussisset, ut tota passim Italia nobilissimarum Ciuitatum Status conturbari Gallica libidine pateretur: ac sineret Sa-*

crofanctum Pontificem ad iniqua fœdera faciendâ,
summi periculi metu armisque, ac ipsis propè mo-
dum ad motus bellicis tormentis cogi. Lucenses pri-
mum pecunia fuisse multatos: Addecos inde, qui
moderacionis, atque splendoris fama singularem
gratiam cum magna gloria meruissent, patria atq;
penatibus eiectos. Florentinos verò, quibus ipse li-
bertatem restituisse videretur detractis Pisis, mul-
tisque eorum arcibus occupatis, & pecunia pariter
multatos, & pergravi inuolutos bello. Porro Se-
uenses euerso Ciuitatis statu, Gallorumq; praesidio
accepto, non tam sibi Gallorum aduentu violatam,
quam impotenter adeptam libertatem queri, non
procul quoque ab fuisse Urbem Romam, quin iterum
à Gallis funditus euerterentur, quo tumultu territus
Pontifex omnisque ordo in bellum sacerdotum de in-
eunda fuga cogitarint. Ex Iouio 2. historix, &
Guiciardin. lib. 10. histor. loquens de Leone
Decimo Sum. Pont. ait, sdegnato oltre questo dell'
insolenza di Lutrech, & del Vescono di Tarua suo
Ministro, i quali non ammettendo nello Stato di
Milano alcun commandamento, d' provisione Eccle-
siastica, le dispregiauano con superbissime, & insol-
entissime parole, deliberò con gionger si contro il Rè di
Francia con Cesare, & idem refert Galeatius Ca-
pella in commentarijs, & Paruta, qui ait, queste
castrauagliauano l' animo del Pontefice, percioche

pre-

*prevedeva sopraffare molti pericoli all' Italia della
 potenza de Francesi, della quale non era minor in
 lui l'odio, che il timore. Et idem auctor eodem
 lib. 1. Venetam Rempubicam periculosissi-
 mum bellū, quo nullū grauius vnquam experta
 fuit, subiisse ait: essendone autore Ludouico Rè di
 Francia, legato alla Republica per molti antichi, &
 noui beneficij, nella cui amicitia pareua, che ella
 molto confidarsi potesse. Hæc, & in numera-
 monumentis historicis seruata audimus, vide-
 musq; nunc Lotharingæ Ducatum dolo ma-
 lo subreptum, Burgundiam contra expres-
 sam foederis fidem vastatam, Pedemontium, &
 Sabaudiam subactos, Mantuanum solo titulo
 Ducem; rebelles Deo, vel Principibus sub cli-
 entela Gallorum, videmusq; Gallo triumphan-
 te ouantem hæresim, trepidantem Italiam, san-
 guine madentem, Christianum orbem, & ca-
 dentem, quibus præsentaneis cladibus in tem-
 pore occurrendum est, nè querelæ infelici po-
 tius, quam remedio, si differatur, locus fiat, l. 1.
 C. quando liceat vnicuiq; l. 2. l. fin. in fin. C. in
 quibus causis in integrum restitutio necessaria
 non est, Italiam, admonet Græciæ exemplo ad-
 modum simili, teste Iustino lib. 8. histor. vbi
 ait: *Græcia Ciuitates dum imperare singula cupiunt
 imperium omnes perdidere quid singula amiserint,
 non nisi**

nōn nisi oppresse senserunt. Mediolanum; & Mediolanenses ante omnes hac de causa interantur; quia eorū libidini, tamquā æneum antemurale obsistunt, libertatis Italiæ strenui Indices, ideò Galliæ proscripti fuere, vsq; ad sæcula Philippi Pulchri notissimo illo edicto: *de expellendis e Regno Gallie Iudeis, & Longobardis*, de quo histor. illorum temporum, & Copinus lib. de dom. & Bodin. qui testatur omnia Longobardorum fuisse confiscata. Ex quibus concluditur, quam immediatè causa tangat, non solum Ecclesiasticos Mediolanensis Prouinciæ, sed Italiæ, & Orbis Christiani, vt in simili casu probat Gallia conf. 1. a num. 29.

Consideratione etiam dignum videtur, quod hæc publica necessitas alia plura minatur mala, quibus occurrere Princeps cogitur, nam vt ait Cassiodorus lib. 1. variar. epist. 19. *Indigentiam iuste fugimus, qui suadet excessus, dum pernicioſa res est in imperante tenuitas, & sicut nullum grauare cupimus, ita debita nobis perdere non debemus*, hæc rustica cogit deserere exercitia, comercia rumpit, & natiuum deserere solum compellit ob immoderata tributa, quæ grauiora populo diminuto fiunt, vt docet Christophorus Besold. de ærario c. 4. §. 12. num. 1. fol. mihi 61. Tacit. eleg. in annalibus, *hinc ira, & questus, & postquam*

quam non subuenitur remedium ex bello, & quod boni omnes execrari debent negata Principi præ malorum acerbitate reuerentia, & obsequium desperatione remotum.

- 146 Cognitio status necessitatis, Episcopi arbitrio committitur, qui tamen aliquid conferre non debet, nisi consulto Romano Pontifice, gl. inc. non minus de immunit. Ecclesiar. verb. tantam necessitatem per tex. ibi, & in c. aduersus eotita, qui si perspiciat necessitatis, vel utilitatis casum peruenisse tenetur, vna cum Ecclesiasticis ad contributionem. Sanchez. dict. conf. 4. dub. 55. in num. 13. lib. 2. Cacheran. dec. 68. num. 18. Remigius de Goni de carit. subsid. qu. 14. num. 2. Carolus de Grassis de effect. clericat. eff. 3. num. 220. & in simili casu, Menoch. de arbitrar. lib. 2. c. 178. num. 2. Petrus Bellinus de re milit. 6. par. lib. 2. num. 8. 10. & 11. vbi dicit Ecclesiasticos faciles se præbere debere collationi, cum vere subest causa, ne possit eis obijci, quod Imperator Philosopho immunitatem a collectis petenti in l. professio, C. de muneribus patrim. lib. 10. ibi: *professio, & desiderium tuum inter se discrepant, nam cum philosophum te esse proponas vinceres auaritiæ rapacitate*, Lucas de Pena in l. fin. ad finem, vers. honestè igitur facerent clerici, C. de exactoribus tribu-

Q

tor.

tor. lib. 10. videndus Baron. lib. 12. anno 1156. ante finem, vers. *meminime inquit*, & id docuit Diuus Iustin. Martyr. qui in apologia ad Antonium Pium, ait: *Deſtigalia, & collationes eis, qui à vobis sunt ordinati, exactoribus pro omnibus ubique inferre conſendimus, quemadmodum ſumus à Deo inſtiuti.*

148 Sed cum hæc prouincia fit temporalis, & propriè spectet ad potestatem ciuilem, videtur, & ratione ministerij, cognitionis, & authoritatis ad Principem sæcularem pertinere, eique asserenti necessitatem vrgeri, esse credendum, quia est Iustitiæ vigor, Iudicum Iudex, qui a Deo gladium habet, & penes quem belli potestas residet, cuius cor in manu Dei est, Oldrad. conf. 258. Socin. conf. 164. lib. 2. Alex. conf. 216. nu. 1. lib. 2. Paris. conf. 1. nu. 41. lib. 1. Natta conf. 625. nu. 7. Roland. conf. 1. nu. 84. lib. 2. Laderchius conf. 145. nu. 2. Gallia conf. 2. nu. 10. Mastril. de Magistr. lib. 3. c. 4. nu. 51. Mascard. de probat. concl. 1223. nu. 6. Surd. conf. 110. num. 34. & seqq. lib. 2. Crauet. de antiqu. tempor. 3. par. 1. principalis num. 11. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 10. nu. 31. Bouadill. 5. politic. c. 5. nu. 11. Ceuall. comm. contra comm. qu. 578. a num. 25. Rouitus in consult. post eius consilia nu. 1. lib. 1. Diana tract

de

de parlamento resol. 11. **Fócanell. de pact. nupt.**
 claus. 4. glos. 10. nu. 28. **Couar. pri. pract. nu. 6.**

- 149 Et non credens Principi in causa publica læderet eius reuerentiam, & existimationem, impic̃to non solum titulo mendacij, sed & furti, & tyrannidis, quia hæc omnia incurreret, si vellet absque legitima causa subditorum bona corradere, vt ait D. Tho. pri. 2. qu. 100. *sacrilegij instar est disputare, vel dubitare de iudicio principali,*
- 150 l. 3. C. de crim. sacrileg. Card. Thusc. lit. S. concl. 6. num. 8. Principem, dicit Aristot. 3. polit. 9. esse quasi Deum inter homines, & quemadmodum Deus est ipsa veritas, c. cum esses de testam. ita Princeps veritate, nõ mendacio moueri præsumitur, vt considerat Menoch. lib. 2. præf. 10.
- 151 num. 4. Bald. conf. 327. num. 10. lib. 1. & si iuris præsumptio fauet Iudici, c. in præsentia de renunciatione, quantò magis Principi, vt eius declarationi credatur, l. relegati de pœn. vbi scribentes glos. in c. si gratios de rescript. vers. a Rom. Pontifice, Guidopap. qu. 7. & qu. 177. ex quibus Principem iusta causa moueri præsumitur, licet de ea non appareat, Cynus in l. rescripta 3. & 4. quæst. C. de precibus Imper. offer. & in l. fin. C. si contra ius, vel vtilitatem publ. Panorm. in c. cum in Eccles. num. 14. vbi & Felin. num. 60. de Const.

153 Et potestatis temporalis assertioni credendum esse, præter allegata probat, c. nobilissimus 97. dist. pri. Clem. vnica de probat. Bart. in l. ambitiosa num. 28. de decret. ab ord. faciendis, Natta conf. 438. num. 39. vol. 2.

154 Et in specie, quod Principi afferenti, se in necessitate constitutum, sit fides adhibenda, nisi euidenter contrarium appareat, tenent Ifernìa in c. pri. §. sed neq; alia num. 42. quæ sit prima causa feudi, & in c. pri. num. 12. & 13. hic finit, l. Corrad. Gloricius respons. pri. par. 3. nu. 13. Diana dict. resol. 11. & 12. tract. de parlam. Alex. conf. 216. vol. 2. Oldrad. conf. 258. Roland. a Valle conf. 7. num. 58. Ceuall. comm. contra comm. qu. 578. num. 25. & 26. faciunt scripta per Victoriam relect. pri. de potest. Eccl. sect. 6. num. 14. *sed dubium est, si Papa diceret aliquam legem ciuilem tollendam, tamquam præiudicialem, & Princeps negaret, cui standum esset; respondeo, quod si Papa diceret, talem actum non expedire gubernationi temporalis Reipub. non est audiendus, quia hoc iudicium non spectat ad eum, sed ad Principem, idem tenet Iacob. Menoch. tract. de iurisd. Eccl. lib. 2. c. 3. nu. 20. ibi: quid si Pontifex Max. contenderet, ob id compelli Clericos non posse conferre aliquid, hac pro refectione, vel ex ædificatione mœnium Cinitatis, quod non sit, vel necessarium, vel*
uile,

utile, vel quod iusta non extet causa refectionis, vel
 ædificationis, Princeps verò secularis contendat
 utilem necessariam esse, ac iustam causam subesse,
 cui magis adhibenda sit fides, crediderim (rectiore
 iudicio, saluo semper, presertim Sacros. Ecclesia Ca-
 tholica) credendum magis esse Principi seculari,
 nam scribunt Franciscus à Victoria de potest. Eccl.
 relect. pri. qu. vlt. num. 14. & Lodouicus Molina
 tract. de iust. & iur. disp. 29. col. 223. vers. inter-
 rogabit aliquis. Quod si Sum. Pontifex iuberet
 Principi seculari reuocari legem aliquã, aut aliquid
 aliud in seculari regimine mutare, quod iudicaret,
 id minime expedire, contra verò Princeps secularis
 expedire contenderet, credendum esse ipsi Principi,
 cum agatur de re, & negotio temporali pertinenti ad
 regimen temporale, & bonum Reipublicæ, & in quò
 apparet non versari periculum animarum, id quod
 est proprium Principis secularis, & si diuersum est,
 quando constat de imminente periculo, & æterna sa-
 lutis detrimento, cui providere spectat ad Sum. Pont.
 ipsum, & accedit, quod in casu nostro magna stat
 præsumptio, pro Principe seculari, quod scilicet de-
 rum sit expedire, vel reficere, vel noue ædificare
 (ciuitatis mænia, cum non sit verisimile eum velle
 prodigere suum, & illud populi, iuxta l. cum de
 indebito, ff. de probat. cum similibus, & multò mi-
 nus verisimile est, quod voluerit indebitè grauari
 Clericos

Clericos pro eorum contingenti portione, cum nemo, præsertim Princeps, præsumatur immemor salutis eterne, l. ult. C. ad l. iul. repet. Ant. Faber. qui loquitur in præside Prouinciæ lib. 9. sui Cod. tit. 30. de muner. defin. 26. ibi: *sed quamquam sacris canonibus ita cautum est, alio tamen iure uti vos cogit temporum iniuria, sic constituto, ut plurimum rerum statu, ut nec adeundi Episcopi spatium detur, tantum abest, ut de Sum. Pontif. consulendo tractari possit, nec rursus Princeps ferè ullus est, qui non in suo territorio eam sibi potestatem, & auctoritatem longa, siuè consuetudine, siuè præscriptione acquisierit, ut de his omnibus cognitio sit ipsius Principis, vel maiorum Magistratum, quibus ea res à Principe, aut eius Vicario Generali curanda datur, non Episcoporum, quos laici suspicantur numquã in eã rem consensuros esse, nihilq; nõ facturos in Cleri sui exonerationem non sine magno laicorum malo.*

155

Et quando notoriè constat de necessitate nõ requiri probationes, nec discussionem etiam inter priuatos, Bart. in l. decem de verb. oblig. num. 6. Afflict. decis. 318. nu. 3. Capell. Tolos. decis. 196. Capic. decis. 54. Modern. de iurisd. eos allegans par. 4. c. pri. nu. fin. qui sic practicum Pisis sub Pontificatu Clementis VIII. afferit, & c. 9. num. 24. in fine, Remigius de Goni de carit. subsid. qu. 10.

156 Po-

- 156 *Potestas civilis quando possit compellere Ecclesiasticos.*
- 157 *Laici de facto possunt diripere bona non consentientium.*
- 158 c. 8. *Regum 1. interpretatur.*
- 159 *Alienis rebus in subsidium dei licere.*
- 160 *Religiosus sine assensu Praelati, quando possit mutare Religionem.*
- 161 *Assensum sine iusta causa negans, peccat mortaliter.*
- 162 *Mulier sine consensu agnatorum, quando contrahere possit.*
- 163 *Privilegium abutendo amittitur.*
- 164 *Seculares iudices, quando licite delinquentes à sacris extrahant.*
- 165 *Secularis negligente ordinario requisito, potest capere Ecclesiasticum.*
- 166 *Episcopus est iudex regularis negligente Praelato.*
- 167 *Seculares renitentes armatos à sacris anellere possunt.*
- 168 *Secularis potest exequi penas negligente ordinario Ecclesiastico.*
- 169 *Episcopo iniuste recusante, Abbates supplent.*
- 170 *Clericus requisitus non reassumens habitum amittit privilegium.*
- 171 *Praelatus iniuste denegando facultatem, non potest*

- potest impedire ius competens religioso .
 172 Sanctæ Sedi patienter obediendum .
 173 Ius redditur , & si iniqua decernantur .
 174 Vtile Republicæ rectum .
 175 Pontificem præsumitur iustis postulationibus non
 denegaturum assensum .
 176 Obligatio producta non alteratur dissensu vnius
 partis .
 177 Debitor non potest dissensu non debere .
 178 Princeps non potest à se abdicare vincula Princi-
 patus .
 179 Deum tentat negligens .
 180 Ecclesiastici iure suo Rempublicam priuare non
 possunt .
 181 Potestas temporalis est sibi sufficiens .
 182 Ecclesiastici subsidia iusta negantes peccant .
 183 Ecclesiastici resarcire tenentur damna ob suam
 contumaciam passa .
 184 Appellatio non datur in notorijs .
 185 Appellatio non datur imminente periculo .
 186 Militaris licentia cessante stipendio grassatur .

Ad quintum, in quo quæritur, quid
 agendum, si Ecclesiastici denegent
 facultatem humiliter petitam,
 vel differant.

156

Siconsulta potestas Ecclesiastica li-
 centiam iniuste denegauerit, vel
 distulerit Princeps sæcularis po-
 test iure suo uti, & Ecclesiasticos
 sine scandalo ad solutionem iusti
 tributi compellere, ex concordia DD. Theolo-
 gorum, & Iurisperitorum consensu, Henric. de
 Gandauo quodlibet. 9. qu. 31. Molin. de iust. &
 iur. tom. 3. tract. 2. disp. 667. à num. 1. Suarez.
 lib. 4. aduersus Regem Angliæ c. 34. num. 6. &
 à nu. 30. Henriquez in sum. lib. 10. c. 25. nu. 5.
 Sanchez. lib. 2. conf. 4. dub. 55. nu. 33. Mario
 Alterio de censuris disp. 19. lib. 5. c. 1. Bonacina
 in Bulla cœn. Dom. disp. 1. qu. 19. puncto 3. S.
 3. à nu. 15. vers. hæc tamen, & vers. ex quo pa-
 tet, & seqq. qui communem, dicit Dian. resol.
 moral. tract. 2. resol. 39. & resol. 132. 133. scri-
 bentes in dict. c. non minus, Abb. vers. aut ne-
 cessitas, & c. aduersus de immunit. Eccles. Guil-
 elm. Benedictus in c. Rainucius, verb. & vxo-
 rem, decis. 5. nu. 470. de testam. Rebuff. 1. tom.

R

Coast.

- Const. Franciæ tit. de sententijs provisional.
 glos. 6. num. 6, & 7. Mexia in prag. taxa panis,
 concl. 5. num. 64. Auiles in c. 23. Prætorum,
 glos. Denorden, num. 11. Bursat. conf. 16. nu.
 76. lib. 1. Natta conf. 280. nu. fin. Octau. Ca-
 cheran. decis. 68. à nu. 21. & seqq. vsq; ad final.
 Præses Nicolaus Balbus in conf. post dict. de-
 cisionem num. 34. & seqq. & 39. 40. & 41. ubi
 157 dicit laicos in conscientia teneri ad execu-
 tionem, & eis licere renitentium bona de facto di-
 ripere, nouissimè Cespedes casus consc. militar.
 dub. 21. vers. respondeo, nundum euulgatus;
 Antonius Faber. in suo Codice lib. 9. tit. 3. de
 muner. diffi. 26. Papon. arresto 15. tit. 11. lib. 5.
 Bouadill. 2. politic. c. 18. à num. 316. & 323. Pe-
 158 trus Cenedo in collect. ad decret. c. 153. nu. 3.
 fol. mihi 452. Ceuall. comm. contra comm. qu.
 578. à nu. 2. & Nicolaus de Lyra in c. 8. primi
 Regum, ait ius illud Regis ibi descriptum obti-
 nere tempore necessitatis, quando causa publi-
 159 ca vertitur, & iure diuino Regi hanc auctori-
 tatem competere: adde allegata num. 29. Plato,
 & Socrates aquam ex vicini puteo hauriri per-
 mittere, si quis in suo adcretam, vsque effoderit
 ad eam exquiritendam, quia arbitrabantur suc-
 currendum esse necessitati, non instruendam
 pigritiam, & ideo succurrendum ei, qui fecit,
 quod

- quod potuit. Xenoph. in exped. Cyri 5. ait: *ubi ius emendi nobis non conceditur, siue in barbarico, siue in græcanico solo ibi, quod opus est, sumimus, non per proteruiam, sed ex necessitate.* Sic Religiosus, si petitam humiliter facultatem ad claustra strictioris ordinis transeundi Prælati deneget, liberè potest sanctioris vitæ proposi-
 160 tum adimplere, non obstante proterua indiscreti contradictione Prælati, c. licet 18. de regular. vbi Innoc. Valer. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 18. à nu. 412. Anton. Ricciul. de iure person. extra gremium Ecclesiæ lib. 8. c. 4. à nu. 19. Miranda in Manual. Prælat. tom. 1. qu. 31.
 161 art. 2. & 6. concl. pri. vbi ait, Prælatum dene-
 gantem sine causa licentiam, peccare mortaliter, & esse meritò puniendum, Barthol. à S. Fausto in thesaur. Religionum lib. 5. qu. 342.
 162 Et stante statuto, quo cauetur mulierem sine consensu agnatorum contrahere non posse, si agnati iniustè assensum denegent, potest liberè, & validè contrahere, Bart. in l. si cum dotem, S. eo autem tempore soluto matrim. quem sequitur Baldus notab. 4. Imola à nu. 15. Paulus de Castro num. fin. Alex. num. 14. idem Bald. in l. si quis, S. si quis de excusationi tutor. & in c. 1. de consuetud. rect. feud. vbi Afflict. nu. 25. & Paulus de Castro in l. 1. C. vnde vir, & vxor

- 163 ait: recusantes sine iusta causa aliquid facere pro extraneis haberi, & generaliter cauetur abutentes potestate sibi permiffa priuilegium amittere, l. Iudæos i l. C. de Iudæis, c. priuilegium i l. qu. 3. c. vbi ista 74. dist. c. licet i 8. de regularibus.
- 164 Sic denegante Iudice Ecclesiastico delinquentis extractionem ab Ecclesia in casu excepto, posse licitè per Curiam sæcularem extrahi tenent, Salycet. in authen. si quis, C. de adulter. Roland. conf. 24. in fine lib. 2. Angelus de Malefic. verbo in scalis S. Petri, & Gregorius
- 165 Sum. Pont. in Bulla anni 1591. cum alias, idem si Ecclesiasticus requisitus à laico clericum non capiat, l. 7. tit. 4. lib. 1. recop. vbi Azeuedo.
- 166 Et si regularis requisitus ab Episcopo præfixo termino Religiosum non coercet, eo lapsò deuoluitur iurisdictio ad Episcopum Conc. Trident. sess. 25. c. 14. c. quanto de off. ordi. vbi
- 167 scribentes, c. 1. de statu Monachorum, & armati confugientes ad Ecclesiam, si requisiti, & moniti arma non deponant, possunt per Ministros sæculares extrahi. Gambacurta de immun. Eccles. lib. 3. c. 11. num. 3 i l. 2. C. de his, qui ad
- 168 Ecclesias, & Iudice Ecclesiastico negligente exequi pœnas impositas à lege pro communi vtilitate posse Iudicem laicū eas exequi facere
contra

contra Ecclesiasticos, tenent Felinus in c. cum accessissent à num. 20. de Confit. Peguera omninò videndus dec. 56. num. 18.

- 169 Et Alexander III. Sum. Pont. auctor, d. c. non minus de immun. Eccles. statuit, quod si Episcopus tertio monitus, Abbates substitutos benedicere noluerit, Abbatibus liceat proprios Monachos benedicere, & alia, quæ ad huiusmodi officium pertinent, exercere, donec ipsi Episcopi suam duritiem recogitent, & Abbates benedicere non recusent, c. 1. de supplenda negligentia Prælatorum, vbi Prælati durities non tollit facultatem competentem Præfatis regimini, & Clericus, qui tertio requisitus habitum non reassumit, vel à criminibus non recedit, amittit privilegium immunitatis, c. fin. de vit. & honest. cler. c. cum non ab homine, c. perpendimus de sent. excom. Vries de cog. clericatus par. 1. nu. 228. Bellet. disquis. cler. par. 1. §. 9. num. 2. & ex communi DD. sententia, si Religiosus à superiore facultatem petat obtinendi, absolutionem ab alio Confessore in casu reservato, & eam deneget, poterit si probabiliter timet revelationem confessionis, vel quid simile, sibi Confessorem eligere. Suarez. 3. de Religione par. 4. lib. 2. c. 19. num. 20. & to. 4. de pœnit. dist. 30. sect. 4. concl. 1. vbi ait: *ratio*

est

est per se evidens, quia talis superior non potest iuste priuare penitentem legitimo. Vt sub huius sacramenti, nec potest illum cogere, vt se exponat periculo alicuius grauis nocumenti, & in casu caritatiui subsidij, Ecclesiastici cogi possunt pereundem Episcopum petentem, si ostensa necessitate eius precibus, & monitionibus acquiescere noluerint, ex Ancharano, Hostiense, & alijs, probat Remigius de cant. subsid. qu. 9. num. 3. per totam, licet respectu Rei publicæ pro priuata causa habeatur subsidij à Prælato petiti.

172

11. Nec obstat tex. in c. in memoriam 3. dist. 19. ex quo argumentatur, Narr. conf. 280. num. 6. quod si Sum. Pont. assentiri nollet æquanimiter esset sustinendum, quoniam iugum vix ferendum, si imponat Sancta Sedes, ferendum, & pia deuotione tolerandum, nam ille tex. hoc non probat, & si probaret, loqueretur contra communem, & vniformem scriptorum omnium sententiam, qui nullam legem canonicam, vel ciuilem in contrarium reperuerunt, nec fieri sanè vlla constitutione posset, vt ait Ant. Faber. in suo Cod. tit. de muneribus patrimon. diff. 26. vers. nec fieri sanè, quia nec lex esset, si de facto facta fuisset, vt prædiximus, nã eo ipso esset iniusta contra naturæ dictamen, & tex. ille siuè sit ex capitibus Caroli Magni, siuè ex Concilio

Tri-

- 173 Tribuens de spiritibus accipiendus est, & reuerentiam inuit, quæ semper seruanda est, Venerabili successori Petri, & si aliter apparet, nam & hoc sensu dicitur excommunicationem, siuè iustam, siuè iniustam timendam, sed non æque, prout nec nullam, & præterem ius reddere dicitur, & si iniqua decerneret, l. ius, ff. de iust. & iur. & etiam quando inuitos nos cogit necessitas contraire; nec accipi potest de iussionibus contrarijs iuri diuino naturali, nam
- 174 vt scripsit Aristot. 3. polit. c. 13. *id rectum est, quod ad totius Ciuitatis utilitatem, & ad rem omnium Ciuium communem, & publicam pertinet*, quod luculento exéplo Adriano IV. Sum. Pont. Ioannes Sansberienfis à secretis D. Thomæ Cantuariensis significauit, vt legitur apud Policrat. lib. 6. 24. & refert Baron. tom. 12. anno 1156. propè finem, ubi dicit, quod licet stomachus sit vorax, & auidus, non sibi petit, sed alijs, qui eo exinanito nequeunt sustineri, & si inanis fuerit omnia membra concidunt, & concludit: *idèò neque nostrum, neque secularium Principum duritiam metire; sed omnium utilitatem auende*. Ad quem finem ipsamet respicit, & conducit Religio; & idem Nat. cod. num. 6. tenet in similibus non esse necessariam consultationem Romani Pontificis, prout & plures alij supra citati, quorum

quorum opinionem iure merito possent Episcopi sequi in similibus, quia rationi consona est, & non repugnat verbis sacrorum Canonum, vt defendunt Summi Cardinales, & alij Viri Ecclesiastici in 2. & 3. parte alleg.

- 175 In simili materia ad arbitros recurri posse aliqui opinati fuere apud Remigium de carit. subsid. qu. 9. in nu. 3. sed non est præsumendum Sum. Pontificem iustis petitionibus assensum denegaturum cum euidenti detrimento potestatis temporalis, Ecclesiæ, & Ecclesiasticorum, quibus interest Principem Catholicum non egere, Michael Maucler. de Monarch. par. 3. lib. 2. c. 11. c. nouit 13. de iuditijs. Lucas de Pen. in l. 2. nu. 8. C. de quibus muneribus lib. 10. & in l. vnica, vers. *Papa autem*. C. de his, qui à Principe vacationem accep. lib. 10. Henric. in summa lib. 10. de sacram. ordin. c. 15. imò, vt ait Petr. Gregor. 3. de Rep. c. 7. nu. 31. vers. quod si Sum. Pont. *facile autem Sum. Pont. concedere debet, si ei constet de oppressione populi, de paupertate, & necessitate laicorum.*

- 176 Ratio est, quia præmissa necessitate sequitur obligatio conferendi, quæ nec producitur, nec alteratur ex consensu, vel dissensu Ecclesiasticorum, vt Canones ipsi apertè, & clarè demonstrant, & idè ea firmata Ecclesiastici ex debito iustitiæ

- iustitiæ tenetur subuenire Reipublicæ, & Princeps debet, vel ratione defensionis, vel quoquo alio titulo legis naturalis auctoritatiuè ius facti exequi, non obstante repugnantia iniusta,
- 177 quia, vt ait Iurisconsultus: *in potestate debitorum esse non potest virum debeant, vel non debeant*, l. 2. §. 1. de eo, quod certo loco, l. pactum debitorum, C. de pactis.
- 178 Tenetur Princeps sæcularis populum sibi à Deo commissum defendere, nec potest hanc obligationem à se abdicare. Tapia decis. 1. à nu. 38. Masiril. de Magistrat. lib. 1. c. 19. nu. 3. qui plures allegant, Diana ex Vasquio par. 1. tract. 3. de Parlam. c. 3. Barclaius de Regno lib. 2. eff. 88. c. maximum 23. qu. 3. vbi asserit, quod si Maximinus distulisset auxilia contra
- 179 hostes perquirere: *non eius esset laudanda pietas, sed negligentia meritò culpanda*, c. si nulla 23. quæst. 8. ibi: *ne, videlicet videatur homo Deum temere, si habet, quod faciat, & suæ, & aliorum salutem consulere non procurat, & sanctæ Religionis detrimenta non præcauet*. Non potest esse in potestate Ecclesiasticorum Rempublicam priuare iure sibi competenti, l. id quod nostrum de reg. iur. l. licet, C. familiæ herciscundæ, facit
- 180 text. in l. & qui originē 3. §. quod pater de mueneribus, & honoribus, ibi: *quod pater non consensit*

181 honoribus, siue muneribus filij, ne illius patrimonio oneri subiaceat, præstat excusationem non ciuem patriæ diuitibus, quatenus potest, aufert, omnis potestas perfecta, & rectè constituta à se ipsa habet omnia ea, quæ necessaria sunt ad sui conseruationem, potestas temporalis est perfecta, & sibi sufficiens à Deo constituta, vt in præludijs demonstratur. Victoria relect. 1. de potest. Eccles. num. 8. sectio. 7. & 6. Michael Maucler. de Monarch. sæculari par. 3. lib. 5. c. 1. & lib. 2. c. 3. Soto in 4. sent. dist. 25. art. 2. ad finem. Molina de iust. & iur. tract. 2. disp. 32. num. 10. & nulli alij subordinatur ratione regiminis temporalis; sed ad eius conseruationem est necessaria contributio omnium ordinum, ergo inconueniens esset ei denegare facultatem exequendi, premente necessitate, nam sequeretur, quod publica salus ab alieno arbitrio pèderet, & quod ciuilis potestas manca, & trunca non esset sibi sufficiens, cum à se exequi non posset, quæ necessaria sunt conseruationi, & defensionì publicæ, quæ aliunde non potest haberi, vt in simili casu scripsit Petr. Greg. de Repub. lib. 4. c. 5. à num. 2. Anton. Faber. lib. 9. Codicis tit. 30. de muner. patrim. difin. 26. Diana resol. moral. par. 1. tract. 2. resol. 7. prima in ordine, an sint aliqui casus, in quibus Principes sæcu-

- sæculares possint pœnis coercere clericos.
- 182 - Ecclesiasticos recusantes concurrere cum laicis in casu necessitatis peccare contra iustitiam, præter Ofasum, Balbum, & alios, tenent Lucas de Pena in l. 2. num. 6. C. de quibus muner. lib. 10. Iacobus de Aiolo de iure Adoæ nu. 46. Molina de iust. & iur. tom. 3. tract. 2. disp. 672. in fine, quia Ecclesia est mater indigentium, & eorum est dominium bonorum Ecclesiasticorum, c. quod autem 23. qu. 7. ibi: *non sunt illa nostra, sed pauperum, quorum procuracionem quodammodo gerimus, non propriam aatem.* Nouar. de priuileg. mis. perso. c. 90. & teneri refarcire damna ob eorum contumaciam passa, Couaru. reg. peccatum sec. par. §. 5. num. 5. alios allegans, Molina disp. 674. num. 3. 7. & seqq. Festasius de collect. 4. par. qu. 5. nu. 41. Carolus de Grassis de effectib. clericat. eff. 3. num. 210. Azor. de iust. & iur. 3. par. lib. 5. c. 22. qu. 1. Ceuallos comm. contra comm. qu. 578. à nu. 3. Bouadill. polit. 2. c. 18. nu. 297. Castill. de tertijs c. 9. à num. 20. quia non est donatio, nec largitio indicti illatio, sed debiti solutio, vt obseruant Theologi ad c. 20. Mathæi, vers. 21. in verbo illo: *redde, que sunt Cesaris*, vbi Abulenſis quæst. 99. Iansonius in concordia c. 116. Bellarmin. lib. 5. de Roman. Pontif. c. 2. *nam*

nos, nostraq; Reipublice debemus, quæ si non offerimus viro, non adeptio est, sed conditio repetitioq; ab ingrato, teste Cicerone contra Rullum.

- 184 Facit etiam ad corroborationem huius verifimæ, & inevitabilis conclusionis, quod in notorijs non datur appellatio etiam in causis privatorum, & longe minus in publica, c. cum specialis 61. vbi communiter scribentes, c. cum sit Romana ad finem, c. peruenit, c. consuluit de appell. c. Romana 3. eod. tit. in 6. vbi ferè omnes, minusq; quando periculum est in mora, veluti belli, pestis, & similibus, nam hoc casu non solum non datur appellatio, sed, imminente periculo, abiq; processu executioni mitti possunt, quæ expediunt, vt pluribus allegatis post alios scribentes, probat Scaccia de appellat. qu. 17. limit. 38. per totum signanter num. 4. & 6. & quod iudex alias incompetens ratione notorij fit competens, c. Romana, §. notoria de censibus, c. 1. de off. deleg. lib. 6. c. sollicitudinem de appell. Remigius de carit. subsid. qu. 9. nu. fin. & dignum consideratione videtur, quod præter pericula, & scandala recensita extrinseca, & intrinseca Ecclesiastici odio haberentur, si incendium Reipublicæ soli siccis oculis incolumes expectarent, & nec Ecclesiastica, nec civilis potestas auxiliares manus porrigerent, quia

quia popularis, & militaris licentia tunc grauiori periculo, & damno omnium grassaretur: *Disciplinam seruare non potest ieiunus exercitus, dum, quod deest, semper praesumit armatus; ait Cassiodorus, & Lucanus lib. 1.*

Ferrique potestas,

Confundit ius omne manu.

Præses Nicolaus Balbus in consilio post decisionem 68. Cacheran. num. 30. & innuit Anton. Faber. in Cod. lib. 9. tit. de muneribus patrimonialibus, vers. *quid enim.*

187 *Decima, & oblationes iure diuino Ecclesiarum propriae.*

188 *Decima, & oblationes non possunt grauari.*

189 *Sacra pie quandoq; alienantur.*

190 *Princeps restituere debet Ecclesie, quæ ab ea recepit.*

191 *Ecclesiastici pro modo possessionum conferunt.*

192 *Onera ratione possessionum imponuntur.*

193 *Quantitas collationis non subiacet arbitrio Ecclesiastici.*

194 *Onera equaliter diuidenda.*

195 *Ecclesiasticos Ecclesiasticus compellit.*

196 *Iudex laicus quando in bonis clericorum exequatur.*

197 *Iudex laicus quomodo exequatur in bonis Ecclesie.*

198 *lu-*

198 *Iudex laicus excoquitur quando periculum est in mora.*

199 *Tributum non dicitur necessitate urgente imdictum.*

200 *Ecclesiastica subsidia non sunt in alios usus conuertenda.*

201 *Necessitate cessante, cessat obligatio conferendi.*

202 *Ecclesiastici omni iure publicis necessitatibus succurrere tenentur.*

Ad sextum, & vltimum; in quo quaeritur super quibus bonis, quomodo, & per quem collatio executioni mittenda sit, breuiter respondeo.

Quoad bona, de quibus quaestio est, supra à num. 97. scripsi, & distinxì bona Ecclesiasticorum, & Ecclesiarum, quæ propriè sunt decimæ, & oblationes iure diuino, possessiones verò iure humano, vt ait Baldus in l. omnes 3. C. sine censu, vel reliquis num. 12. toto tit. de decimis, & oblationibus, c. 1. de censibus, vbi firmatur hæc distinctio, Concilio VVormaciense c. 30. c. fan-

c. sancitum est 25. causa 23. qu. 8. Otho IV. Imperator anno 1210. lege generali, idem sanxit his, quæ sequuntur verbis: *Ecclesie decimas tantum, & oblata munera possideant, Villas autem, & prædia nobis relinquunt, ut hinc populus uiuat, & milites habeant stipendia sua*; quam postea seueriori edicto anno duodecimo indignatus
 188 ob promissionem Federico Regi Siciliae à Summo Pontifice factam renouauit; Has decimas, & oblationes, aliaq; spiritualia, nec tempore necessitatis grauari posse tradidit, Inocent. in c. non minus de immun. Eccles. nu. 5. & 6. Ananias 8. Card. Zabarella 8. qu. 4. Io. Andreas num. 8. sed contrarium in iure expressum est intuitu pietatis pro redemptione captiuorum: pro alimentis pauperum, & sepultura: pro ædificatione Ecclesiarum, & similibus; ut supra in par. 2. num. 50. probauimus: *gloria Episcopi est pauperum inopie providere, ignominia sacerdotis est proprijs studere diuitijs*, ut ait D. Hieronymus ad Nepotianum epist. 2. c. gloria 71. 12. qu. 2. est tamen seruandus ordo etiam in casu necessitatis, & in conferendo subsidio à remotioribus incipiendum est, & prius ex redditibus tribuendum deinde alienanda sunt bona non sacrata, & si inevitabilis premet necessitas omnia pia in vsus salutare conuertuntur, c. aurum 70. duodecima

190 ma qu. 2. Cacheran. decis. 68. num. 25. vbi dicit, cessante necessitate, Principem restituere debere Ecclesiæ ablata, quod & pium; & laudabile est, & sub hac lege Ecclesiasticorum possessiones pro dimidia aliquando alienari per Imper. Carolum V. permissum fuit, vt refert Sleidam lib. 17. histor. Petr. Gregor. de Repub. lib. 3. c. 7. num. 31. vers. *quamobrem*.

191 Cum in casu instantis necessitatis, vel utilitatis publicæ reale hoc Ecclesiasticarum personarum priuilegium suspendatur, consequens est vacatione, cessante æqualem esse omnium ciuium conditionem, & idè Ecclesiastici conferre debent, sicut alij possessores bonorū, gloss. verbo *releuanies*, in c. non minus de immun. Eccles. per tex. in auth. de Ecclesiast. titulis, §. ad hoc colat. 9. Esdræ 1. c. 2. ibi: *suxià vires dederunt operi impensas*, l. ad instructionem, C. de sacros. Eccles. Ancharan. in c. 1. de immun. Eccles. lib. 6. pro modo prædiorum. Paris. conf. 25. num. 74. vol. 1. Ripa resp. 20. num. 2. lib. 2. quia contemplatione prædiorum onera imponuntur, l. 2. C. de quibus muner. vbi Lucas de Pena, Bart. in l. 2. C. de immun. nemini concedenda, Natt. conf. 183. ad fin. & 215. lib. 2. & conf. 280. nu. 6. Ægid. Thomat. de collect. c. 2. à nu. 46. Hippol. Riminal. conf. 2. in nu. 26.

Costa

- Costa de' remed. subsidiar. remed. 93. num. 5
- 193 Gallia conf. 6. Cacheran. decis. 68. à num. 16. vbi num. 18. obseruat quantitatem non fuisse commissam arbitrio Episcopi in c. aduersus, & in c. non minus de immun. Eccles., sed solum an casus conferendi subsidia euenerit, quia ad Principem sæcularem spectat determinare indifferetiam iuris naturalis circa quantitatem necessariam Reipublicæ temporalis conseruationi. Pater Marchez. Guber. Christ. lib. 1. c. 16. fo. 3. col. 6. alleg. supra à nu. 148. Diana par. 1. tract. 3. c. 12. Bellet. disq. clerical. par. 1. §. 2. in num. 3. vbi dicit per æs, & libram distributionem faciendam, Farinac. tom. 2. decis.
- 194 42. num. 12. 14. hoc enim modo publicæ releuantur necessitates: *nam quod in multitudinem aque diuiditur, onus insensibile propè modum facit eis, qui hoc sustinent*, vt ait Imperat. Iustinianus in auth. de Decur. & filijs eorum in princ. Gallia conf. 1. num. 42. & tunc ex toto iusti tributi legitima requisita concurrunt, videlicet, auctoritas, de qua à num. 94. & à nu. 156. necessitas, de qua à nu. 119. loquuti fuimus: & proportio, de qua nunc D. Thomas in epist. ad Ducissam Brabantix in responsione ad sextum opusc. 21. & qu. 96. art. 4. in pri. sec. Syluester verbo gabella 3. Angelus verbo pedagium. Soto lib. 3.

de iust. qu. si. art. si. Caetan. in sum. verbo vesti-
galia iniqua, Io. Medina qu. 13. & sequenti de
restitutione, Driedon. de libertate Christ. c. 5.
Alphonsus à Castro lib. pri. de leg. pœnalic. 5.
& 10. Toled. lib. 5. sum. c. 73. & 74. Couar. re-
gula peccatum par. 2. S. 5. ad finem, Diana re-
sol. moral. p. 1. tom. 3. de parlam. c. 2.

195 Ad collationem verò, & solutionem Eccle-
siastici per Ecclesiasticos compellendi sunt, c.
non minus, c. aduersus de immun. Eccles. vbi
humiliter, & deuotè accipere, absq; vlla coac-
tione iubent Sum. Pont. glos. verb. *tantam*, in
dict. c. non minus, vbi Innoc. num. 6. Card. Za-
barel. num. 8. qu. 5. Petr. de Anchar. num. fin.
in fin. Io. And. num. 8. Abb. Panorm. num. 20.
Sanchez plures allegans conf. 4. lib. 2. dub. 55.
nu. 31. propè finem, & præter eos addo Beller.
disquis. clerical. par. 1. S. 2. num. 9. Colleg. Tau-
rin. in conf. 3. inter feudalia num. 4. Ifernia in
c. 1. S. illicitas in fine de pace iuramento firm.
& ibi Afflict. num. 23. Benedict. Capra reg. 96.
num. 79. Riminal. sen. conf. 740. nu. 8. lib. 4.
Boer. decis. 246. Bertrand. conf. 53. lib. 1. Olan.
in concord. iuris lit. C. nu. 38. Surd. conf. 301.
nu. 35. lib. 3. Cened. ad decretales collect. 153.
à num. 3. Io. Ant. de Nigris in clem. 1. nu. 115.
de vit. & honest. cleric. Flores de Menz 2. vat.

c. 21. num. 225. Ponte de potest. Proregis tit. num. 62. Pater Suarez. lib. 4. aduersus Regem Angliæ c. 26. num. 6. Salas de legibus qu. 96. tract. 14. disp. 14. sect. 11. num. 115. Celsus Mancinus de iurib. principat. lib. 9. c. 9. Dian. resol. moral. tom. 2. c. 41. alios allegans, Farinac. tom. 2. decis. 42. num. 9.

196 *Contrariam tamen sententiam sequuntur infra allegandi, quia res, non persona conueniunt, directo, & principaliter, & quia eo ipso ac subiacet contributioni, fundus afficitur reliquis qualitatibus, & quia in pluribus causis etiam inter priuatos licet iudici laico exequi contra clericum, ut de positi, euictionis, feudi, defensionis, possessionis, successionis, reparationis ædificiorum, & longè magis in publica, l. iubeamus 10. C. de sacros. Eccles. hæc sententia probatur in l. de his 3. C. de sacros. Eccles. ibi: *sed etiam pro his prædijs, que ab ipsis possidentur, eosdem ad pensanda fiscalia perurgeri, vbi glosa verbo namque, ibi: alias amittunt prædia, & verbo Translationem, ibi: si non soluant, eis auferetur fundus, & in alium transfertur, vbi Guillelmus de Cun., & in auth. clericos eo tit. vbi Bart. & Bald. nu. 1. qui repræhendit Guillelm. in eo, quod & de personis Ecclesiasticorum, loquitur Odofred. ibidem num. 2. vbi ait: Domini clerici**

debent coram Iudice laico respondere; sed hoc eis non placet, l. 10. C. de annonis, & tributis lib. 10. vbi scribentes, l. omnes 33. C. de Episc. & cler. & in l. iubemus, C. de sacros. Eccles. Authen. de Ecclesiast. rerum mobilium alienatione, & solutione col. 5. nouel. 46. S. sancimus, vbi dicit; pro fiscalibus functionibus ab Ecclesia debitis, si aliunde soluere non possit, possessiones alienari præcedente decreto celebrando apud Iudicem Prouincialem, & per eum tex. Lucas de Pen. & Cacheran. infra allegandi, Bald. in auth. sed, & periculum, C. sine censu, vel reliquis num. 3. vbi ait: coget rem ipsam occupando possessiones, quas habent in iurisdictione, & cogendo colonos possessionum ad vendendum fructus, ut satisfiant, & in l. 3. C. eo tit. nu. 12. vbi hoc modo argumentatur: quia que procedunt ex lege humana, subsunt legi humane. Diuus Ambrosius contra Auxentium in orat. de tradendis Basilicis relatus in c. sit tributum 27. causa 11. qu. 1. ibi: potestatem habet vindicandorum, loquendo de Principe temporali, vbi glos. ve: bo potestatem, ibi: quod si agri Ecclesie non soluunt tributum, possit Ecclesie vindicare agros, cuius meminit Mariana lib. 30. hist. Hispan. c. 23. ad medium, Innocent. in c. postulasti 13. de for. compet. num. 1. ibi: bene per occupationem possessionum, quas habent in iurisdictione

ditione sua distringerent, sed ad respondendum coram se in iudicio non cogent eum. Salicet. in l. placet, C. de sacros. Eccles. num. 3. vbi dicit, mandatum contra Ecclesiasticos in ciuilibus valere. Idem In aut. sed & periculum, C. sine censu, vel reliquis num. 2. qui ait: *tunc non tam cogi clericum per laicos, quam rem ipsam,* Lucas de Pen. in l. fi. C. de exact. tributorum à num. 5. & 31. ibi: *si cessauerint, capiuntur licitè eorum prædia, & distrabuntur.* Alberic. in authen. statuimus, C. de Episc. & cler. num. 7. cuius sententiam, probat Sanchez. ex aduerso allegatus conf. 4. lib. 2. dub. 55. num. 31. vers. *nec doctrina Alberici.* Dec. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ de Const. vbi dicit: *quando bona principaliter sunt in consideratione non gaudent priuilegio clericorum.* Barbos. in l. qui prior de iudic. num. 93. & 98. qui allegat ordinem Regni Portugalliæ lib. 1. tit. 7. nouæ recop. & in Regno Castellæ l. 3. tit. 3. lib. 1. recop. Augustinus Barbos. in collect. ad l. de his, C. de Episc. & Clericis num. pri. & in tract. iuris Eccles. c. 39. §. 5. nu. 28. in fine. Amaia ad l. 1. & 2. C. de annonis, & tributis nu. 33. Ægid. Thomat. latè disputans de collect. c. 5. Videndum num. 5. & 10. vbi asserit: *hanc opinionem de iure approbatissimam esse.* Rebuff. ad Const. Galliæ tit. de sent. executorial. per totum, signanter

art. 3. glos. 6. num. 5. & seqq. vbi ait: *quia temporalia tunc capiuntur pro executione*. Capiblanco de off. baronis pragm. 8. p. 2. à nu. 14. Quesada qu. 4. à num. 14. Tiraquel. de retractu linagier. §. 22. glos. 1. num. 8081. & seq. qui testatur de obseruantia in Regno Gallia. Guillelm. Bened. in c. Rainucius de testam. verb. & uxorem num. 322. Boer. decis. 69. par. 1. num. 20. & 22. Io. Gallus arrest. 30. 88. & 153. Barbatia conf. 1. Hippol. Riminal. conf. 2. num. 26. in resp. ad c. non minus de immun. Eccles. iuncta 1. in qua dicit ante illum tex. laicos Ecclesiasticos compellere, & concludit: *nihil immutatum* (in hoc casu) *modo absit excessus, & mens grauandi*, & num. 32. vbi ait: *Ecclesiasticos obedire debere, & eos hortatur ad iuuandam Rempub.* Guidopap. qu. 1. & decis. 78. Aufrer. in clem. 1. de off. ordinari. fallent. 4. num. 2. qui ait, sic iudicatum à Senatu Parisiensi, & de potestate sæculari super Ecclesiasticos reg. 2. nu. 27. Mexia in prag. tax. pan. concl. 5. num. 23. Cacheran. dec. 68. num. 23. & dicit ita diffinitum fuisse in casu necessitatis vrgentis cum interuentu plurium Prelatorum, & Episcopi Terracinenfis, & Astensis, & ita iudicatum pluries, Papon. arrest. 15. & seqq. lib. 5. tit. 11. Casaneus in consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 1. nu. 82. Lancellot. de attentat.

tat. par. 2. c. 15. num. 97. Præses Nicolaus Bab-
 bus in consilio post decis. 64. Cacheran. à num.
 29. & num. 39. vbi concludit sic seruari de con-
 suetudine, & num. fin. vbi dicit : *licere in foro*
conscientiæ ciuibus damnum ob non exactam contri-
butionem patientibus de bonis Ecclesiasticis, sibi ipsis
propria auctoritate satisfacere. Afflic. decis. 24.
 à num. 2. qui loquitur in spolio, & deposito,
 Franc. Marchi. decis. 67. lib. 1. & 250. & 1056.
 & 362. par. 2. Misingerus conf. 47. num. 26. Fe-
 deric. de Senis conf. 94. factum quod proponi-
 tur, & 88. Bertachin. de gabell. par. 7. num. 21.
in fine vers. anno 10, quod fundi Ecclesiæ sunt à Deo
pro tribuitis obligati, quod vindicari possunt pro illis
per Imperatorem. Valer. Reginald. in praxi fori
 pœnit. lib. 9. num. 382. in fin. ibi : *executio fieri*
potest per Iudicem secularem, quia res ipse clericor-
um non sunt ea ex parte exemptæ. Olanus in con-
 cord. leg. Hispan. verbo Clericus num. 3. Cali-
 cius Margarita Fiscali dub. 8. vers. secundo quæ-
 ro col. 10. c. 27. de iure fisc. Marant. de ordine
 iudic. dist. 11. num. 34. Foller. de censibus vers.
 sumissionis, Bernard. Laurentius Præses Tho-
 losan. tract. in quibus casibus Iudex sæcularis
 potest sine metu excommunicationis manus in
 Clericorum personas imponere per totum, & à
 num. 14. Remigius de Goni de carit. subsid. qu.

180

et. num. 52. ubi dicit communem. Oliva de
iur. iur. in commentar. Vfat. alium namq; c.
10. num. 10. & 20. qui ait in Regio Tribunali
iudicari has causas, & num. 6. & c. 15. à nu. 14.
Pereira de manu regia par. 4. c. 2. num. 10. Gi-
ronda de gabel. par. 7. num. 30. ait, ita fuisse
iudicatum, Bouadill. cum allegans 2. polit. c. 18.
num. 124. 125. 130. & 132. & licet num. 124.
loquatur in cler. mercatore, mouetur quia ex
illis bonis debet pendere vectigal. Menoch.
conf. 800. à nu. 50. qui allegat Couar. & alios,
Secund. 965. Anton. Fabr. in suo Codice lib. 9.
tit. 7. de man. defin. 26. Gutierrez. de gabell. c.
2. à num. 8. ubi testatur de consuetudine His-
panie, & refert ordinem anni 1598. allegati
per Bonam tract. 2. tom. 1. resol. 41. vers. adde
quod. D. Iustinus in dicta Apologia ad Anto-
nio Pium, ibi: *eis qui à vobis sunt ordinati
iudicari inferre contendimus.*

In quibus dubia redditur decisio huius con-
uenit, nihilominus regulariter prima sen-
tentia sequenda est, & secunda, quando peri-
culum edet in mora, & Ecclesiasticus requis-
itus recuset, vel plus debito differret, quia
in iudicis laici auctoritate exigi sub-
iungitur, & causatiuè cogendo Ec-
quuntur DD. supra proximè
allegati

- allegati per bonorum temporalium preñsionem, quibus adde Henricum de Gandauo quodlibet. 9. qu. 31. Azeued. in l. 11. tit. 3. lib. 1. recop. num. 7. Auiles in c. 23. prætorum, glos. Den orden. num. 11. Io. de Anania in c. non minus de immun. Ecclesiar. num. 6. sequutus Baldum in c. postremò circa finem de appellat. & in auth. sed periculum, vers. & si dicatur, C. sine censu, vel reliquis. Innoc. in c. postulasti de for. compet. allegant etiam prædicti DD. Martham 4. par. de iurisdic. cas. 9. à nu. 21. & allegati supra num. 56. vel quando exigitur tributum consuetum certum, & inuariabile debitum ratione bonorum, & munera ex improuiso in dicta necessitate urgente, quale est præsens de quo tractamus propriè loquendo non sunt tributa, Bald. conf. 112. num. 6. vol. 2.
- 200 Est tamen aduertendum, quod exactio non est conuertenda in alios vsus, sed præcisè inferuire debet illi, ad quem destinatur, Euerard. conf. 42. nu. 31. Paul. de Castro conf. 438. Carol. de Grass. de effect. clericat. eff. 3. à nu. 236.
- 201 Et quod cessante necessitate, seu eius causa, cessat obligatio contribuendi, ex rationibus, & auctoritatibus allatis, quia necessitas, & causa necessaria produciunt obligationem, & ita practicum in Pedemontano Ducatu, testatur
 chera

cheran. decis. 68. num. fin. in fin. Capitolin. in
 Antonium Pium, ibi: *cum Marcus Antonius Im-*
perator Oppidis, quibus auxiliatulis, tributa, vel
vectigalia, ubi necessitas non cogebat, remisit,
 iunctis traditis supra nu. 190. Marquez. in lib.
 1. Gubern. Christiani c. 29.

202

Ex his apparet, quod siue humanitatem, siue
 societatem, siue patriam, siue principatum, siue
 religionem attendamus, Ecclesiastici, vt homi-
 nes, vt ciues, vt coniuncti, vt suppositi regimini
 temporali D. N. Regis Philippi, vt Catholici
 Rempubicam in presenti necessitate iuuare
 tenentur, vt concludit Collegium Faurinense
 3. inter feudalia diuersorum num. fin. ubi ait:
quo colere volunt Adoderni diuites, & potentes effu-
gere, ne ad communia, & iam necessaria opera te-
neantur? profecto recta ratione non possunt se ueri,
 sic suadente naturali instinctu omnium viu-
 entium repellendæ iniuriæ iure gentium ratione
 iustæ defensionis legibus diuinis, humanis, fi-
 delitate, fide, gratitudine, amicitia, priuata,
 & publica utilitate, religione, caritate, & pie-
 tate humana, & Christiana, ne plaris partem,
 quam vniuersam Rempubicam, & sua, quam
 suos, & patriam fecisse Ecclesiasticos homines
 recti, & honesti cultores vsquam in orbe Chri-
 stiano dici possit. Quamobrem non erit alic-
 num

001

002

num à Dei permissione propter Urgentem necessi-
tatem imminentis hostis iam obsidentis Civitatem,
& mox ingressuri se, & bona Ecclesie, & persone
quædam defensionem accomode rogentur, & adhi-
beantur, non enim Ecclesia fundata est in bonorum
possessione, sed in contemptu temporalium, dicenti-
bus discipulis, ecce nos relinquimus omnia, & se-
quuti sumus TE. Math. c. 19. v. 27. & quo-
casu non patitur tempus consilium differri, atq; à
Sum. Pont. peti auctoritatem, & forsan impossibile
est superiores in hac parte intercluso itinere adire; hic
enim verè non est contemptus, nec Dei, nec Ecclesie,
quia eo animo non fit, ut iniuria cultui diuino, &
eius bonis inferatur, ex Petr. Greg. Tholos. lib. 3.
de Rep. c. 7. nam, ut scribit Maucler. de Monar.
sæculari par. 3. lib. 4. c. 17. in vers. sed tamen,
lege diuina laici panes consecratos propositionis edere
prohibentur, & tamen sine peccato David graui fa-
mis necessitate percussus in fuga comedere non dubi-
tauit, quod factum Christi Domini in Euangelio de-
fensionem, & approbationem meruit, sicut & fa-
ctum discipulorum spicas die Sabbati ad cibum,
ut necessitati succurrerent in edie colligentium, ut
Sanctus Thomas exposuit, similiter Machabei,
ut à præsentis interitus periculo se vindicarent, con-
tra legem Dei in Sabbato manus conferere cum hosti-
bus, prælioque eos adoriri non dubitarunt, quod fa-
cinus

cinus memorabile Sancti Patres appellant premio dignum, non pœna, ex eoque famam gloriamq; sibi pepererunt, & Diuus Ambrosius Mediolani Archiepiscopus de Offic., vt apud Anselmum, & Polycarpum habetur, ait: pasce fame morientem, quisquis pascendo hominem seruare poterat, si non pauidisti, occidisti. c. pasce 2 t. dist. 86. l. necare de liber. agnoscendis.

Sub calamo Mediolani scripta, inter armorum strepitus transcripta. Pontecoroni Die XXVI. Nouembris M. DC. XLII.

art. 3. glos. 6. num. 5. & seqq. vbi ait: *quia temporalia tunc capiuntur pro executione*. Capiblanco de off. baronis pragm. 8. p. 2. à nu. 14. Quesada qu. 4. à num. 14. Tiraquel. de retractu linagier. §. 22. glos. 1. num. 8081. & seq. qui testatur de obseruantia in Regno Gallia. Guillelm. Bened. in c. Rainucius de testam. verb. & uxorem num. 322. Boer. decis. 69. par. 1. num. 20. & 22. Io. Gallus arrest. 30. 88. & 153. Barbaria conf. 1. Hippol. Riminal. conf. 2. num. 26. in resp. ad c. non minus de immun. Eccles. iuncta 1. in qua dicit ante illum tex. laicos Ecclesiasticos compellere, & concludit: *nihil immutatum* (in hoc casu) *modo absit excessus, & mens grauandi*, & num. 32. vbi ait: *Ecclesiasticos obedire debere, & eos hortatur ad inuandam Rempub.* Guidopap. qu. 1. & decis. 78. Aufrer. in clem. 1. de off. ordinar. fallent. 4. num. 2. qui ait, sic iudicatum à Senatu Parisiensi, & de potestate sæculari super Ecclesiasticos reg. 2. nu. 27. Mexia in prag. tax. pan. concl. 5. num. 23. Cacheran. dec. 68. num. 23. & dicit ita diffinitum fuisse in casu necessitatis vrgentis cum interuentu plurium Prelatorum, & Episcopi Terracinensis, & Astensis, & ita iudicatum pluries, Papon. arrest. 15. & seqq. lib. 5. tit. 11. Casaneus in consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 1. nu. 82. Lancellot. de atten-

tat.

tat. par. 21 c. 15. num. 97. Præles Nicolaus Bal-
 bus in consilio post decis. 64. Cacheran. à num.
 29. & num. 39. vbi concludit sic seruari de con-
 suetudine, & num. fin. vbi dicit : *licere in foro*
conscientiæ civibus damnum ob non exactam contri-
butionem patientibus de bonis Ecclesiasticis, sibi ipsis
propria auctoritate satisfacere. Afflict. decis. 24.
 à num. 2. qui loquitur in spolio, & deposito,
 Franc. Marchi. decis. 67. lib. 1. & 250. & 1056.
 & 362. par. 2. Misingerus conf. 47. num. 26. Fe-
 deric. de Senis conf. 94. factum quod proponi-
 tur, & 88. Bertachin. de gabell. par. 7. num. 21.
in fine vers. annota, quod fundi Ecclesiæ sunt à Deo
pro tributis obligati, quod vindicari possunt pro illis
per Imperatorem. Valer. Reginald. in praxi fori
 pœnit. lib. 9. num. 382. in fin. ibi : *executio fieri*
potest per Iudicem secularem, quia res ipsæ clericor-
um non sunt ea ex parte exemptæ. Olanus in con-
 cord. leg. Hispan. verbo Clericus num. 3. Cali-
 cius Margarita Fiscali dub. 8. vers. secundo quæ-
 rocol. 10. c. 27. de iure fisc. Marant. de ordine
 iudic. dist. 11. num. 34. Foller. de censibus vers.
 sumissionis, Bernard. Laurentius Præles Tho-
 losan. tract. in quibus casibus Iudex sæcularis
 potest sine metu excommunicationis manus in
 Clericorum personas imponere per totum, & à
 num. 14. Remigius de Goni de carit. subsid. qu.

§ 1. num. 52. vbi dicit communem. Oliuzo de iure fisci in commentar. Vfatice. alium namq; c. 14. num. 10. & 20. qui ait in Regio Tribunali iudicari has causas, & num. 6. & c. 15. à nu. 14. Pereira de manu regia par. 1. c. 2. num. 10. Gironda de gabelis par. 7. num. 30. ait; ita fuisse iudicatum, Bouadill. cum allegans 2. polit. c. 18. num. 124. 125. 130. & 132. & licet num. 124. loquatur in cler. mercatore, mouetur quia ex illis bonis debet pendere vectigal. Menoch. conf. 800. à nu. 50. qui allegat Couar. & alios, & conf. 965. Anton. Fabr. in suo Codice lib. 9. tit. 7. de mun. defin. 26. Gutierrez de gabell. c. 94. à num. 8. vbi testatur de consuetudine Hispaniæ, & refert ordinem anni 1598. allegati per Dianam tract. 2. tom. 1. resol. 41. vers. adde quod, D. Iustinus in dicta Apologia ad Antonium Pium, ibi: *eis qui à vobis sunt ordinati exactoribus inferre contendimus.*

198

Ex quibus dubia redditur decisio huius controuersiæ, nihilominus regulariter prima sententia sequenda est, & secunda, quando periculum esset in mora, & Ecclesiasticus requisitus recusaret, vel plus debito differret, quia tunc possent Iudicis laici auctoritate exigi subsidia per indirectum, & causatiuè cogendo Ecclesiasticos, vt loquuntur DD. supra proxime allegati

- allegati per bonorum temporalium pensionem, quibus adde Henricum de Gandauo quodlibet. 9. qu. 31. Azeued. in l. 11. tit. 3. lib. 1. recop. num. 7. Auiles in c. 23. prætorum, glos. Den orden. num. 11. Io. de Anania in c. non minus de immun. Ecclesiar. num. 6. sequutus Baldum in c. postremò circa finem de appellat. & in auth. sed periculum, vers. & si dicatur, C. sine censu, vel reliquis. Innoc. in c. postulasti de for. compet. allegant etiam prædicti DD. Martham 4. par. de iurisdic. cas. 9. à nu. 21. & allegati supra num. 56. vel quando exigitur tributum consuetum certum, & inuariabile debitum ratione bonorum, & munera ex improviso in dicta necessitate urgente, quale est præsens de quo tractamus propriè loquendo non sunt tributa, Bald. conf. 112. num. 6. vol. 2.
- 199
- 200 Est tamen aduertendum, quod exactio non est conuertenda in alios vsus, sed præcisè inservire debet illi, ad quem destinatur, Euerard. conf. 42. nu. 31. Paul. de Castro conf. 438. Carol. de Grass. de effect. clericat. eff. 3. à nu. 236.
- 201 Et quod cessante necessitate, seù eius causa, cessat obligatio contribuendi, ex rationibus, & auctoritatibus allatis, quia necessitas, & causa necessaria producunt obligationem, & ita practicum in Pedemontano Ducatu, testatur Cacheran.

cheran. decis. 68. num. fin. in fin. Capitolin. in Antonium Pium, ibi: *cum Artarcus Anonius Imperator Oppidis, quibus auxiliatulis, tributa, & vectigalia, ubi necessitas non cogebat, remisit, iunctis traditis supra num. 90. Marquez. in lib. 1. Gubern. Christiani c. 29.*

202

Ex his apparet, quod siue humanitatem, siue societatem, siue patriam, siue principatum, siue religionem attendamus; Ecclesiastici, ut homines, ut ciues, ut coniuncti, ut suppositi regimini temporali D. N. Regis Philippi, ut Catholici Rempubicam in presenti necessitate iuare tenentur, ut concludit Collegium Taurinense inter feudalia diuersorum num. fin. ubi ait: *quo colore volunt Adoderni diuites, & potentes effugere, ne ad communia, & tam necessaria opera teneantur? profecto recta ratione non possunt se ueri, sic suadente naturali instinctu omnium viuentium repellendæ iniuriæ iure gentium ratione iustæ defensionis legibus diuinis, humanis, fidelitate, fide, gratitudine, amicitia, priuata, & publica utilitate, religione, caritate, & pietate humana, & Christiana, ne pluris partem, quam vniuersam Rempubicam, & sua, quam suos, & patriam fecisse Ecclesiasticos homines recti, & honesti cultores vsquam in orbe Christiano dici possit. Quamobrem non erit alienum*

num

num à Dei permissione propter Ingonsem necessi-
 tatem imminentis hostis iam obsidentis Civitatem,
 & mox ingressuri si, & bona Ecclesie, & personæ
 quedam defensionem accomode rogentur, & adhi-
 beantur, non enim Ecclesia fundata est in bonorum
 possessione, sed in contemptu temporalium, dicenti-
 bus discipulis, ecce nos relinquimus omnia, & se-
 quuti sumus TE. *Math. c. 19. v. 27.* & qua
 casu non patitur tempus consilium differri, atq; à
 Sum. Pont. peti auctoritatem, & forsan impossibile
 est superiores in hac parte intercluso itinere adire; hic
 enim verè non est contemptus, nec Dei, nec Ecclesie,
 quia eo animo non fit, ut iniuria cultui diuino, &
 eius bonis inferatur, ex Petr. Greg. Tholos. lib. 3.
 de Rep. c. 7. nam, ut scribit Maucler. de Monar.
 sæculari par. 3. lib. 4. c. 17. in vers. sed tamen,
 lege diuina laici panes consecratos propositionis edere
 prohibentur, & tamen sine peccato David graui fa-
 mis necessitate perculsus in fuga comedere non dubi-
 tauit, quod factum Christi Domini in Euangelio de-
 fensionem, & approbationem meruit, sicut & fa-
 ctum discipulorum spicas die Sabbati ad cibum,
 ut necessitati succurrerent in edie colligentium, ut
 Sanctus Thomas exposuit, similiter Machabei,
 ut à presentis interitus periculo se vindicarent, con-
 tra legem Dei in Sabbato manus conferere cum hosti-
 bus, præliog; eos adoriri non dubitarunt, quod fa-
 cinus

cinus memorabile Sancti Patres appellant premio dignum, non pœna, ex eoque famam gloriamq; sibi pepererunt, & Diuus Ambrosius Mediolani Archiepiscopus de Offic.; vt apud Anselmum, & Polycarpum habetur; ait: pasce fame morientem, quisquis pascendo hominem seruare poterat, si non pauidisti, occidisti. c. pasce 2 t. dist. 86. l. necare de liber. agnoscendis.

Sub calamo Mediolani scripta, inter armorum strepitus transcripta. Pontecoroni Die XXVI. Nouembris M. DC. XLII.

Gov. G. DI GIACOMO

Riscorso del Libro

PESCARA

1972

